

Samrådsredogörelse

Detaljplan för Rustmästaren 2 i stadsdelen Bagarmossen, Dp 2016-19586

Del 2 - Synpunkter från remissinstanser, sakägare och övriga sammanställda i sin helhet utan kommentarer.

Innehåll

Inkomna synpunkter	2
Statliga och regionala myndigheter och förbund	2
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	10
Övriga remissinstanser	31
Sakägare, och nyttjanderättsinnehavare inom samrådskretsen enligt fastighetsförteckning	38
Övriga, ej sakägare	101

Samrådsredogörelse – del 2(2) – läsanvisning

Samrådsredogörelsen har delats upp i två delar.

I del 1 redovisas synpunkterna sammanfattade ämnesvis med stadsbyggnadskontorets ställningstagande och förslag till förändringar. Remissinstansers, sakägares och övrigas synpunkter är inarbetade under respektive ämnesrubrik.

I del 2 är synpunkter från remissinstanser, sakägare och övriga sammanställda i sin helhet utan kommentarer.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanställning av inkomna synpunkter. För yttrandena i original med bilagda fotografier och skisser hänvisas till planakten för projektet, dnr 2016-19586. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Förslag till detaljplan, har översänts till Länsstyrelsen för samråd. Planen omfattar ca 650 lägenheter, varav 72 ska utgöras av vårdbostäder. Planen innehåller också en grundskola med idrottshall samt två förskolor. Ett gång-, cykel- och parkstråk – Bergholmsstråket - mellan Bergholmsparken och Bagarmossens centrum föreslås för att förbättra sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck.

Detaljplaneförslaget är upprättat med utökat förfarande enligt plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Av 5 kap. 14 § PBL följer att länsstyrelsen under samrådet särskilt ska

- Ta till vara och samordna statens intressen,
- Verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
- Verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
- Verka för att en bebyggelse eller ett byggnadsverk inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Under samrådet ska länsstyrelsen också särskilt ge råd om tillämpningen av 2 kap. PBL samt i övrigt ge råd om tillämpningen av PBL om det behövs från allmän synpunkt.

Länsstyrelsen har i sin roll att samordna statens intressen, tagit del av synpunkter från Försvarsmakten daterat 2018-09-14, Luftfartsverket 2018-09-19 och Trafikverket 2018-10-01. Dessa myndigheter framför inte några hinder för förslaget.

Detaljplanen utgör den första etappen i programmet för Bagarmossen och Skarpnäck. Länsstyrelsens samrådsyttrande över programmet lämnades den 12 februari 2016.

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen bedömer att förslaget, under nu kända förhållanden, inte strider mot de intressen som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL under förutsättning att staden beaktar nedanstående synpunkter avseende förorenade områden, översvämningsrisk och miljökvalitetsnormer för vatten.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har, i detta skede, följande synpunkter på de områden som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 11 kap. 10 § PBL.

Synpunkterna nedan syftar till att ge kommunen underlag, råd och synpunkter inför nästa skede i planprocessen. Kommunen får på så sätt möjlighet att förtydliga och/eller komplettera planförslaget, så att ett statligt ingripande kan undvikas.

Hälsa och säkerhet m.m.

Förorenade områden

Inom planområdet finns inga objekt registrerade i Länsstyrelsens databas över potentiellt förorenade områden. I planbeskrivningen nämns dock en jordprovtagning i 4 punkter som har gjorts vid nuvarande bollplan. Området består av delvis uppfylld mark. Metaller och PAH-16, PCB mm har analyserats. Resultatet visar på halter av PAH-H överstigande Naturvårdsverkets riktvärden för KM (känslig markanvändning) i 3 av 4 provtagningspunkter. Fyllnadsmassor brukar vara av mycket heterogen natur och föroreningsförekomst och halt kan variera mycket. Länsstyrelsen delar stadens bedömning att kompletterande undersökningar behöver göras. Föreligger det någon risk under byggnation eller efter etableringen bör det i planhandlingen framgå hur man avser att säkerställa att risken minimeras för människans hälsa. Länsstyrelsen anser att markföroreningsfrågor fortfarande bör beaktas i det fortsatta planarbetet.

Översvämning och skyfall

Staden har uppmärksammat att det finns en översvämningsproblematik i planområdets sydligaste del och har beaktat de lågpunkter som finns i planområdet.

Länsstyrelsen bedömer att staden behöver studera marköversvämningar vid kraftig nederbörd och förtydliga omhändertagandet av 100-årsregn med klimatafaktor 1,25. Vattnet får inte avrinna så att övriga byggnader och viktig infrastruktur utanför planområdet blir översvämmade. Eventuella riskreducerande åtgärder behöver föras in som planbestämmelser på plankartan.

Länsstyrelsen vill även passa på att meddela att våra rekommendationer gällande hur risken för översvämning till följd av skyfall behöver hanteras i den fysiska planeringen finns tillgänglig på vår webbplats:

<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2018/rekommendationer-for-hantering-av-oversvamning-till-foljd-av-skyfall.html>.

Miljökvalitetsnormer för vatten

För de flöden som rinner norrut från planområdet och som ska ledas i kombinerat nät så instämmer Länsstyrelsen i stadens bedömning under förutsättning att de renande och fördröjande åtgärder som föreslås etableras och har fullgod funktion.

För de flöden som rinner söderut från planområdet och som leds till recipient Flaten så anser Länsstyrelsen att staden behöver arbeta vidare med de dagvattenåtgärder som föreslås.

Det är svårt att uttala sig om hur de lösningar som till placering och funktion ”ska utredas vidare under planprocessen” påverkar MKN. Länsstyrelsen ser helst att dagvatten omhändertas med LOD-lösningar och staden behöver förtydliga i vilken utsträckning ytterligare dagvattenlösningar kommer att användas, t ex ett kompletterande ytligt magasin så som föreslås i dagvattenutredningen. Det bör framgå av handlingarna om den befintliga dagvattendammen i Kaninparken utanför planområdet kommer att användas för att omhänderta dagvatten. Om dammen ska användas nu eller för någon form av framtida etablering så behöver staden utreda dess nuvarande funktion och kapacitet och hur ett ökat flöde påverkar rening och fördröjning.

Grundvattnet ligger ytligt i delar av planområdet och det är bra om staden utreder huruvida det ytliga grundvattnet påverkar infiltration och dagvattenlösningars funktion.

Dagvattenlösningars funktion över tid beror i hög grad på hur skötseln utförs och Länsstyrelsen ser gärna att staden tar upp i planbeskrivningen hur man kan garantera att de dagvattenlösningar som etableras sköts på ett fullgott sätt.

Synpunkter av betydelse för planens genomförbarhet

Fornlämningar

Länsstyrelsen bedömer att det kommer att krävas en arkeologisk utredning för att fastställa om detaljplanen berör lagskyddad fornlämning. Inom området finns idag inga kända fornlämningar, men arkeologiska utredningar i områdets närhet har visat på att det kan finnas lämningar i form av gravar från järnålder och boplatser/bebyggelse från förhistorisk och historisk tid i denna miljö.

Kontakt ska tas med Länsstyrelsens Enhet för kulturmiljö för att initiera en sådan utredning.

Behovsbedömning/Undersökning

Länsstyrelsen delar stadens bedömning att detaljplanens genomförande inte kan förväntas medföra betydande miljöpåverkan.

Trafikförvaltningen Stockholms Läns Landsting

Stockholms stad har översänt rubricerat förslag till detaljplan till Stockholms läns landsting, trafikförvaltningen för samrådsyttrande.

Om planen

Syftet med detaljplanen är att planera för bostäder, vårdboende, skola och två förskolor i ett attraktivt och kollektivtrafiknära läge, att förstärka sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck samt att utveckla en förbättrad promenad och parkstruktur med fler mötesplatser.

Befintlig och planerad kollektivtrafik

Tunnelbanestationer finns i Bagarmossens centrum, 100-400 meter från planområdet och i Skarpnäck, 500-1000 meter från planområdet. Tunnelbanan trafikeras av linje 17 mellan Åkeshov och Skarpnäck. Från Bagarmossens centrum går också buss mot Gröndal och nattbuss mot Stockholms central. Bussarna trafikerar Rusthållarvägen i sydöstra delen av planområdet.

Trafikförvaltningens synpunkter

Förutsättningar för befintlig och planerad kollektivtrafik

Buss

Trafikförvaltningen vill upplysa om att en förutsättning för att gator ska kunna trafikeras av buss är att de avseende avstånd, gatubredder och lutningar med mera följer trafikförvaltningens riktlinjer i RiBuss.

Tunnelbana

Trafikförvaltningen anser att planbestämmelse för tunnelbanan bör ändras till "T- tunnelbana under mark" (alternativt "T-

transporttunnel för tunnelbana under mark"). Tunnelbanans framtida funktion bör säkras med officiälservitut i samband med fastighetsbildning av planområdet. Överenskommelse om servitut behöver träffas mellan parterna.

Planområdet ligger ovanpå trafikförvaltningens transporttunnel för tunnelbanan, omkring kvarter J där skolan ska placeras. Planbeskrivningen tar inte upp eventuell påverkan på trafikförvaltningens anläggning. Exploatören behöver ta fram en övergripande konsekvensanalys för hur trafikförvaltningens anläggning kan påverkas av arbetet. Djupbyggnadsbegränsningen är tillräcklig men däremot stämmer inte läget för transporttunneln i plankartan som troligtvis behöver mätas in. Servicevägen in till tunneln får ej påverkas. Exploatören behöver inkomma med nivå för grundläggning för det sydöstra hörnet på skolbyggnaden, då denna befinner sig mycket nära trafikförvaltningens transporttunnel. Ingen last får tas ner i tunnelns skyddszon.

Dagvattenmagasinet ovanför tunneln får ej påverka trafikförvaltningens anläggning och tunnelbanan får inte heller utsättas för mer tillflöde av dagvatten.

Störningar och risker

Buller

Trafikförvaltningen anser att planbeskrivningen ska kompletteras avseende beskrivning av transporttunnelns användning. Texten ska beskriva hur och när tunneln används samt vilka eventuella störningar till omgivningen detta kan generera.

Likriktarstation

Inom planområdet finns en likriktarstation som tillhör trafikförvaltningen. För placering av brännbar byggnad, byggnadsdel eller brännbart upplag inom 15 meter från likriktarstationen, krävs tillstånd från trafikförvaltningen.

Genomförande

Säkerhet

Vid samtliga vibrationsalstrande arbeten såsom sprängning, pålning, spontning inom 50 meter från spåranläggning ska SSÅ TEB-0345 följas.

Placering av bodetablering och upplag ska godkännas av trafikförvaltningen.

Ledningar

Trafikförvaltningen har 33 k V kablar längs Rusthållarvägen. Ett område på cirka 350 meter kommer att påverkas av detaljplanen.

För denna sträcka måste staden komma in med en begäran om ledningsflytt samt kalla trafikförvaltningen till LSO-möte.

Avtal

Då planområdet ligger i anslutning till tunnelbaneanläggningen behöver byggnation samordnas med trafikförvaltningen. Troligtvis kommer ett genomförandavtal krävas samt granskning av handlingar innan arbetet kan påbörjas. I god tid ska därför "*Blankett för anmälan av aktiviteter som påverkar kollektivtrafiken*" skickas in till trafikförvaltningen. Denna går att finna på www.sll.se/bvgga.

Storstockholms Brandförsvär

Storstockholms brandförsvär (SSBF) har av stadsbyggnadskontoret (SBK) fått möjlighet till yttrande avseende rubricerat ärende. Detta yttrande behandlar hantering av olycksrisker samt möjlighet till räddningsinsatser.

Hantering av olycksrisker¹

När ett planärende inkommer som remiss för första gången till SSBF utförs en övergripande riskidentifiering avseende olycksrisker inom planområdet och i dess närhet. Denna riskidentifiering utgår ifrån de databaser² SSBF har till förfogande samt den lokalkännedom SSBF har kring området. Följande typer av olycksrisker har SSBF beaktat vid denna riskidentifiering:

- Transport av farligt gods (väg/järnväg)
- Riskfylld verksamhet³
- Spårbunden trafik och urspårningsrisk
- Suicidrisk

Utifrån riskidentifieringen har SSBF inte hittat några riskkällor i närheten till aktuellt planområde som bedöms kunna medföra förhöjda risknivåer. Risker såsom översvämningar samt ras och skred är också av vikt att utreda och hantera men ligger utanför SSBF:s kompetensområde.

Möjlighet till räddningsinsatser

Framkomlighet/Tillgänglighet

Utifrån tillgängligt underlag har SSBF i detta skede inga ytterligare anmärkningar på planerad bebyggelse ur ett framkomlighetsperspektiv. Framkomlighet och tillgänglighet vid

¹ Vad gäller termer och definitioner gällande riskhantering utgår SSBF från SS-ISO 31000:2009.

² SSBF:s databaser Daedalos och Helios samt Länsstyrelsens GIS-databas (tillgänglig via internet), utdrag 2018-09-28.

³ Med riskfylld verksamhet menas verksamheter som innefattas av lag om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 1999:381), lag om skydd mot olyckor 2 kap. 4 § (SFS 2003:778) eller verksamheter som hanterar större mängder brandfarliga eller explosiva varor enligt lag om brandfarliga och explosiva varor (SFS 2010:1011).

händelse av en räddningsinsats måste beaktas i det fortsatta planarbetet och i projekteringen.

Vid en eventuell räddningsinsats är det en stor fördel att kunna komma nära skolbyggnaderna med räddningstjänstens höjdfordon. SSBF önskar att skolgården planeras på ett sådant sätt att åtkomlighet för våra höjdfordon mot byggnadens fasad skapas. Detta då dessa fordon ofta används i släckningsarbete vid bränder i denna typ av verksamhet.

Stegutrymning/Åtkomlighet

Enligt tillgängligt underlag bedömer SSBF det som troligt att räddningstjänstens utrustning kommer nyttjas vid alternativ utrymning från den planerade bebyggelsen. Om så är fallet bör det i planprocessen säkerställas att framkomlighet och åtkomlighet för SSBF:s stegutrustning är möjlig. Detta kräver även att uppställningsplatser för höjdfordon eller bärbara stegar anordnas. Om räddningstjänsten ej har åtkomst på baksidan av lägenheterna behöver lägenheterna vara genomgående eller ha Tr2- trapphus.

SSBF vill dock poängtera att utrymning utan räddningstjänstens hjälp, förslagsvis genom implementering av Tr2-trapphus, är att föredra. SSBF:s möjligheter att hjälpa till vid stegutrymning beskrivs närmare i vägledningsdokument VL2014-09⁴.

I närheten av träd

Träd och annan vegetation får inte hindra räddningstjänstens framkomlighet eller åtkomlighet vid insats. Enligt situationsplanen och fotomontaget ser träd ut att planteras mellan gata och husfasad. Om räddningstjänstens stegutrustning är en förutsättning för alternativ utrymning från dessa byggnader bör trädens placering studeras närmare så att de inte påverkar åtkomligheten negativt. Tänk på att lösningen ska vara hållbar över tid då träd och annan vegetation växer i storlek.

Höga byggnader

Då det planerade punkthusets höjd överstiger åtta våningar (23 meter) kan räddningstjänsten ej utgöra den alternativa utrymningsvägen för den planerade byggnaden. Den måste därmed dimensioneras för utrymning utan räddningstjänstens stegutrustning. Det planerade punkthuset förväntas bli komplex ur ett insatsperspektiv. Höga byggnader ställer speciella krav på både utrymningslösningar och på hjälpsystem för räddningstjänstens insats. Dessa krav måste uppfyllas i projekteringen, men det är av vikt att förutsättningarna för att lösa dessa aspekter utreds tidigt.

⁴ VL2014-09 Utrymning via räddningstjänstens utrustning, kan laddas ned via: <http://www.storstockholm.brand.se/dokumentcenter/vagledningsdokument>.

Det är viktigt att dialog förs med SSBF kring förutsättningarna för räddningsinsats under projektets gång. SSBF:s vägledning vid utformning av byggnadstekniskt brandskydd i höga byggnader finns i vägledningsdokument VL2014-08⁵.

Brandvatten

Vid planering av ny bebyggelse behöver hänsyn tas till tillgång av brandvatten. Utifrån SSBF:s underlag ser det ut som att brandpostsystemet i området är glest. SSBF anser följaktligen att behovet av nya brandposter i området bör ses över i samråd med förvaltaren av brandpostnätet. För ett konventionellt brandpostsystem rekommenderar SSBF ett avstånd om 75 meter från brandpost till uppställningsplats för räddningsfordon, dvs. 150 meter mellan två brandposter. Mer information om SSBF:s syn gällande brandvatten finns i vägledningsdokument VL2014-126⁶.

Övrigt

Utifrån tillgängligt underlag har SSBF i detta skede inga ytterligare anmärkningar på planerad bebyggelse ur ett räddningsinsatsperspektiv. Framkomlighet, tillgänglighet och tillgång till brandvatten vid händelse av en räddningsinsats måste beaktas i det fortsatta planarbetet och i projekteringen.

SSBF rekommenderar fortsatt samverkan kring frågorna om det finns osäkerhet i hur ovanstående yttrande ska beaktas i resterande del av planprocessen.

Underlag för yttrande

Som underlag för yttrandet har SSBF tagit del av följande handlingar:

- *Planbeskrivning Detaljplan för Bergholmsbacken, fastigheten Rustmästaren 2 m.fl. i stadsdelen Bagarmossen, S-Dp 2016–19586. Stadsbyggnadskontoret, Stockholms stad. 2018-08-09.*
- *Plankarta Detaljplan för Bergholmsbacken, fastigheten Rustmästaren 2 m.fl. i stadsdelen Bagarmossen, S-Dp 2016–19586. Stadsbyggnadskontoret, Stockholms stad. 2018-07-03.*

Intern kvalitetssäkring

Detta yttrande har granskats internt av annan handläggare inom SSBF.

⁵ VL2014-08 Höga byggnader, kan laddas ned via:
<http://www.storstockholm.brand.se/dokumentcenter/vagledningsdokument>.

⁶ VL2014-12 Brandvatten, kan laddas ned via:
<http://www.storstockholm.brand.se/dokumentcenter/vagledningsdokument>.

Trafikverket

Trafikverket har emottagit rubricerat ärende och har inga synpunkter.

Försvarsmakten

Försvarsmakten har inget att erinra i rubricerat ärende.

Luftfartsverket (LFV)

LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot detaljplanen.

Detta yttrande gäller på utfärdandedatum. LFV förbehåller sig rätten att revidera yttrandet vid ny provning om regelverk gällande störningar på CNS-utrustning förändras, eller om ny CNS-utrustning etableras i hindrets närhet.

Med CNS-utrustning menas utrustning för kommunikation, navigation och övervakning (Communication, Navigation, Surveillance). Analysen grundar sig på Svensk Standard 447 10 12 utgåva 1:1991 ”Skyddsavstånd för luftfartsradiosystem mot aktiva och passiva störningar för elektrisk kraftöverföring och tågdrift”, Standardiseringskommissionen i Sverige, samt på ICAO DOC 015.

VIKTIGT: I vårt remissvar har LFV inte analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad. Berörda flygplatser skall därför alltid tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering. Med berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom flygplatsens MSA-yta ca 60 km ut från flygplatsen. MSA är den hinderyta som är störst och står för ”Minimum Sector Altitude”.

LFV erbjuder produkten Flyghinderanalys, där vi utför kontroll av flygvägar, luftrum och all tänkbar radioutrustning för luftfarten. För mer information, se www.lfv.se/flyghinderanalys

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar**Skarpnäcks stadsdelsnämnd****Beslut**

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar följande:

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till stadsbyggnadsnämnden som svar på remissen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Ärendet

Ärendet redovisa i förvaltningens tjänsteutlåtande (dnr: 1.5.3-378/18) daterad 2018-09-21.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd har fått ett förslag på ny detaljplan, som innebär att c:a 650 lägenheter varav 72 utgörs av vårdbostäder, en grundskola med idrottshall och två förskolor kan byggas vid Rusthållarvägen söder om Bagarmossens centrum, för yttrande. Planområdet består av både ianspråktagen mark (Bergholmsskolan med ett flertal byggnader och Bergholms bollplan), av parkmark med en befintlig gång- och cykelväg samt skogbevuxen mark. Tillgången till rekreation och friluftsliv i närområdet är god. Den nya bebyggelsen föreslås placeras på ömse sidor om ett nytt brett gång-, cykel- och vistelsestråk, vars syfte är att förstärka sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck. Bebyggelsens skala blir måttlig med i huvudsak 4-6 våningar. Ett punkthus med 12 våningar föreslås. Gatustrukturen byggs upp av ett nät av gator och gång- och cykelvägar som ansluter till Bergsrådsvägen och Rusthållarvägen. Sambandet till centrum förbättras genom att en av de informella stigarna utvecklas till ett allmänt gångstråk.

Förvaltningen anser att det är positivt att det kommer till nya bostäder i kollektivtrafikhärläge i Bagarmossen och att det framtagna planförslaget är väl avvägt. Ny bebyggelse planeras i stor utsträckning på redan ianspråktagen mark och den mest värdefulla naturen sparas. Det är positivt att ett nytt vårdboende ges plats och att två nya förskolor kan byggas. Förvaltningen kommer medverka i den fortsatta planeringen av dessa.

Stadsdelsförvaltnings synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att det är positivt att det kommer till nya bostäder i kollektivtrafikhärläge i Bagarmossen. Området söder om Rusthållarvägen lämpar sig väl för det. Förvaltningen anser att det framtagna planförslaget är väl avvägt. Ny bebyggelse planeras i stor utsträckning på redan ianspråktagen mark och den mest värdefulla naturen sparas.

Det är positivt att ett sammanhängande tryggt stråk skapas från Bagarmossens centrum till Skarpnäcksvägen och att även kopplingen mellan Rusthållarvägen och centrum får en permanent lösning.

På förvaltningens initiativ har en tomt avsatts för ett nytt modernt vårdboende. Förvaltningen är delaktig i planeringen. Likaså planeras det för att två förskolor kan byggas. Även här medverkar förvaltningen i processen och kommer att bevaka att de krav som förvaltningen har uppfylls. På den ena tomten, som har plana delar,

kan stadens framtagna konceptförskola med åtta avdelningar uppföras. Den andra tomten är delvis kuperad och en anpassad byggnad behövs. Här är det viktigt att kostnaderna för den nya förskolan inte överstiger den av staden fastställda kostnadsnivån.

När det gäller den nya skolan anser förvaltningen att placeringen mellan stadsdelarna är bra, då skolan kan bli ett naturligt val för barn från både Bagarmossen och Skarpnäcksfältet. Angöring till skolan och sporthallen föreslås ske genom att en ny gata från Rusthållarvägen byggs. Olika alternativ har studerats under arbetet med planförslaget, t.ex. att nå skolan från Bergholmstråket. Förvaltningen anser att det är ett bättre alternativ som nu föreslås, än att trafikera stråket med bilar. En utmaning för skolans kommande personal och stadens trafikplanerare är att minska antalet transporter som föräldrar står för koncentrerat till en kort period på morgonen t.ex. genom att anlägga säkra avstigningsplatser utmed Rusthållarvägen och att arbeta med attitydförändringar.

Vid en så här omfattande exploatering är det viktigt att barns möjlighet till lek beaktas. Närheten till natur skapar möjlighet för fri lek och rörelse i anslutning till bostäderna, vilket är positivt. Lekutrustning på förskolegårdar och skolgård samt bostadsgårdar bör anpassas för olika åldrar och vara inbjudande att användas av alla. Det är också positivt att en ny lekplats planeras i den södra delen av planområdet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Beslut

Miljö - och hälsoskyddsnämnden till styrker detaljplaneförslaget under förutsättning att:

1. Påverkan på naturmiljön tydligare redovisas, samt vilka skydds och kompensationsåtgärder som vidtagits för att minimera negativ påverkan på naturmiljön och ekologiska spridningsfunktioner
2. Dagvattenhanteringen uppfyller stadens åtgärdsnivå inom kvartersmark och allmän platsmark.
3. Handlingarna kompletteras med en miljöteknisk markundersökning.

Bakgrund

Miljö - och hälsoskyddsnämnden har från stadsbyggnadsnämnden fått rubricerat förslag till detaljplan för synpunkter senast den 3 oktober 2018.

Syftet med detaljplanen är att planera för bostäder, vårdboendes, skola och två förskolor i ett attraktivt och kollektivtrafiknära läge,

att förstärka sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck samt att utveckla en förbättrad promenad- och parkstruktur med fler mötesplatser. Detaljplanen utgår från det program för Bagarmossen och Skarpnäck som stadsbyggnadsnämnden godkände 2016-10-27.

Planen omfattar sammanlagt cirka 650 lägenheter, varav 72 ska utgöras av vårdbostäder. Av bostäderna avses cirka 270 (inklusive vårdbostäderna) utgöra hyresrätter och 380 bostadsrätter. Planen innehåller också en grundskola med idrottshall för 1200 elever i åk F-9 samt två förskolor. Ett generöst utformat gång- och cykelstråk/parkstråk- Bergholmsstråket - föreslås mellan Bergholmsparken och Bagarmossens centrum och är den tydligaste fysiska kopplingen mellan stadsdelarna. Bebyggelsens skala är måttlig med i huvudsak 4-6 våningar. Ambitionen är att åstadkomma en mjuk övergång mellan befintlig och ny bebyggelse både när det gäller byggnadstyp och skala. Ett högre punkthus med 12 våningar föreslås vid Rusthållarvägen närmast centrum, där en högre höjd och täthet kan motiveras.

Miljöförvaltningen fattar detta beslut enligt delegation från miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN).

Förslag till Detaljplan

Syftet med detaljplanen är att planera för bostäder, vårdboende, skola och två förskolor i ett attraktivt och kollektivtrafikhärläge, att förstärka sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck samt att utveckla en förbättrad promenad- och parkstruktur med fler mötesplatser.

Planområdet består av både ianspråktagen mark (Bergholmsskolan med ett flertal byggnader och Bergholms bollplan), av parkmark med en befintlig nordsydlig gång- och cykelväg, samt skogbevuxen mark. Skogen är en del av ett större sammanhängande skogsparti - Bagarmosseskogen.

-Visst naturvärde (klass4, grön)

För aktuell detaljplan har stadsbyggnadskontoret inte begärt underlag för behovsbedömning, varför miljöförvaltningen inte tagit fram underlag för miljö- och hälsofrågor. Förvaltningen har heller inte deltagit i planarbetet. Däremot deltog förvaltningen i

programarbetet. Överlag är MHN positiv till planförslaget som redovisar goda möjligheter till flera bostäder, vårdboende, förskolor och skola samtliga som sociala kopplingar mellan Bagarmossen och Skarpnäck stärks. Beträffande markföreningar saknas redovisning och miljöteknisk markundersökning vilket MHN anser handlingarna bör kompletteras med, då det bl.a. förekommer fyllnadsmaterial inom området. Beträffande naturmiljö och dagvatten anser MHN att handlingarna bör förtydligas och kompletteras enligt nedan.

Naturmiljö och ekologiska spridningssamband

I samband med planarbetet har ingen naturinventering (NVI) genomförts. Beskrivningar av naturmiljön och konsekvenser av planförslaget grundar sig på inventeringar genomförda i samband med programarbetet (Ekologigruppen 2014). MHN kan konstatera att bebyggelsestrukturen för den aktuella detaljplanen, i stora drag, är den samma som redovisas i programmet för Bagarmossen Skarpnäck. Skillnaden ligger framförallt i skolbyggnadens utbredning, som i planförslaget ges en större yta för skolgård, bl.a. inom stadens gröna infrastruktur. MHN anser att planförslagets expansion inom stadens gröna infrastruktur är begränsad, så att intrånget kan accepteras, men det bör tydligare framgå av handlingarna hur befintliga värden kan värnas och ev. ersättas.

Handlingarna beskriver övergripande i text hur olika delområden påverkas av tillkommande bebyggelse. MHN anser att detaljplanens ianspråktagande av naturmiljön kan redovisas tydligare, till exempel med en kartbild som redovisar befintliga naturvärden i relation till förslag till förändrad markanvändning.

Naturinventeringar (NVI) enligt SIS-standard finns i olika detaljeringsgrader beroende av det specifika projektets detaljeringsgrad. För detaljplaner rekommenderar MHN en högre detaljeringsgrad av NVI än den som generellt används vid programskeden. Detta för att på ett bättre sätt kunna anpassa och justera bebyggelsen efter befintliga naturvärden, men även för att beskriva konsekvenser av föreslagen bebyggelse.

Av handlingarna framgår att det genomförts trädinmätningar för det planerade Bergholmsstråkets sträckning, för att stråket ska kunna passas in med så stor hänsyn som möjligt i förhållande till befintliga träd, vilket MHN är positiv till. MHN anser att trädinmätning och ekologisk värdering även bör genomföras för samtliga områden och att det bör framgå vilka träd och andra ekologiska värden som försvinner. Grova träd som försvinner inom t.ex. område 56 och eventuellt inom de andra områdena kan vara svåra att ersätta eller kompensera inom ett rimligt tidsspann. Beträffande område 37 finns

området inte beskrivet i NVI, vilket försvårar bedömning av detaljplanens påverkan.

Område 12 är klassat till högt naturvärde och utgör en del av Bagaremossesko gen. Av handlingarna framgår det inte vilka värden som påverkas av planen. Det bör framgå om befintliga värden är rimliga att bevara och om de ligger inom skolans mark, samt om området ska användas som skolgård. Delar av området utgör även potentiell livsmiljö för groddjur under landlevande fasen, t.ex. övervintringsområden. Det bör framgå av handlingarna om föreslagen byggnation påverkar spridning av arter framför allt barrskogarter och arter knutna till ek, men även groddjur i förhållande till nuläget.

Av handlingarna framgår det att staden tillämpar grönkompensation. Vidare framgår att planen är en del av ett större programområde, och där en skötselplan ska tas fram för Bagarmosseskogen. Del av skogen (område 12) ingår i aktuell detaljplan. MHN är positiv till att det tas fram en skötselplan för Bagarmosseskogen men anser att för samlad förlust av ekologiska värden som planen medför, bör det även genomföras praktisk kompensation.

Det kan t.ex. innefatta plantering av träd, skapande av flerskiktade bryn med bärande buskar och friställning av ek och tall. Öka mängden död ved och livsmiljöer för groddjur i området samt att satsa på skyddsvärda arter inom hela Bagarmosseskogen. Det kan handla om att fokusera på arter knutna till äldre träd och död ved, groddjur, fågelarter så som mindre hackspett och rovfågel. Beträffande kärlväxter kan det handla om att hindra igenväxning av öppna ytor för t.ex. grenigt kungsljus.

Dagvatten

I samband med planarbetet har en dagvattenutredning tagits fram (Sweco 2018-06-12) som bl.a. beskriver förutsättningar för dagvattenhantering, miljö kvalitetsnormer och förslag på framtida dagvattenhantering. Planområdets norra delar avrinner via kombinerade avloppssystem mot Henriksdals reningsverk och Strömmen. Områdets södra delar avrinner via duplicerat avloppssystem mot Flaten.

Strömmen har otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Flaten har god ekologisk status och god kemisk status, undantaget överallt överskridande ämnen.

Planområdet har till störst delen berg i dagen, delvis omgivet av morän. Inom området förekommer även områden med lera, silt och

yllnadsmaterial. Planområdet omfattar cirka 14 ha och ligger söder om Rusthållarvägen och Bagarmossens centrum. Cirka 4 ha av området avrinner norrut mot det kombinerade avloppssystemet vidare mot Henriksdal. Resterande 10 ha avrinner söderut vidare mot Flaten.

Utredningen beskriver bl. a. hur markanvändning, flöden och föroreningar förändras med föreslagen detaljplan jämfört med i dag med förslag på dagvattenhantering inom framförallt gatumark. Överlag är MHN positiv till förslaget dagvattenhantering som bygger på att växtbäddar placeras i de nya gatorna samt Bergholmsstråket som utformas med ett generöst dagvattenstråk som förutom att omhänderta dagvatten även bidrar med grönska i stadsmiljön.

MHN anser dock att flera aspekter i utredningen bör förtydligas för att MHN ska kunna ta ställning till hur stadens åtgärdsnivå uppfylls.

Redovisning om dagvattenhantering inom kvartersmark saknas helt, vilket MHN anser handlingarna bör kompletteras med. Istället generaliserar utredningen och utgår från samma avrinningskoefficient vid beräkning av bl.a. reningskrav och volymer. MHN kan konstatera att förutsättningarna skiljer sig mellan de olika kvarteren. Dels mellan exploateringsgrad men även då vissa kvarter underbyggs med gemensamma garage. MHN kan även konstatera att kvarteret med skola och skolgård saknas i redovisningen, vilket utredningen bör kompletteras med.

Utredningen beskriver delvis hur markanvändningen förändras efter genomförd detaljplan och att ytan som avrinner norrut minskar något i relation till nuläget. MHN anser att förändrad markanvändning kan redovisas tydligare, till exempel med kartbild, som visar området före och efter exploatering samt med angiven area och uppskattad avrinningskoefficient för respektive delområde. På så sätt blir det tydligare och mer transparent att följa kommande beräkningar om bl.a. fördröjningsvolym.

Utredningen redovisar beräknade flöden och volymer för tre olika återkomsttider (5-, 10-, och 100-års regn) samt före och efter exploatering. Utredningen anger att "flöden som beräknas för avrinningsområdena före exploatering antas som dimensionerade utflöde ... ", vilket enligt utredningen är ett 5- års regn. Därefter redogörs att volymer och flöden beräknats med ett "godkänt flöde" till ledningsnätet som baseras på dagens situation vid ett 5-års regn.

MHN anser att det bör förtydligas hur framräknat dimensionerande flöde och stadens åtgärdsnivå förhåller sig till varandra samt tydliggöra om "godkänt flöde" är godkänt av VA-huvudman. Vidare redovisas skillnaden i flöden för tre återkomsttider med och utan åtgärder för lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) utan att alls specificera vilka dessa åtgärder är, mer än att det kan handla om gröna tak, växtbäddar och gröna innergårdar. MHN ställer sig frågande om dessa LOD-lösningar verkligen återspeglar ett konkret förslag?

Beträffande dagvattenhanteringen i gata redogörs i utredningen att dagvattenhanteringen längs med Bergholmsstråket eventuellt behöver kompensera för att vissa kvarter med sadeltak saknar förgårdsmark, samt att, ifall ytorna i gatan inte räcker för att ta hand om dagvatten från kvartersmark kan ett "ytligt magasin" i parken vara ett alternativ för att klara åtgärdsnivån. Föroreningsberäkningar redovisas specifikt för respektive recipient vilket MHN anser är positivt. För att minska föroreningsmängderna ytterligare mot Flaten föreslås att dagvattnet renas ytterligare via dagvattendamm i Kaninparken.

MHN är positiv till förslaget att befintlig damm i kaninparken renoveras och dimensioneras för ökat flöde från Bergholmsstråket. MHN ställer sig frågande, - ifall dammen etableras, krävs då även ett "ytligt magasin" i parken, som föreslås för att omhänderta dagvatten från kvarter utan förgårdsmark längs med Bergholmsstråket? MHN kan även konstatera att föreslagen plats av fördröjningsmagasin i utredningen inte utgör park i plankartan. Utan sammanfaller med område för skola och underjordisk anläggning för dagvattenhantering. MHN anser att dessa frågor bör förtydligas i det fortsatta arbetet. Förövrigt är MHN positiv till föreslagen dagvattenhantering med sammantaget 301 m³ växtbäddar fördelat på 1505 m². MHN anser dock att utredningen tydligare bör redovisa hur dessa kvadratmetrar växtbäddar disponeras inom området, förslagsvis med en illustration.

Enligt stadens riktlinjer för omhändertagande av dagvatten på kvartersmark ges råd för dagvatten från tak som lutar mot gata:

Gränsen mellan kvartersmark och gatemark går i många fall strax utanför fasaden. Men regnvatten från tak som vetter mot gatan kan inte alltid avledas till kvarterets innergård. Det försvårar möjligheterna att ta hand om allt dagvatten lokalt inom kvarteret. En taklutning där två tredjedelar av taken lutar in mot gård rekommenderas. Dagvatten som avleds från ytor som lutar mot gatan ska i första hand hanteras enligt följande:

- *Ledas in mot gård (dagvattenlösningarna på gården måste ha tillräcklig kapacitet och vara försedda med bräddfunktion. Dessutom krävs planering för att förebygga skador vid extrema regntillfällen).*
- *Fördröjas iförgårdsmark.*
- *Fördröjas i grönt tak.*

I andra hand ska dagvattenhanteringen för andra delar av kvarteret utformas på ett sätt som kan kompensera för bortfallet av fördröjning och rening av takvattnet som inte kan ledas in mot gård. Kompensationsalternativet ska bara användas när förstahandsalternativen inte går att förverkliga. Det kan vara svårt att helt kompensera för direktavledning.

Trafikkontoret

Detaljplaneförslaget

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för 650 bostäder, varav 72 vårdbostäder, skola (F-9) med idrottshall och två förskolor i ett attraktivt och kollektivtrafikhärläge. Samt att förstärka sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck med en förbättrad promenad och parkstruktur och fler mötesplatser. Ett gång- och cykelstråk/parkstråk föreslås mellan Bergholmsparken och Bagarmossens centrum och är den tydligaste fysiska kopplingen mellan stadsdelarna.

Allmänna synpunkter

Trafikkontoret är positiva till att det byggs bostäder, skola och förskolor i kollektivtrafikhärläge. Även att de två stadsdelarna knyts ihop och att nya mötesplatser skapas.

Planområde och användningsgränser

Ett tillägg behövs för plusmarken så att det står: Parkering får endast anläggas där det är angivet i detaljplanen eller så bör den fastighetsgränsen markeras med infartsförbud.

Området som är klassat som GC-väg vid förskolan bör förtydligas eftersom endast del av sektionen används till GC-väg. Om övrig yta är parkmark eller kvartersmark bör det framgå.

GC-vägen i norra delen av detaljplanen kan förbli parkmark förutsatt att den vid exploateringen kan breddas till minst 2,5 meter men fortfarande ingå i planområdet.

Gator och trafik

Det framgår inte hur många BT A bostadsyta det planeras för. Därmed går det inte att kontrollera om antalet cykelparkeringsplatser stämmer. För parkering av cykel på

gårdsmark ska möjlighet till ram-lås finnas. Väderskyddad cykelparkering bör eftersträvas.

När det gäller angöring för RH-platser ska dessa i första hand inrättas av fastighetsägaren på kvartersmark.

Park och natur

För landskapsbilden är det av vikt att stor omsorg läggs vid anslutningar av byggnader och gårdar mot omgivande natur.

Teknisk försörjning

Bredd på gångbanaltrottoar behöver vara minimum 2,5 m för att kunna säkerställa driften och gatan minimum 7 m. I övrigt ska teknisk handbok följas, för enhetlighet i staden. staden ställer krav på kvartersmarken med $GYF > 0,6$ vilket är ett krav som gäller hela Stockholms stad, detta för att underlätta för dagvattenhantering och naturvärden i området.

Komplettering och korrigering till Trafikkontorets remissvar
Följande skrivning (se nedan) förtydligas och kompletteras härmed.

Bredd på gångbanaltrottoar behöver vara minimum 2,5 m för att kunna säkerställa driften och gatan minimum 7m.

Denna skrivelse avser driftfordonens behov av utrymme. En sopmaskin som ska underhållssopa eller ta upp löv är ca 3 m bred. En snöplog för gatuplogning är 3,20 m, ska marginal finnas är ett önskemål 3,50 m bred köryta om motriktad körbana inte ska inskränkas. Måttet är inget ska-krav.

För lågt trafikerade gator kan man göra enligt följande:

- Lokal gata med enkelsirig bebyggelse och dubbelriktad trafik, utan angöring, ska ha en körbana på minst 5,5 meter.
- Lokal gata med dubbelsidig bebyggelse och dubbelriktad trafik, med angöring på ena sida, ska ha en körbana på minst 5,5 meter+2,0 meter för angöring.
- Enkelriktad gata bör också ha en körbana på minst 5,5 meter för att kunna passera en bil. Det behöver dock inte vara 5,5 meter på riktigt hela sträckan, man kan lägga in zoner med möblering, t ex cykelparkering.

Fastighetskontoret

Fastighetskontoret förvaltar det så kallade Bergholmstorpet inom fastigheten Skarpnäcks gård 1: 1. Bergholmstorpet är ett 1700-talstorp vilket ursprungligen lydde under godset Skarpnäcks gård. Torpet användes som bostad ända fram till 1938. Idag disponeras torpet av *Föreningen Bergholmstorpets vänner* som bland annat driver café varje söndag.

Detaljplaneförslaget innebär att torpet placeras på kvartersmark med användning samlingslokal och caféverksamhet. Förslaget medger en ökad bygg rätt om 100 m².

Fastighetskontoret ser positivt på att torpet placeras på kvartersmark och på den tillkommande bygg rätten Dock har vi följande invändningar:

- Tillgänglig angöring ska finnas till torpet och inom tomtplatsen ska parkeringsplats för rörelsehindrade kunna ordnas.
 - Hantering av sopor och övriga transporter måste studeras vidare. I dag sker infart via Vinggatan och Skarpnäcksvägen.
 - Parkering för fastighetskontorets hyresgäster ska kunna ordnas inom tomtplatsen.
 - Den toalettbyggnad som nyligen uppfölis invid torpet måste ges detaljplanestöd.
 - Placeringen av den tillkommande bygg rätten förefaller inklämd bakom den befintliga byggnaden.
- Fastighetskontoret delar vänföreningens synpunkt att bygg rätten bör placeras öppet på tomtplatsens östra del.

Fastighetskontoret vill samverka i det fortsatta planarbetet i de frågor som rör vår förvaltning.

För hyresgästerna, Föreningen Bergholmsbacken Vänner, se bifogad skrivelse.

Kulturförvaltningen

Stadsmuseets synpunkter i sammanfattning

Större delen av Bagarmossen ingår i en kulturhistoriskt värdefull miljö utpekad i Stockholms översiktsplan, där särskild uppmärksamhet bör ägnas åt kulturhistoriska värden. Stadsmuseet anser att föreslagen detaljplan är genomförbar i stora delar, men anser att detaljplanen behöver omarbetas i följande delar.

Den del som berör sträckningen mot Rusthållarvägen, vad gäller skala och utformning samt höjder mot Bergrådsvägen. Punkthuset i tolv våningar avstyrkes helt. Bergholmsstråket bör följa den befintliga infarten i området för att tillvarata den naturliga topografin. Föreslagen detaljplan strider mot skalan samt den historiska stadsplanen. Bagarmossen planerades utifrån tanken om grannskapsenheter men uppvisar också den tidigare modernismens stadsplaneideal där hänsyn till ljus och luft och topografiska förutsättningar utgjorde bärande idéer.

I övrigt kan planen tillstyrkas.

Planförslaget

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett förslag till detaljplan för Rustmästaren 2m fl., Bergholmsbacken för att möjliggöra byggandet av bostäder, vårdbostäder, grundskola med idrottshall samt förskolor.

Planområdet är beläget mellan Rusthållarvägen i norr och skarpnäcksvägen i söder samt Bergrådsvägen i väster och fram till befintliga bostadshus i kvarteret Vaksamheten i öster. Bostadsbebyggelse föreslås i planområdets norra del, i mellersta delen planeras förskolor och vårdboende och i söder en ny skola och bollplan. Planförslaget innebär rivning av Bergholmsskolan, anläggande av nya gator för fordonstrafik, gång- och cykelvägar samt breddning av Rusthållarvägen. Bergholmsstråket, ett nytt gång- och cykelstråk med en delsträcka för enkelriktad fordonstrafik, föreslås dras från Rusthållarvägen genom den bergiga höjden där skolan ligger idag fram till dagens bollplan.

I planförslagets norra del, på platsen för Bergholmsskolan, föreslås bostäder mellan sju och fyra våningar utförda som lameller och halvslutna kvarter. Ett punkthus i tolv våningar föreslås i nordväst i kvarteret Byamännen mot Rusthållarvägen. I grönstråket mot öster intill kvarteret Vaksamheten planeras för lameller i fem våningar. I området där dagens förskolor är belägna föreslås en ny förskola, ett vårdboende samt punkthus. Öster om cykelvägen föreslås ytterligare en förskola.

På platsen för dagens bollplan planeras den nya grundskolan att uppföras. Mitt emot den på andra sidan gångvägen föreslås en ny bollplan att anläggas.

Bakgrund

Kulturförvaltningen har tidigare svarat på förslaget i *Program för Bagarmossen och Skarpnäck SDp 2014-12380*. Förvaltningen ansåg att det fanns möjligheter till ny bebyggelse i området men att större hänsyn borde tas till befintlig struktur och topografi.

Kulturhistoriska värden

Större delen av Bagarmossen ingår i en kulturhistoriskt värdefull miljö utpekad i Stockholms översiktsplan, där särskild uppmärksamhet bör ägnas åt kulturhistoriska värden. Inom området skall stor hänsyn tas till såväl helhetsmiljön som de enskilda byggnadernas kulturhistoriska värde.

Stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäck är byggda på mark som tillhörde Skarpnäcks gård som under 1800-talets senare del ägdes av bryggaren Neumüller. Marken köptes av Stockholms stad 1922. Stadsplanen för utbyggnaden av Bagarmossen var klar 1950 och bebyggelsen växte fram under några år. Stadsplanen karakteriseras av anpassning till naturmarken och bebyggelsen är en blandning av lameller, punkthus och enstaka högre byggnader.

1950-talets bebyggelse i Bagarmossen utgörs till stor del av lamellhus i 3-4 våningar sammankopplade kring delvis slutna grönskande gårdsrum, kombinerade med enstaka punkthus. Gångkontakter mellan gårdsrummen och gatan skapas genom portiker, ofta förlagda till hörnen. Merparten av byggnaderna är putsade och färgade i ljusa toner. Husen har i allmänhet en gedigen och tidstypisk arkitektur och är goda representanter för folkhemsbebyggelsen, med sin prägel av socialt tänkande och genomtänkta standard.

De grönskande gårdarna och förgårdsmarken framför flerfamiljshusen är viktiga inslag i strukturen. Stadsdelens omsorgsfullt utformade centrala torgmiljö markeras på tidstypiskt vis av ett högt punkthus.

Bagarmossen är ett av de främsta exemplen på den tidiga tunnelbanestadens utformning. Stadsplanen bygger till stor del på idén om grannskapsenheter, dels genom planeringen av bebyggelsen i rumsbildande halvslutna kvarter, dels genom etablerandet av ett centrumtorg dit den kommersiella och sociala servicen samlats.

Flera bostadsområden i Bagarmossen besitter stora kulturhistoriska värden, av dessa kan speciellt nämnas kvarteret Friheten vid Kolbäcksgård och kvarteren kring Bergsrådsvägen, med punkthus i kvarteret Hovrättsrådet. Byggnaderna har en väl gestaltad arkitektur med omsorgsfullt utformade detaljer. Båda områdena utgör väl sammanhållna enheter med såväl miljö- som karaktärsskapande värden, något som understryks av de för stadsbilden viktiga punkthusen.

Stadsmuseets synpunkter

Stadsmuseet anser att föreslagen detaljplan är genomförbar i stora delar. Planområdets indelning följer i huvudsak den befintliga grundstrukturen vilket är positivt då man använder sig av redan ianspråktaga delområden.

Men stadsmuseet finner att några områden är problematiska. Det gäller de kvarter som benämns A och B i planbeskrivningen och sträckningen av det nya Bergholmsstråket.

Kvarter A

I kvarter A, Byamännen, föreslås ett tolv våningar högt punkthus intill Rusthållarvägen. Husen inom kvarteret Byamännen är klassificerade gröna. Punkthuset är placerat nära trevåningshusen i Byamännen och utan förgårdsmark vilket medför att det kommer att dominera över bebyggelsen i närområdet. Det skulle täppa till den medvetet gestaltade stadsplanen där idén om ljus och luft utgjorde en bärande tanke för den tidens stadsplanekonst. Dess skala och placering ansluter sig inte till bebyggelsen i Bagarmossen. Punkthusen i kvarteren Hovrättsrådet och Vaksamheten är åtta våningar höga och har förgårdsmark vilket minskar dominansen i gaturummet. Stadsmuseet anser att platsen går att bebygga men inte med ett högt punkthus.

Kvarter B

I kvarter B från korsningen Bergrådsvägen/Rusthållarvägen t.o.m. det nya Bergholmsstråket föreslås ett kvarter bostadshus i fem våningar. Gatusträckningen föreslås utformas som en stadsgata med lokaler för centrumändamål i bottenvåningen. Det östra hörnet av kvarteret markeras med ett högre hörnslutet hus i sju våningar och sex våningar in mot Bergholmsstråket. Det kan påpekas att i planbeskrivningen står det åtta respektive sju våningar men i plankartan står det sex och sju våningar. I korsningen Rusthållarvägen/Bergrådsvägen föreslås bostadshusen bli fem våningar höga och hörnslutna.

Oaktat om man vill bygga hus med lokaler för centrumändamål i bottenvåningarna bör gatusträckningen inte utformas med hörnslutna hus i gatukorsningarna. Detta strider på samma sätt mot idén om ljus och luft i stadsplanen som ovan nämnda punkthus. Och stadsmuseet befarar att hela idén med en stump stadsgata i en stadsdel som bygger på hus i park kommer att framstå som apart och märklig. Enligt översiktsplanen ska kompletteringar i stadsutvecklingsområden göras med utgångspunkt i områdenas karaktär.

Utformningen och skalan gör att planerad bebyggelse på ett olyckligt sätt förtar kvalitétarna i den befintliga stadsplanen. Inne i de nya kvarteren längs med de nya gatorna och stråken kan man vara något friare i utformningen. Men i övergången mellan de nya och de befintliga husen bör skalan anpassas så att mötet upplevs mjukare.

Bergholmsstråket

Bergholmsstråket är tänkt att dras rakt över kullen där skolan ligger idag. Stadsmuseet anser att det istället borde följa den befintliga infarten för att på så vis ta tillvara kvalitéerna i den naturliga topografin. Ny bebyggelse får istället anpassa sig efter de topografiska förhållandena istället för tvärt om. Det är dock positivt att man har tänkt sig gestalta stråket på ett naturligt sätt med berg i dagen, trädplanteringar och anslutande trappor som överbryggar nivåskillnader.

Förskolor, vårdboende, skola mm

Placeringen av nya förskolor, vårdboende och skola får anses vara lämpliga ur kulturmiljösynpunkt och det är positivt att barnen får tillgång till naturmark.

Det är bra att man vill ge Bergolmstorpet ett skydd i detaljplanen men formuleringen på q1 *Byggnadens exteriör får inte förvanskas* är ingen specifik skyddsbestämmelse. Formuleringen avser det allmänna förbudet mot förvanskning 8 kap 13 § PBL, vilken alltid gäller. Torpet borde istället förses med r förbud mot rivning och q eller k bestämmelser för det som eventuellt inte får bytas ut och där man får byta ut mot lika material.

Sammanfattningsvis anser stadsmuseet att planen ska arbetas om i ovan nämnda delar och konsekvenser det får för detaljplanen i övrigt. I återstående delar kan föreslagen detaljplan tillstyrkas.

Utbildningsförvaltningen

Ärendet

Detaljplanens syfte är att nya bostäder, två förskolor och en skola ska kunna uppföras på platsen.

Utbildningsförvaltningens synpunkter

För att klara behovet av skolplatser vid utbyggnaden har utbildningsförvaltningen framfört behov av en ny skola, vilket också ingår i förslaget till detaljplan. Förvaltningen har deltagit i planprocessen.

Utbildningsförvaltningen vill däremot lyfta två frågor vilka förvaltningen anser inte tagits tillräcklig hänsyn till i samrådsförslaget:

1. När nya fastigheter för skolor tas fram är en viktig faktor för skolfastigheternas placering och utformning att offentliga gång-/cykelstråk inte placeras över skolgårdarna. En skolgård måste vara fredad från obehöriga som uppehåller sig där under skoltid, eftersom personalens överblick och kontroll då omöjliggörs. Dessutom innebär det en stor risk

för olyckor med cyklister som kommer i hög hastighet då eleverna rör sig över skolgården och cykelstråket.

En skolgård är en avgränsad yta som är till för elevernas utevistelse och måste vara överblickbar, säker och fredad från utomstående störningar.

I planförslaget redovisas en barnkonsekvensanalys. I analysen har man valt att lägga fokus på kopplingen Skarpnäck och Bagarmossen, att den blir genare, öppnare, mer befolkad och bättre belyst. Frågan om konsekvenserna får skolbarnens skolgårdsmiljö, med ett allmänt gång- och cykelstråk rakt över skolgården har dock inte belysts. Skolan byggs för 1200 barn vilkas utevistelse kommer att påverkas på ett till övervägande del negativt sätt av stråket.

Förvaltningen anser att stråkets placering innebär så stora negativa konsekvenser får skolans verksamhet att det istället får att gå rakt över skolgården ska dras utanför skolans tänkta fastighet.

2. Under planprocessens gång har Sisab och utbildningsförvaltningen framfört ett behov av att detaljplanen medger en större yta än 11 000. Önskemålet har då varit 12 500 kvm. Ny erfarenhet visar dock ett behov av ca 12 kvm BRA per elev, ca 15 000 kvm får skolfastighetens omfattning. I planförslaget kvarstår 11 000 kvm. Förvaltningen anser att detta måste justeras till 15 000 kvm för att motsvara verksamhetens behov.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

SISAB, Skolfastigheter i Stockholm AB, vill lämna följande synpunkter på planförslaget för Bergholmsbacken, fastigheten Rustmästaren m. fl. i stadsdelen Bagarmossen, Dp 2016-19586.

- SISAB har tidigare framfört önskemål på en större Utnyttjandegrad/ Bruttoarea än den i detaljplanen angivna "11000". Vi baserade vårt önskemål om 12 500 kvm på Utbildningsförvaltningens lokalprogram för skolor F-9. Nya erfarenhetssiffror visar på att vi behöver ca 12 kvm BRA /elev, vilket motsvarar ca 15 000 kvm bruttoarea.
- Att cykelvägen går genom skolans två gårdsytor ses som en stor säkerhetsrisk, varför vi önskar att en lösning tas fram för en trygg övergång från skola till bollplaner.
- På yta S2E2 önskas möjlighet att placera förrådsbyggnad/byggnader (kryssmarkerad yta)

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Med anledning av stadsbyggnadskontorets remiss av rubricerat ärende vill skönhetsrådet anföra följande.

Beslut

skönhetsrådet avstyrker förslag till detaljplan

Ärendet

Föreliggande detaljplaneförslag syftar till att förstärka sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck genom att uppföra nya bostäder, ett vårdboende, en F-9 skola med idrottshall och två förskolor, samt att iordningställa ny parkstruktur med fler mötesplatser. Planområdet omfattar ca 13 hektar och ligger vid Rusthållarvägen söder om Bagarmossens centrum. Området gränsar i öster och väster till befintlig bebyggelse och i söder till en park och skogsområde (Bagarmosseskogen) med ett befintligt gång- och cykelstråk. Planområdets södra del ingår i ett område som är klassat som kärnområde i stadens ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO). Kärnområden är områden som är tillräckligt stora, sammanhängande och har sådana kvaliteter att flera arter kan ha förutsättningar att klara hela livscykeln inom området.

Skönhetsrådet ställer sig positivt till anslaget att genom olika åtgärder koppla samman de båda stadsdelarna, i enlighet med yttrandet över 2015 års programförslag (Dnr SR-03.02-0391-2015). Rådet har dock två huvudsakliga invändningar där omfattande bearbetningar av förslaget krävs för att det ska kunna tillstyrkas.

Kopplingar och zoner

Skönhetsrådet anser att förslaget inte tillräckligt möter planarbetets huvudsakliga mål eftersom den tilltänkta bebyggelsen är så placerad att en trygg koppling mellan Bagarmossen och Skarpnäck till stora delar uteblir. I förslaget är de olika funktionerna bostad och skola/förskola fysiskt åtskilda. Detta får till följd att de verksamheter som är stängda kvälls- och nattetid lagts i ett sammanhang i den del av planområdet som stadsbyggnadskontoret säger sig vilja befolka över dygnet. I de medborgardialoger om projektet som staden anordnat har det framkommit att många upplever stråket som otryggt, framförallt barn och unga. Därför borde en alltför hård zonering undvikas till förmån för ett mer blandat område som lever under flera delar av dygnet. Planen bör därför omarbetas så att exempelvis skolan och ett eller ett par av bostadskvarteren byter plats. Eftersom området i planförslaget södra del består ett ekologiskt kärnområde anser rådet att det är av största vikt att det inte naggas i kanten och att värdefulla träd inte fälls under byggtiden. Det gröna stråket, särskilt runt Bergholmstorpet

har stor betydelse som spridningskorridor och måste även i fortsättningen hållas obebyggt.

Bebyggelsens gestaltning och yttryck

Vad gäller bebyggelsen efterlyser rådet ett mer sammanhållet arkitektoniskt uttryck. I planförslaget har varje nytt kvarter fått en mycket individuell karaktär vilket ger ett överdrivet brokigt intryck. Punkthuset om 12 våningar bör, enligt rådets mening, helt utgå. Det höga huset kan inte motiveras genom att det skulle markera centrum, som brukligt i stadsdelar från efterkrigstiden, inte heller markerar det planförslagets centrala stråk. Den tillkommande bebyggelsen bör finna en röd tråd som går igen i exempelvis skala eller material. Som exempel har Bagarmossen återkommande puts i en sammanhållen skala, medan Skarpnäck kännetecknas av tydliga rumsligheter och fasadtegel. Rådet ser framför sig ett gestaltungsprogram för de nya kvarteren. Avslutningsvis anser rådet att vårdbyggnaden behöver ges en öppnare karaktär som i mindre utsträckning för tankarna till en sluten institution.

Stockholm Vatten och Avfall AB, SVOA

Stockholm Vatten och Avfall AB, (Avfall)

Stockholm Vatten och Avfall har följande synpunkter på aktuellt förslag till detaljplan.

Stockholm Vatten och Avfall förordar alltid maskinella insamlingssystem vid nybyggnationer och ser positivt på att det planeras för mobil sopsug. Ur teknisk synpunkt kan flera avfallsslag sorteras separat i en mobil sopsugsanläggning, men kombinationen av tillgång till yta och buller vid tömning gör att insamlingen bör avgränsas till max två, dvs. restavfall och matavfall. Detta betyder att kompletterande insamlingssystem för övriga avfallsslag behövs. Avståndet mellan dockningspunkten och hämtfordonets angoringsplats får vara högst 5 m radiellt mellan dockningspunkt och sopsugsarmens fäste. Se övriga riktlinjer för mobil sopsug i *Projektera och bygg för god avfallshantering*.

Stockholm Vatten och Avfall ser också positivt på att miljörum planeras för bostäderna. För att öka insamling och återvinning av förpackningar och tidningar rekommenderas att fastighetsnära insamling alltid planeras in och ges utrymme vid nybyggnationer, både för bostäder och verksamheter. Fastighetsägaren ska även i enlighet med stadens lokala avfallföreskrifter möjliggöra omhändertagande av hushållens grovavfall, antingen via miljörum eller via uppställningsplats för container.

För manuell hantering i miljörummet är det viktigt att säkerställa god arbetsmiljö. Detta görs exempelvis genom följande:

- Dragvägen från miljörum till sopbilens angöringsplats ska vara hårdgjord och plan, lutning bör inte överstiga 1:20.
- Avståndet mellan hämtfordon och kärlets placering ska vara så kort som möjligt, högst 10 m rekommenderas.
- Arbetsutrymme för hämtpersonal framför avfallsbehållare i miljörum bör vara minst 1,5 m.

För att bidra till stadens mål gällande ökad insamling av matavfall i enlighet med stadens miljöprogram och avfallsplan bör system för detta möjliggöras. För verksamheter med större volymer matavfall som storkök och liknande kan matavfallskvarn till slutan tank användas för en effektiv hantering.

Alla verksamheter som riskerar att släppa ut mer fett än vad normalt hushållsavloppsvatten innehåller, t ex restauranger, gatukök och storkök, måste ha en typgodkänd fettavskiljare installerad för att förhindra att fett släpps ut i avloppsnätet. Ett system för att omhänderta både matavfall och fett är en kombinerad matavfallstank och fettavskiljare, även kallad kombitank.

Vid vidare utredning under planarbetet är det viktigt att säkerställa att de hämtfordon som används för valda insamlingssystem kan framföras inom området och angöras vid hämtplatsen. Angöringsplats ska vara anordnad så att hämtfordon inte blockerar övrig trafik samt utformad så att hämtpersonalen kan stiga ur på ett säkert sätt. T.ex. kan en lastzon upprättas för att säkerställa att övrig trafik kan framföras även under hämtning. Angöring och behov av lastplats/p-förbud ska hanteras i tidigt skede.

Fullständiga riktlinjer framgår av *Projektera och bygg för god avfallshantering*.

Observera att yttrandet endast berör avfallshanteringen.

Stockholm Vatten och Avfall AB (VA-teknik)

Med anledning av samrådsredogörelse för planförslaget anslagen 2018-08-22 har Stockholm Vatten AB, nedan kallat SVOA, följande att meddela ur va-teknisk synpunkt:

Dagvattenhantering

I och med att det aktuella planområdet till större del idag är obebyggt och inte inkopplat på dagvattennät så innebär det potentiellt stora belastningsökningar på befintligt kombinerat och duplicerat nät. En utbyggnad medför ökade föroreningstransporter till recipient om exploatering genomförs. SVOA ser därför att det är oerhört viktigt att de problem och möjligheter som beskrivs i

upprättad dagvattenutredning daterad 2018-06-12 (SWECO) för planförslaget beaktas till fullo i fortsatt projektering och byggnation. Befintlig dagvattenstruktur i parken söder om planområdet ansluter till ledning i Segelflygsgatan. Hänsyn till kapacitet och nivåer i ledningsnätet behöver tas i kommande utveckling av parkområdet för att säkerställa dagvattenavrinning från exploatering- och parkområdet. Följande behöver arbetas in i planförslaget så långt som är möjligt:

- Beredning och säkerställande av tillräckliga ytor/volymer inom planen för att infiltrera/fördröja/rena den totala flödesökning som uppstår pga exploatering enligt dagvattenutredning.
- Tydliggörande och säkerställande av höjdsättning samt ytliga avrinningsvägar inom området för att minimera risk för översvämning av nya och befintliga byggnader samt andra viktiga installationer.

För att inte överbelasta de begränsade dagvattensystemen söder om planområdet så har SVOA föreslagit ett dagvattenmagasin under planerad fotbollsplan tillhörande skoltomten (i planförslaget nu markerad som S2E2). För att säkerställa drift- och åtkomstaspekter för SVOA måste denna yta planläggas som u-område för va-ledningar, istället för E-område. Ett u-område kommer i praktiken innebära vissa begränsningar för byggnation ovanpå detta och möjliggör dessutom markåtkomst om inte frivillig upplåtelse kan nås. SVOA förespråkar att fotbollsplanen anläggs som naturgräs eller grusplan. En samordnad projektering för fotbollsplan och dagvattenmagasin bör ske inom detaljplanarbetet så att eventuella intressekonflikter hanteras innan det är för sent. I sämsta fall kan här alternativ placering av dagvattenmagasin behövas och då måste detaljplanen ge utrymme för detta. SVOA anser också att byggnationsförfarandet för dagvattenmagasinet ska framgå av planens genomförandebeskrivning.

Konflikter med befintliga och nya vatten, avlopp och dagvattennät

Utbredningen av bostäder inom planförslaget bedöms inte ligga i betydande fysisk konflikt med ytliga befintliga va-nät i anslutning till planområdet.

Spillvattenledning som planeras löpa i nord-sydlig riktning genom planområdet behöver, där den inte ligger i allmän gata eller naturmark, planläggas med u-område. Det gäller då främst i den södra delen av planområdet där spillvattenledningen sneddar över parkmark ”*naturlekplats*”. U-område medför som tidigare angivits begränsningar i markanvändningen ovan ledningen. Exakt

sträckning för spillvattenledning och dess tillhörande u-område måste fastställas inom detaljplanearbetet.

Anslutningspunkter och kapaciteter dricksvattennät

I området runt om exploateringen varierar trycknivån på dricksvattensystemet mellan 96 - 106 mvp över stadens nollplan under normala förhållanden. Med de angivna hushöjderna klaras leverans till området med tillräckligt tryck. Utredning pågår för att säkerställa leverans och kapacitet. Kapacitetsförstärkning kan behövas på befintligt dricksvattennät för att ansluta tillkommande fastigheter till befintligt ledningsnät.

Anslutningspunkter och kapaciteter, befintliga spill- och dagvattennät

Delar av planerade bostäder bedöms kunna ansluta till närliggande spill- och dagvattennät med mindre omfattande projektering och utbyggnad av befintliga nät. Mer omfattande utbyggnad av va-nätet behövs för att ansluta övriga bostäder och skola samt förskola. En förutsättning för att hålla nere omfattning av fysiska ingrepp på spill- och dagvattennät i och omkring planområdet är att det som anges under rubriken "Dagvattenhantering" följs och verkställs.

Stadsbyggnadsnämndens råd för funktionshinderfrågor

Beslut

Rådet har inga synpunkter.

Övriga remissinstanser

Ellevio

Ellevio AB har erhållit rubricerat förslag för yttrande och vi har följande synpunkter.

Nätstationer och E-områden

Ellevio kommer att etablera tre nätstationer i planområdet. Det är viktigt att nätstationernas funktionsbehov beaktas. (En bilaga med de funktionerna att beaktas vid ny eller ombyggd nätstation med avseende på miljö, säkerhet och tillgänglighet bifogas yttrandet).

Två nya stationer etableras för tillkommande kapacitetsbehov och får placering vid nya lokalgator. En befintlig nätstation hamnar i konflikt med planerad bebyggelse vid Viskagränd 1 och flyttas, med tillhörande distributionsnät för el, till nytt läge vid Bergsrådsvägen.

Samtliga nätstationer har stöd i planen av E - område. Ellevio noterar att E-områden begränsats genom inritad kontur för byggnad, samt prickmark i övrig del av marken.

Ellevio har olika typer av standardstationer som beroende på kapacitet och modell varierar i storlek. Begränsningar inom E -

områden i plankartan medför att planerade och även framtida utbytta nätstationer kan avvika från planbestämmelserna.

Beroende på förhållandena på plats kan också kabelansamlingar som angör nätstationerna samt bulleraspekter m.m. påverka hur nätstationen kan placeras inom E-området. Sådana hänsyn hindras av begränsningar i E-området.

Ellevio föreslår att begränsningar som konturer och prickmark i E - områdena tas bort i plankartan. Kontakta oss för samråd.

Ledningar

Ellevio har befintliga 11 kV och 0,4 kV kabelstråk i Rusthållarvägen, Bergstorpsvägen samt i Viskagränd som påverkas av planen och kommer behöva flyttas eller omförläggas.

Kontakta Ellevio lokalnät i god tid för ledningssamordning.

Åtgärder i Ellevios befintliga anläggning ar utförs efter beställning till Ellevio samt bekostas av beställare.

Stockholm Exergi AB

Stockholm Exergi anför följande till remissens besvarande:

Fjärrvärme/Fjärrkyla:

Inom planområdet finns befintliga fjärrvärmeledningar. Från Kv. Byamännen 2 går en fjärrvärmeledning DN80 (två rör Dy 180 mm) till Bergholmsskolan som kommer behöva bottnas innan skolan rivs. I Rusthållarvägen ligger en fjärrvärmeledning DN500 (två rör Dy 700 mm) som kommer behöva flyttas.

För att kunna planera ev. ledningsomläggningar och nya ledningsdragningar samt säkra befintlig drift med så få driftstörningar som möjligt är det bra med tidig information och samrådsmöten. Åtgärder i Stockholm Exergis distributionsanläggningar utförs av Stockholm Exergi och bekostas av byggherre enligt gällande avtal, viktigt att vi tecknar genomförandeavtal snarast möjligt.

Stockholm Exergi kan leverera fjärrvärme till ny bebyggelse inom området. I övrigt ingen erinran.

Stockholms Naturskyddsförening

Stockholms Naturskyddsförening lämnar nedan sitt remissvar över ovan nämnde detaljplan.

Sammanfattning:

- Bra att detaljplanen till stor del helt undviker Bagisskogen.

- Viktigt att ingen genomfart för bilar blir av i detaljplanen och att gång/cykel istället prioriteras.
- Planförslagets kvarter är förhållandevis bra utplacerade, dock efterfrågar vi att särskild hänsyn tas till naturmark i kvarter B.
- Undvik generellt exploatering av naturvärden med klass 2 (hög naturvärde).
- Ta hänsyn till, gammal, grov tall.
- Det är en brist i planhandlingarna att inte grönkompensationen beskrivs så det framgår vad för slags grönkompensationen kommunen avser att genomföra.
- Bra att de tre punkthusen längst söderut vid Bergholmsbacken utgår.
- Värdefulla träd bör mätas in i hela planområdet för att kunna bevara så många träd som möjligt.
- Kvalitativa cykelparkeringar borde rimligen planeras oberoende av om parkeringstalet är 0,5 eller inte.
- Klar brist att Miljöförvaltningens underlag om miljö och hälsa saknas.

Allmänt om föreslagna kvarter A-K

Med hänsyn till närheten till den oersättliga Bagisskogen är Stockholms stads fördelning av huskroppar i detta förslag förhållandevis bra. Huskropparna är koncentrerade till platser där kollisioner med natur- och rekreationsvärden är tämligen få. Platsen blir kraftigt förändrad jämfört med idag, vilket beror i hög grad på att kommunen vill förtäta kraftigt inom ett begränsat område. Vi bedömer att förtätningen är motiverad i detta fall för alternativet hade förmodligen varit att ta mer av Bagisskogen i anspråk och det vill vi inte.

I programmet påtalade vi att det är önskvärt om område 56 i Naturkatalogen sparas. Vi kan konstatera att kommunen vill bygga på denna plats, vilket alltså innebär kvarter B hus 5. I fortsatt planarbete vill skicka med till Stadsbyggnadskontoret att all exploatering i område 56 i Naturkatalogen bör ske särskilt varsamt. Sprängning och grävning bör ske sparsamt här och huskroppen bör anpassas efter värdefulla träd så långt det överhuvudtaget går.

Bra att de tre punkthusen längst söderut vid Bergholmsbacken utgår

Det är fördelaktigt att nuvarande planförslag förlagt bostäder norr om den föreslagna skolan. Vi välkomnar således att de tre punkthusen längst söderut vid Bergholmsbacken utgår. Stadsbyggnadsnämndens motivering i samband med antagandet av programmet Bagarmossen-Skarpnäck instämmer vi i, d.v.s. att utan de tre punkthusen minskar behovet av angöringstrafik över gång och cykelstråket. Därutöver kan vi konstatera att de tre punkthusen

sannolikt hade inneburit påverkan på Bagisskogen med földeffekter som markarbeten i skogens brynmiljö och skuggning av värdefulla träd.

Viktigt att det fortsatt planeras för parkväg

Vi delar helt Stadsbyggnadsnämndens slutsats i samband med antagandet av programmet Bagarmossen-Skarpnäck instämmer, vilken återges enligt följande på sidan 7 i planbeskrivningen:

”Det är viktigt att bebyggelsen utformas på ett sådant sätt att parkvägen inte på sikt kan omvandlas till bilväg utan istället blir en värdefull tillgång för skolan och dess uteaktiviteter”.

En bilväg för genomfartstrafik skulle innebära negativa effekter i form av ökat buller, luftföroreningar och minskad trygghet för barn. Vi ser det som väldigt positivt att det nu verkar finnas ett starkt stöd från flera håll att behålla parkvägen och att därutöver planera för en bilfri passage mellan stadsdelarna Bagarmossen-Skarpnäck.

Det är bra att trädinventeringar gjorts i det planerade Bergholmsstråket men värdefulla träd bör mätas in i hela planområdet för att kunna bevara så många träd som möjligt. Gamla träd bör ses som en oersättlig resurs och enskilda bevarade träd har en stor positiv betydelse inte bara för den biologiska mångfalden utan även för att skapa en trivsamt stadsmiljö och ger karaktär åt områden samt ger värdefulla funktioner som skugga, rening av luft och temperaturreglning.

I Bergholmsstråket är det viktigt att förutom spara värdefulla träd också spara den berghäll som syns på fotot på sid 17 i planbeskrivningen. Berghällen ger värdefull karaktär åt området.

I planbeskrivningen står att ”staden tillämpar grönkompensation” utan att närmare precisera vad denna grönkompensation innebär. Det är en brist i planhandlingarna och vi anser att det borde beskrivas vad för slags grönkompensation kommunen avser att genomföra.

Det är bra att parkeringstalet är satt till det relativt låga 0,5 och vi är mycket positiva till att parkeringstalet kan räknas ner ytterligare baserat på om mobilitetsåtgärder vidtas. Men vi är samtidigt frågande till att ”kvalitativa cykelparkeringar” nämns som en av åtgärderna som kan ge ett lägre parkeringstal. Kvalitativa cykelparkeringar borde rimligen planeras ändå.

Miljöförvaltningens underlag om miljö och hälsa saknas

Vid besök på stadsbyggnadsexpeditionen 2018-10-01 bad vi personalen plocka fram Miljöförvaltningens standard-yttrande vid detaljplaner om Miljö och hälsa. Vi kunde då tillsammans med personalen konstatera att något yttrande från Miljöförvaltningen inte inkommit. Detta är förvånande och en klar brist då Miljöförvaltningen har en avgörande roll i att vägleda Stadsbyggnadskontoret tidigt i planprocessen gällande miljö- och hälsorelaterade frågor. Vi kan inte se något skäl till varför Miljöförvaltningen dröjt med att inkomma med sitt underlag och vi frågar oss om det inte hade varit lämpligt att invänta Miljöförvaltningen yttrande innan detaljplanen gick ut på samråd. För vår del är Miljöförvaltningens yttrande om miljö och hälsa tidigt i planprocessen viktig då Miljöförvaltningen granskar planen och vi vill se vad Miljöförvaltningen skriver.

Bergholmsparken

Vi vill, likt i samrådsyttrandet över programmet över Bagarmossen-Skarpnäck, påtala att området Bergholmsparken till största delen bör få behålla sina nuvarande kvaliteter. Det är en viktig del i det friluftsområde som Bagarmossenskogen och fältet ner mot Skarpnäck utgör. Vi vill uppmärksamma att det i planbeskrivningen på sidan 42 under rubriken "Bergholmsparken" refereras så här till programmet Bagarmossen-Skarpnäck: *"I programmet anges att befintliga rekreativa och ekologiska kvaliteter ska förstärkas i såväl parkmark som skogsmark"*.

Vi välkomnar en naturlekplats istället för en traditionell lekplats, särskilt om naturlekplatsen tar stor hänsyn till vad som redan finns på platsen. Vi vill tydliggöra att befintliga naturelement som gamla träd och berghällar bör ses som en tillgång i Bergholmsparken.

Vi saknar ett resonemang kring att partier av skogen närmast stråket gallras och öppnas upp. Vi bedömer att punktinsatser kan göras för att styra grönskan lite mer än idag, men att kommunen bör vara försiktig med att skriva ut "gallring". En naturlekplats kan delvis behöva ligga i skugga för att det inte ska bli för varmt på sommaren. Vi vill påpeka att uppvuxna träd ger många vinster och det inte är så lätt plantera nya träd i en miljö med stort slitage invid en skola.

Hyresgästföreningen Sydöst

1.Sammanfattning

Efter studerande av ovannämnde handling (samrådshandling) samt platsbesök och medverkan vid samrådsmöte 2019-09-19 kan följande konstateras:

Planförslaget innebär ny bostadsbebyggelse ca 650 st., varav 72 st. ska utgöras av vårdbostäder. Av bostäderna avses ca 270 st.

(inklusive vårdbostäder) bli hyresrätter och 380 st. bostadsrätter. I planen ingår också en grundskola med idrottshall för 1200 elever i åk F-9 samt två förskolor. Ett generöst utformat gång- och cykelstråk/ parkstråk – Bergholmsstråket – föreslås mellan Bergholmsparken och Bagarmossens centrum och är den tydligaste fysiska kopplingen mellan stadsdelarna. Bebyggelsens skala är måttlig med i huvudsak 4-6 våningar. Ambitionen är att få en mjuk övergång mellan befintlig och ny bebyggelse både när det gäller byggnadstyp och skala.

Ett högre punkthus med 12 våningar föreslås vid Rusthållarvägen närmast centrum, där en högre höjd och täthet kan motiveras.

- Planförslaget är uppdelat i kvartersområden A-K (11 st.) enligt följande:

- A. Småa AB 70 (55) bostadsrätter
- B. Borätt 180 (135) bostadsrätter
- C. Stockholmshem (70) hyresrätter
- D. Riksbyggen 150 (160) bostadsrätter
- E. Stockholmshem 80 hyresrätter
- F. Stockholmshem 30 hyresrätter
- G. Sisab förskola 6 avdelningar
- H. Micasa (90) hyresrätter (vårdboende ingår)
- I. Sisab förskola 8 avdelningar
- J. Sisab grundskola 1200 elever
- K. Stockholmshem 15 (16) hyresrätter

- Lokaler för mindre butiker och verksamheter ska möjliggöras i bebyggelsens bottenvåningar närmast centrum.
- Planområdet berör Rustmästaren 2-5, Byamännen 3, Bagarmossen 1:4, del av fastigheterna Skarpnäcks gård 1:1 och Uppbördsmanen 1. Planområdet uppgår till ca 13 ha.

2. Synpunkter

2.1 Garage i kvarter C och D.

- Är det möjligt att några p-platser/Bil förses med El-laddningsuttag?

2.2 Bottenvåning/lokaler.

- Vi förutsätter att fritidslokal/möteslokal för hyresgäster inplaneras i nybyggnationen.

2.3 Fönster/gäller byggaktörer.

- Tänk på att ej välja fönster med lägre U-värde än 1.0 (kravspecifikation)

2.4 Förörenad mark.

- Glöm ej bort kompletterande utredsökning
- Markradonundersökning

2.5 Hur ser fördelningen ut mellan lägenhetsstorlekar i kvarter C, E, F och H (hyresrätter).

- Är spridningen större än 20-25% mellan stora och små lägenheter leder detta till stora höjningar för de mindre lägenheterna (ofta hushåll med svagare ekonomi)

2.6 Boulebanor för pensionärer (Pro) m.m.

- Är det tänkt att planera in detta inom planområdet?

Slutord

- Vi emotser svar/synpunkter till ovanstående punkter. Vi har inga ytterligare synpunkter utan tillstyrker förslaget.

Svenska Bostäder

Svenska Bostäder har tagit del av samrådshandlingar för S-Dp 2016-19586, Rustmästaren 2 m.fl. och vill framföra följande synpunkter.

Svenska Bostäder ställer sig positiva till fortsatt utveckling av stadsdelen med ambitionen att bygga flera bostäder samt förstärka sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck. Planförslaget innehåller både service i form av skola och förskolor och många bostäder och är därmed ett mycket välkommet tillskott på bostadsmarknaden.

Svenska Bostäders bestånd i Bagarmossen omfattar i dagsläget över 1000 lägenheter och ca 150 lokaler i stadsdelens västra och norra delar. Bagarmossen är en stadsdel där Svenska Bostäder även fortsättningsvis ska verka och utveckla nya projektidéer. Delar av Svenska Bostäders befintliga bestånd ligger i direkt anslutning till den nya detaljplanen.

Svenska Bostäder har synpunkter på planförslaget då det påverkar Svenska Bostäders projektidéer i framtiden. Svenska Bostäder arbetar kontinuerligt med att vidareutveckla nya bostäder inom det befintliga beståndet och angränsande mark. Olika projektidéer har presenterats för Exploateringskontoret under 2018. För att inte omöjliggöra projektidéerna skulle Svenska Bostäder vilja att detaljplaneområdets omfattning minskas så att de ej sträcker sig innanför Bergsrådsvägen där Svenska Bostäders byggnader finns. Även planområdets östra del mot Bergrådsvägen som är markerat som naturområde borde minskas. Den föreslagna naturmarken riskerar att låsa fast mark där den existerande gatan kan nyttjas för bl.a. angöring.

Placeringen av transformatorstationen vid Bergsrådsvägens östra sida är olämplig då den kommer i konflikt med Svenska Bostäders förslag om var nya bostäder skulle kunna placeras i framtiden. Med mindre justering skulle denna kunna flytta närmare kvarter F (dikt and användningsgräns), alternativt placeras strax söder om kvarter

H eller I. Om stationen placeras nära ny bebyggelse bör ambitionen vara att den täcks/ kläs in.

Planområdesgränsen bör inte inkludera korsningen Viskagränd/Bergsrådsvägen. På så sätt riskerar den inte att låsa Bergsrådsvägens höjder på ett sätt som skulle kunna försvåra tillkomst av ytterligare bebyggelse mot gatan framöver.

Sakägare, och nyttjanderättsinnehavare inom samrådskretsen enligt fastighetsförteckning

Hyresgästerna, Föreningen Bergholmstorpets

I stort tycker vi att det nya förslaget är ett steg i en bra riktning. Den skissade nya byggnaden borde dock placeras till höger om torpet (sett från fältet), utanför nuvarande staket. En sådan placering skulle bli öppnare och trevligare än att klämma in den bakom torpet. Det var också där man ritat in utescenen i det tidigare förslaget.

En ny byggnad som kan användas som utescen, kafé, samlingslokal etc. har potential att bli en bra lösning. med en sådan lösning förmodligen komma att få en mer museal karaktär åtminstone under delar av året, men bör fortfarande användas som servering om än Torpet skulle inte varje helg. Med en sådan lösning förmodligen komma att få en mer museal karaktär åtminstone under delar av året, men bör fortfarande användas som servering om än Torpet skulle inte varje helg.

En scen som knyts till torpet kan till exempel användas av parkteatern samt för lokala musik- och teaterevenemang och på så

sätt bli en samlingspunkt för både Bagarmossen- och Skarpnäcksbor.

Bergholmstorpet hyrs som känt av en ideell förening som dukar upp hembakat söndagsfika. Utöver söndagskaféet har man också "lördagskul" för barn, dock inte lika ofta. Författarkvällar och en del andra evenemang anordnas också. Trädgården är även ett uppskattat mål för småhamsföräldrar som gärna rastar där.

Torpet är tyvärr inte tillgängligt för rörelsehindrade, rullstolsbundna får vackert stanna i trädgården. En handikappanpassning av torpet låter sig knappast göras utan att dess karaktär förändras på ett alltför drastiskt sätt. Detta problem löses med den föreslagna nya byggnaden. På "Visionsbild över skarpnäcksvägen och Bergholmsbacken" finns en utescen inritad. Om den nya byggnaden utformas som en laduliknande byggnad där man kan öppna upp en långsida eller gavel kan den också användas som utescen. Detta kräver dock att byggnaden placeras bredvid och inte bakom torpet. Med en placering närmare torpet kan den då också fungera som serveringslokal för kaféverksamheten samt inrymma handikappanpassade toaletter och skötrum och modernt kök.

Ur pedagogisk synvinkel borde den föreslagna naturleken utformas som en temapark vilken anknyter till landsbygdens och därmed torpets historia. Dvs en park med en liten torpstuga, ladugård, utedass och annat som hör till ett lantställe från 1800-talet och tidigare. Bryggartäppan på Södermalm kan tjäna som inspiration. Läget för en sådan park är mycket väl valt.

Boulebanorna som idag finns vid idrottsplanen i backen upp mot Bagarmossen kan med fördel flyttas så att de hamnar nära torpet. En möjlig plats kan vara på andra sidan Skarpnäcksvägen.

Bergholmstorpets vänner har hyrt torpet sedan år 2000. Vi har sett en styrka i att det fått behålla sin prägel av ideell, småskalig verksamhet. På så sätt har vi mött mycket uppskattning i grannskapet och det har blivit en naturlig mötesplats för alla. Positivt är om det kan få fortsätta på liknande sätt också utifrån stadsdelens ansvar för socialt arbetsgivaransvar (typ Resursgruppen). Vi ser en fara om torpet i och med utbyggnaden skulle förvandlas till en privat kommersiell verksamhet.

Brf Byamännen 2

Jag tänkte skicka in synpunkterna från Brf Byamännen 2.

Bergsrådsvägen & naturområden

Något som gör Bergsrådsvägen till vad den är: Det är en lugn del av Bagarmossen som är omsluten av natur och skogsområden - stora

som små. Områdena markerade **Bild 1** gör mycket för att bidra till det lugn och den närhet till naturen som detta område har. Om dessa skulle helt försvinna så skulle det troligtvis ha en väldigt negativ påverkan för alla de som bor på Bergsrådsvägen.

Bild 2. Förslaget skulle innebära att det nya området skulle ha mycket mindre naturområden kvar i området än vad som är karaktäristiskt för Bagarmossen. Bilden illustrera hur viktiga de små naturområden är för Bagarmossen. Det enda området där man kan se att det inte finns lika mycket natur är just i torget/centrum.

Bild 1. Områden inringade i blått är viktiga för Bergsrådsvägen, samt är i linje med hur övrig bebyggelse i Bagarmossen ser ut.

Förslagsvis så bör i alla fall minst hälften av träd (öst-väst) i dessa mindre skogsområden finnas kvar. Bagarmossen är en stadsdel som karaktäriseras av att det är väldigt mycket natur mellan de olika fastigheterna. **Bild 2** försöker illustrera hur det nya området i förslaget utmärker sig på ett dåligt sätt genom att ta bort naturområden av den typ som är så viktiga för Bagarmossen.

För boende på Bergsrådsvägen, vore det en stor försämring för områdets kvalité och känsla av närhet till naturen, om dessa små skogspartier skulle försvinna. Bygg hellre högre och ha kvar de små skogsområdena, på det viset kan det nya området passa in på ett sätt som passar med resten av Bagarmossen.

Bergsrådsvägen & trafik

Bergsrådsvägen är en sluten loop utan genomfartsvägar. Detta är troligtvis en stor anledning till varför det är en sådan lugn del av Bagarmossen. **Bild 3** försöker illustrera vilka vägar som inte bör ansluta till Bergsrådsvägen. Det nya stråket med högst stadskvalité för boenden i området (nr 6, cykel- och gångstråk) förläggs inne i det nya området på bekostnad på försämrade

trafiksituation för de befintliga kvarteren. De befintliga kvarteren påverkas negativt av biltrafiksökning på t.ex. Bergsrådsvägen.

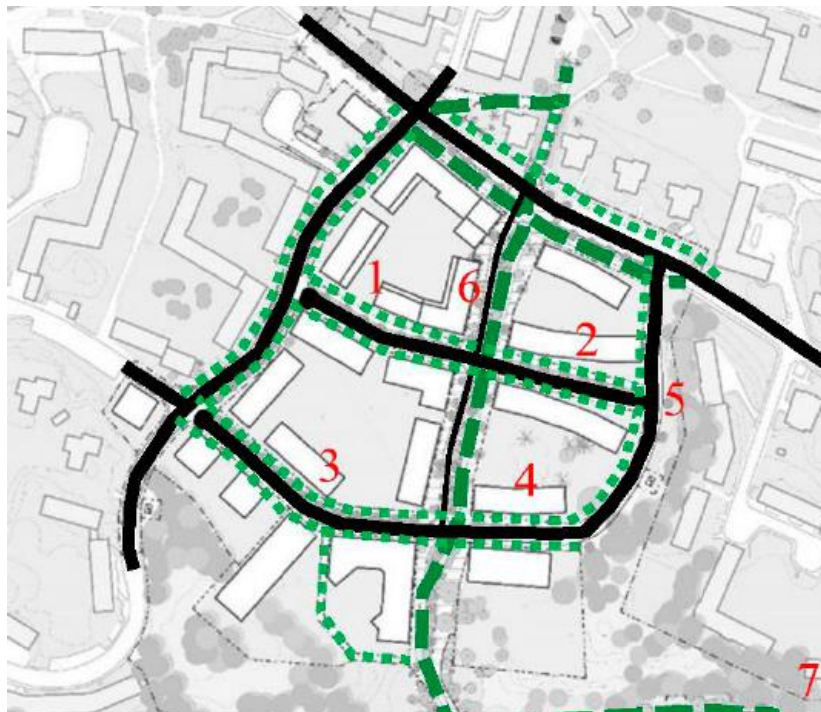

Bild 3. Vägarna 1 och 3 bör helst inte ansluta till Bergsrådsvägen, utan borde sluta i vändplatser. Bergsrådsvägen bör inte få flera infarter.

Anslut inga nya vägar till Bergsrådsvägen, då dess slutna loop bidrar till lugnet.

Bild 4. Det föreslagna punkhuset ligger alldeles för nära existerande bebyggelse. Placera istället huset i mitten av det nya området.

Punkthuset vid Rusthållarvägen

Bergsrådsvägen är kulturhistoriskt klassificerad som särskilt värdefull, från kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Vi ifrågasätter höghusets position då det stör kvarterets karaktär. Det nya punkthuset är också omotiverat högt, dess 12 våningar är betydligt högre än andra höghus i Bagarmossen, de är på 8-9 våningar.

Bygg istället höghuset i mitten av det nya området, eller kanske t.o.m. 2 till höghus ifall det innebär att de små skogspartierna kan vara kvar.

Parkering

Inventeringen bör behandla förhållanden under vintertid då parkeringsförbud råder, samt ta hänsyn till hur förhållandena faktiskt blivit då taxa tillkommit på gatorna i hela Bagarmossen. I sak stödjer vi ett lägre parkeringstal per invånare men vi är vi oroliga för att Bergsrådsvägen kommer få mycket hög belastning vad gäller parkering från det nya bostadsområdet. Inventeringen hänvisar också till att uppmuntra bilägare att parkera i garage, men det finns få garageplatser på Bergsrådsvägen och de nyttjas redan av bilägare.

En ny inventering bör genomföras nu under den kommande vintern för att säkerställa att resultaten från den tidigare inventeringen stämmer även under vintertid och efter den nya taxan.

Kvartersstruktur

Hela Bagarmossen karaktäriseras av öppna kvarter som är kopplade till varandra, vi tycker att det planerade nybygget sticker ut i karaktär utan att tillföra mervärde för boende. De nästan inringade gårdarna har en inner stads karaktär vilket uppfattas som ovänlig.

Sammanfattning

Det nya området karaktäriseras av stråket som ska ansluta Bagarmossen till Skarpnäck. Tanken är god, men bör inte ske på bekostnad av de som redan bor i området. Närheten till natur är ett karaktärsdrag för Bagarmossen och bör inte väljas bort. De små skogspartierna som ligger nära existerande bostäder är viktiga.

Boende 1, ME

Jag vill framföra synpunkter ang. diarienummer 2016-19586 exploatering av Bagarmossen-Skarpnäck, Bergsholmsbacken.

Det gäller område C. Placering av byggnaderna är mycket bra och luftigt. Dock gäller mina synpunkter att det är 5-våningshus där jag anser att 3-våningshus är att föredra. Detta på grund av:

1. 5-våningshus ger ofta intrycket av betong-djungel á la miljonprogram.
2. Det förstör mycket för de som är boende på Voxnegränd med utsikt och skymmande av sol. De som skulle bo högst upp i område C får inte någon speciellt bra utsikt, men byggnaderna skulle göra utsikten från Voxnegränd mycket sämre.
3. Det passar inte in i resten av Bagarmossen som till stor del är byggt med 3-våningshus med 50-tals stuk. Det finaste för Bagarmossen vore att fortsätta att ha liknande stuk på nya byggnader för en enhetlig känsla.

Boende 2-7, CA, GL, JB, JK, AL, GL

Vi är boende i området och är försiktigt positiva till planen men med följande synpunkter. Vi hoppas att ni tar till er dessa när ni studerar förslaget vidare inför granskning.

Angöringsvägen till skolan, (till kv J från Rusthållarvägen)

Vi anser att angöringen till skolan är löst på ett dåligt sätt och bör istället lösas från Rusthållarvägen norr om planområdet, via nya gator. Detta bygger på följande resonemang (utan inbördes ordning/viktning):

Ekonomi

Vägstrukturen i den nya bebyggelsen skulle lätt kunna omformas så att angöringen till skolan kan ske via Bergholmsstråket som redan är tänkt för biltrafik. Att bygga ytterligare en bilväg för enbart skolan är helt enkelt onödigt dyrt, speciellt då denna sträckning innebär en hel del bergschakt och delvis flytt av befintlig cykelväg. Det skulle innebära en besparing för staden att ta bort den.

Barnperspektiv och kulturvärde

Den befintliga gång- och cykelvägen till skolan är idag väl använd och knyter an till det väl fungerande trafikseparerade G/C-nätet i Bagarmossen. Att förlägga en bilväg intill detta bryter detta samband, speciellt som G/C-vägen är tänkt att korsa den nya angöringsvägen. Det är ur ett barnperspektiv och sett ur ett helhetsperspektiv över Bagarmossen inte bra. Att ta bort angöringsvägen skulle helt enkelt möjliggöra för en trygg och säker väg till det nya området/skola/förskola österifrån. Vägen strider dessutom mot det tidstypiska planeringsideal som råder för Bagarmossen och som fungerar väl idag.

Naturvärden

I MKB:n lyfts området kring den nya angöringsvägen fram som ett område med höga naturvärden med många äldre träd. Genom att bevara dessa kan en minska den nya planens miljöpåverkan. Speciellt då övrig bebyggelse i den nya planen inte gör anspråk på områden med höga naturvärden i stor utsträckning. Den nya vägen

skulle innebära stor påverkan med schaktning och trädfällning som också kan påverka spridningsvägar.

Trafikbuller

Det konstateras i den utredning som är gjord att den nya vägen kommer att höja bullernivåerna. Det finns dock brister i denna utredning som tyder på att trafikbullernivåerna kan komma att överskrida riktvärden. Antagandet om 100 fordon/dygn för tillfartsväg till skola J är för lågt. Eftersom 1200 elever går på skolan och varje bil åker sträckan två gånger är det rimligt att denna siffra i verkligheten kommer mångdubblas. Byggnaderna närmast denna väg är byggda på 50-talet med mycket dåliga ljudisolerande ytterväggar och bullernivåerna (både vid uteplats och inomhus) riskerar att överskridas. Vägdragningen i bullerutredning är dessutom fel i förhållande till planförslaget och därför missvisande.

Placering och utformning av skolbyggnaden, kv J

Skolbyggnadens placering närmast Skarpnäck motverkar planens syfte att skapa ökad trygghet då denna verksamhet är stängd kvälls- och nattetid samt på helger. Även om en eventuell idrottshall kan skapa en viss rörelse så kommer området närmast skolan upplevas som mörkt och svårt att överblicka och därmed otryggt. Det är dessutom väldigt otidsenligt att separera funktioner på detta sätt. Själva skolbyggnadens utformning med många byggnadsvolymer skapar också mörka hörn som är svåra att överblicka. Förutom att detta riskerar att bli tillhåll på kvällar och helger borde det vara ett problem för skolverksamheten eftersom rastvakter får svårt att ha koll på skolgården. Man bör studera möjligheterna att flytta skolan norrut i planförslaget och ersätta den med bostäder.

Utformning av kv C och E

Utformningen av dessa byggnadskroppar/kvarter avviker från både befintlig bebyggelse och övrig bebyggelse i det nya förslaget. Genom att knäcka huskropparna skapas otydliga ytor framför husen som likt miljonprogrammet kan ge bidrag till otrygghet. Gårdsrummen mellan husen är otydligt utformande och övertygar inte på något sätt. Storleken på huskropparna (längden) bör också studeras om. Förslagsvis utformar man dessa mer likt kvarter B och D.

Boende 8, HO

Synpunkter på "Bergholmsbacken":

Om syftet är att "stärka samband mellan Bagarmossen och Skarpnäck", varför bebyggs inte istället det stora fältet mellan Bagarmossen och Skarpnäck?

Detta tomma gärde är en effektiv spärr mellan områdena, inbjuder inte till några möten. Har heller inget skönhetsvärde jämfört med skogsområdena som man nu istället planerar att ta i anspråk.

Att kunna vistas i även små skogsområden, och att dess är lättillgängliga, är så värdefullt och mycket ledsamt att områdena D, F, G och H i planen, kommer att ta vackra skogsområden i anspråk!

Bra är att redan tomma ytor bebyggs - som den stora fotbollsplanen, hela Bergholmsskoleområdet och den lilla parkeringen i korsningen Rusthållarvägen - Bergsrådsvägen.

Men när det gäller sistnämnda:

Förfärligt hus (A) som planeras där! Futuristisk stil som slår ihjäl omgivande bebyggelse. Det låga huset i korsningen Bergsrådsvägen - Rusthållarvägen, är fint renoverat med målade detaljer på fasaden och ett nytt hus bredvid borde kunna anknyta till detta. Höghus effektivt men varför 12 våningar? Högre än alla tidigare höghus och väldigt fult.

Detsamma gäller hela område B!

Mitemot dessa massiva hus finns de mycket fina stjärnhusen. Varför måste husfasaderna i område A och B vara så symmetriska, så lite varierade, "tunga" (ett av husen kasern-lik) ? Finns ny byggnation med mer varierade och "luftiga" fasader med mer asymmetri som skulle kunna passa Bagarmossen bättre (se t ex Svedalavägen i Hammarbyhöjden, husen på Sockenvägen- Rusthållarvägen, även husen Kärrtorpsvägen nära Kärrtorps IP).

Boende 9-10, LB, RB

Vi bor i Bagarmossen och har tagit del av förslaget på den nya detaljplanen, 2016-19586 och har följande synpunkter.

Angöring till skolan

Det finns i förslaget två angöringsvägar till skolan. En G/C-väg väster om Voxnegränd (Bergholmsstråket) och en bilväg och G/C väg öster om Voxnegränd genom ett skogsparti.

Den planerade bilvägen genom skogspartiet är olämplig på flera sätt:

Ombyggnationen blir kostsam då den kommer att kräva bergschakt och sprängning för att möjliggöra för vägen. Bilvägen kommer också att innebära att skogsområdet med ett högt naturvärde förstörs.

Det blir en osäkerväg skolväg för eleverna, då planerad bilväg ska korsa en G/C-väg för att komma till skolan.

Utfarten från den nya vägen ut på Rusthållarvägen är direkt farlig. Lastbilar kommer att behöva göra en skarp vänstersväng i ett backkrön med skymd sikt. Idag får bussen stanna när den ska passera parkerade bilar och mötande trafik i backkrönet.

Den nya vägen kommer även att öka trafikflödet längre in i Bagarmossen.

Behåll G/C-vägen genom skogen och förläng istället bilvägen vid Bergholmsstråket ner till skolan. Detta är en betydligt billigare åtgärd, skogen skulle kunna bevaras, eleverna får en säker skolväg, skogspartiet kan bevaras och trafikflödet genom Bagarmossen kan hållas nere.

Skolans placering och utformning

Från samrådsmötet förstod vi att skolans placering i förslaget är tänk för att binda ihop Skarpnäck med Bagarmossen. Detta är en bra tanke men som inte återspeglas i detaljplanen.

Skolans tänkta placering har dålig tillgänglighet både från Bagarmossen och Skarpnäck.

För elever från Bagarmossen är dagens placering (Bergholmsskolan) en bättre placering. Detta gäller även elever från Skarpnäck som kommer med tunnelbanan. Eftersom det är ett fritt skolval kommer lever från övriga områden att gå på skolan. Vid befintlig plats (Bergholmsskolan) skulle barn som åker kommunalt till skolan enklare kunna ta sig dit.

Skolan kräver transporter. Om skolan placering flyttar till befintligt läge (Bergholmsskolan) skulle tyngre transporter kunna hållas ute på Rusthållvägen och inte behöva dras in i området. Att placera skolan där skulle även minska trafikflödet in genom Bagarmossen.

Skolan kommer kvällar och helger att mestadels vara tom. Då blir platsen mörk och otrygg där den är tänkt att ligga idag.

Skolans planerade höjd gör att den kommer att sticka upp över kringliggande höjder. Sänk skolbyggnaden så att den inte överstiger höjden på omgivningen.

Sammanfattningsvis

Om skolan i detaljplaneförslaget flyttas och läggas på befintlig plats skulle fler av dessa svårigheter lösas. Trafiken till och från skolan

löses. Trafikflödet genom Bagarmossen kan hållas nere. Säkerheten och tryggheten runt skolan skulle öka.

De nybyggda husen anpassas för en högre ljudnivå och kommer inte att påverkas negativt av den kommande trafiken. De äldre husen med sämre ljudisolering, behöver inte påverkas av den ökade trafiken. Höga naturvärden skulle kunna bevaras trots en omfattande exploatering.

Vi ser fram emot att ni beaktar våra synpunkter och arbetar fram ett nytt dataljplane-förslag för översyn.

Boende 11, BB

Hus i kvarter A.

Alldeles för högt. Alldeles för stort.

De flesta hus i Bagarmossen är tre vånings hus och mycket smalare än det planerade A huset. Fasaden är inte i samma stil som övriga hus på Rusthållarvägen. Det bryter av alldeles för mycket. Förstör inte den fina och unika 50- tals förorten Bagarmossen!

I Bagarmossen är det stora öppna, ljusa gårdar, mycket grönt. Många lekplatser. Här försvinner ett grönt område.

Man kanske inte tror att bergknallen och gräsmattan utnyttjas, men det gör de. Barn leker där, människor sitter där sommartid, har picknick osv.

De befintliga husen som ligger på andra sidan Rusthållarv kommer att hamna i skugga.

Vad hände med första planen?

Ett eko- hus med träfasad, 3-5 våningar högt.

Om det byggs 650 bostäder i Bergholmsbacken och sammanlagt 3500 Bagarmossen - Skarpnäck, hur är det tänkt att kollektivtrafiken ska räckas till? Det är trångt redan idag. Biltrafiken - idag finns det bara en väg till och från Bagarmossen...

Var och hur ska byggtrafiken gå?

Var ska alla byggnadsarbetare parkera?

Var planeras de två parkeringsgaragen byggas?

Boende 12-13, 34, SS, KM, IF

Vi är boende i området och har synpunkter och förslag till ändring av planerat nybygge vid Rustmästaren 2.

Bilväg till skolan (J) från Rusthållarvägen, mellan Laxåvägen och Voxnegränd, vi anser att biltrafik till skolan borde lösas på ett annat

sätt som drabbar befintlig bebyggelse , människor och natur betydligt mindre.

Argument för ändring i detaljplanen:

Trafikbuller

Nuvarande förslag för bilväg till skolan drabbar bebyggelse ytterligare och onödigt vid Laxåvägen, Voxnegränd, Rusthållarvägen ca 350 m på båda sidor om vägen. Dvs från infart till nybyggd bebyggelse till infart norr om Laxåvägen. Alla dessa byggnader är från 50-talet och dåligt ljudisolerade jämfört med nybyggda hus. Bullernivåerna kommer att höjas avsevärt.

Utredningen räknar med 100 fordon/dygn fram och tillbaka till skolan. Dvs 1200 elever : personal, mat och soptransporter, färdtjänst, kvälls skjuts till sporthall, bilskjuts pga dåligt väder osv. Det säger sig självt att antalet fordon kommer att vara avsevärt högre/dygn. Bullerutredningens vägdragning (längre från husen) överensstämmer inte heller helt med planförslaget.

Naturvärden

Område 12 där skogen mellan Laxåvägen och Voxnegränd ingår är enligt Samrådshandling ”områden som bedöms ha högt naturvärde ” klass 2 dvs. högt naturvärde.

Inventering av djur och växtliv borde kompletteras, inte utföras i november då det är minimalt eller obefintlig med liv i skogen. Vi som bor här noterar bla ett rikt fågelliv, även mindre vanliga fågelarter.

Barnperspektiv och kulturvärde:

Planering av befintliga bilvägar kontra separata gång/cykelvägar i Bagarmossen är verkligen något fint och unikt att ta efter och bevara. Barn och föräldrar kan känna sig trygga att man kan ta sig till skolan ,fritidsaktiviteter gående eller med cykel utan att behöva korsa en bilväg. Att planera en bilväg till skolan precis intill gång/cykelstråket och dessutom låta G/C –vägen korsa bilvägen är närmast att bjuda in till olyckor.

Infarten från Rusthållarvägen till nya skolvägen bakom Laxåvägen skulle för att få plats bli en skarp och trång sväng. Det står alltid bilar parkerade på motsatt sida vägen, Bussen passerar där flera ggr varje timme. Barn åker troligen buss till skolan. Skåpbilar och lastbilar , mat-soptransport, färdtjänst, privatbilar osv. skulle orsaka en otrygg trafikmiljö för alla. Skolbarnen måste korsa bilskolvägen för att komma till G/C-vägen.

Genom att inte bygga en bilväg låter man G/C-vägen österifrån fortsätta att vara ett tryggt och säkert sätt för barn att ta sig till skolan.

Ekonomi:

Det borde vara fördelaktigt att inte bygga en helt ny väg till skolan. Det är trångt, berg måste bort, skarp väglutning osv. Antagligen skulle väl också G/C-vägen behöva förflyttas, byggas om med ytterligare kostnader. Bullerdämpande åtgärder måste ev. vidtagas längs vägsträckan.

Att göra en kortare förgrening av redan planerad bilväg inom bostadsområdet torde helt enkelt vara mer ekonomiskt.

Förslag till ändring i detaljplanen

Bilväg till skolan byggs norr om skolbyggnaderna som en förlängning av redan planerad bilväg till det nya bostadsområdet ,förskolor och vårdboende.

Förskolans placering är ett problem men går säkert att lösa.(Ev. flyttas på vänster sida om promenadstråket?)

Rakt norr om skolan föreslår vi att det byggs en bilparkering. Förslagsvis disponerat för cyklar närmast skolan (hundratals kommer att ta sig till skolan per cykel varje dag. Även så eftermiddag och kväll till sporthall och övriga kvälls/helg aktiviteter.

Vi föreslår att sporthallen flyttas närmast promenadstråket, ev med ett kafé i anslutning. Kaféet skulle vara öppet för allmänheten, föräldrar som lämnar/hämtar barn på träning osv. Detta skulle bidra till att skapa en miljö med liv och rörelse vid promenadstråket stora delar av dygnet.

Vårt förslag till ny placering av bilväg till skolan upptas inte geografiskt av ett område som är klassat med naturvärde.

Trafik(yrkes och privatbilar) till vårdboende och förskolor bla. måste använda denna väg så varför bygga ytterligare en separat väg till skolan ?

De nybyggda husen vid vägen kommer att vara anpassade för den bullernivå som trafiken innebär. Områdets framtida nya invånare är redan från början bekanta och insatta med den nya miljön.

Områdets befintliga invånare uppskattar den redan fint planerade miljön med natur nära husen och separata G/C-vägar. Rentav har man flyttat hit pga att det finns så mycket bilfria områden.

Att bryta denna välplanerade människovänliga miljö för en bilväg till skolan som inte är bra för någon, inte ens biltrafiken är svårt att förstå.

Ett annat mer radikalt alternativ till förändring är att låta skolan och bostäderna byta plats. Fortfarande kvarstår våra argument angående olämpligheten att bygga en bilväg från Rusthållarvägen , mellan Laxåvägen och Voxnegränd.

Boende 14, EA

Jag börjar med det positiva. Flera av husen som planeras ser fina ut och kommer nog passa bra in i befintlig bebyggnad i Bagarmossen tex kvarter F.

Förra gången när synpunkter togs in skrev jag att det vore bra om husen i Bergholmsstråket B,C,D,E blev högre än på dåvarande ritningen. I nya förslaget ser det ut att bli så.

Det jag också skrev och som var en stor anledning till mitt förslag om högre hus i Bergholmsstråket var för att kunna sänka höghuset i kvarter A, men ändå få till samma summa lägenheter. Till min fasa ser jag att även det är högre planerat och hela 12 våningar i senaste förslaget.

Det är alldeles för högt och passar inte in i övrig bebyggelse varken i storlek eller stil. Man tycker ju olika men på de bilder jag sett så är det väldigt fult i både färg och form. Ser ut som en mini-skyskrapa på Manhattan N.Y. För stort och för högt.

I första förslaget som jag såg på förvaltningen i Björkhagen var det föreningen "hållkollbo" som byggde på kvarter A.

Vad hände med det? Ett lägre hus som passar in i befintlig bebyggelse och dessutom vara ett hållbar utveckling-ekohus. Det skulle passa mycket bättre in i Bagarmossen.

Dessutom försvinner stora grönytor försvinner.

Boende 15, HA

Hej jag ska försöka hålla mig sansad, nu när jag skriver detta mail.

Jag är en av många boende på bergsrådsvägen 8.

Det tolvvånings hus som planerat att byggas i kvarter A är osmakligt, groteskt och rentav sagt dumt planerat.

Det som är charmigt med Bagarmossen är just att det inte finns så många stora hus, utom att det är just 3-5vånings hus som byggdes på femtiotalet.

Jag säger inte att det inte behöver byggas! För jag är en tonåring som hoppas att kunna få en bostad om några år.

Mitt förslag istället för att bygga ett tolvvånings hus i kvarter A är att man skulle ta bort 9 våningar så att det hamnar på samma höjd som det närliggande husen och att man försöker efterlikna det här 50tals utseendet som redan är i Bagarmossen.

Ja, då kommer argument att vi blir av med så många bostäder då!

Men då skulle jag säga att man skulle kunna lägga till 1-2 våningar

på dom andra husen, till exempel i kvarter f och j, för att där är det flera hus som kommer byggas bredvid varandra. Samt inte sticka ut lika mycket som ett stort tolvvånings hus som är grönt bredvid beige och brun gråa hus.

Boende 16, IW

Jag har synpunkter på de bilburna vägarna och då främst den som kommer gå nedanför Voxnegränd och nuvarande skolan. Idag är det en gång och cykelväg vilket innebär en bilfri baksida för oss boende här. Detta är speciellt uppskattat då barn kan springa och leka fritt utan den kontrollerande uppsikten som krävs så fort bilar finns i närheten. Detta möjliggör en friare lek och utforskande hos barnen utan en vuxen ständigt över axeln.

Bilvägen är placerad för att motsvara kraven på 10 meter och för att möjliggöra att boende i de nya husen ska kunna flytta och förskolan ska kunna ta emot varuleveranser så detta behov behöver tillgodoses.

Det gröna stråket blir ju inte bilfritt trots allt. Kan det då inte vara ett bättre alternativ att lägga om så att bilar kan köra i båda riktningar där för att möjliggöra en bilfri baksida för barnen både för de nuvarande boendena och för de nya. Att ha en helt bilfri väg till både skolan och förskolan kan också möjliggöra att barn i större mån kan ta sig själva till skolan. Detta har minskat markant senaste åren och föräldrar skjutsar då istället sina barn.

Om inte detta är möjligt skulle en enkelriktad väg vara mer anpassat för det behovet som vägen ska tillgodose (varuleveranser, flyttar osv). Som vägen ser ut nu uppmuntras att föräldrar kör och lämnar vid förskola och mycket annan "onödig" trafik. Jag hoppas verkligen ni tar i åtanke att ny bebyggelse inte måste innebära alltför mycket nya bilvägar utan andra möjliga lösningar finns för att uppmuntra att andra transportmedel används.

Jag har även synpunkter på hur information gällande exploateringen har kommunicerats. Jag upplever att många av mina grannar inte känner till vad som planeras. Finns det någon anledning att information inte getts i brevlådor eller liknande. Alla är inte aktiva i sociala medier och får info från grannar på det sättet. Alla går inte heller på biblioteket eller läser lokaltidningen. Hoppas att det blir en rättvis återspeglning av synpunkter utifrån hur samhället ser ut med den informationen som getts.

Vi ser fram emot nya grannar och hoppas träd och buskar på skolområdet kan tas tillvara, finns mycket fina frukt och bärträd som har många år på nacken.

Boende 17, 18-23, PH, HD, KD, VL, SÖ, JÖ, MN

Boende 20

Jag anser att bygga en så pass stor skola mitt i ett skogsområde utan färdigbyggda bilvägar när det finns ett mycket mer passande område i närheten är oigenomtänkt.

Boende 17-20

Vi är boende på Voxnegränd i Bagarmossen och har tagit del av förslaget på den nya detaljplanen Rustmästaren 2 och har följande synpunkter:

- 1. Skolans placering, transporter, storlek, naturvärden i området*
- 2. Tryggheten i området*

Boende 21-23

Vi är boende på Laxåvägen i Bagarmossen och har tagit del av förslaget på den nya detaljplanen Rustmästaren 2, Bergholmsbacken och har följande synpunkter:

- 1. Skolans placering, transporter, storlek, naturvärden i området*
- 2. Tryggheten i området*
- 3. Södra delen av området mot Skarpnäck*
- 4. Sammanhållen G/C väg*
- 5. Högstadiet*

Boende 17, 18-20, 23

1. Skolan och bostadshusen i detaljplaneförslaget bör byta plats så att skolan istället placeras där Bergholmsskolan ligger idag. Det kommer att lösa problemen med angöring av de tunga transporter till och från skolan som krävs samt hämtning och lämning av barn. Om skolans placering flyttas till befintligt läge så skulle tyngre transporter kunna hållas kvar ute på Rusthållvägen som redan är planerad och byggd för skolverksamhet. Den tunga biltrafiken skulle inte behöva dras in i området, trafikflödet genom Bagarmossen hållas nere och säkerheten och tryggheten runt skolan öka. Den planerade bilvägen från områdets norra del skulle då kunna förlängas och höga naturvärden skulle bevaras trots en omfattande exploatering.

Den nu liggande planen på bilvägen genom skogspartiet, G/C-väg väster om Voxnegränd (Bergholmsstråket) och en bilväg och G/C-väg öster om Voxnegränd genom ett skogsparti är olämplig på flera sätt, både beroende hur man angör den (östra) och placeringen.

En ombyggnation enligt den planen blir också kostsam då den kommer att kräva bergschakt och sprängning för att möjliggöra den. Bilvägen kommer också att innebära att skogsområden med ett högt

naturvärde förstörs (gul markering). Utfarten från den nya vägen ut på Rusthållarvägen är direkt farlig. Lastbilar kommer att behöva *göra en skarp vänstersväng runt en transformatorstation, i ett backkrön i en sväng med skymd sikt*. Idag får bussen stanna när den ska passera parkerade bilar och mötande trafik i backkrönet.

Boende 17

Och vi befarar att hämtning och lämning av skolans elever därför kommer ske på Laxåvägen med ökad trafik som följd.

Boende 18-19, 23

Man kan inte på ett säkert sätt stanna för att lämna av barn där *och då befarar vi att hämtning och lämning av skolans elever därför kommer ske på Laxåvägen som enda kvarstående alternativ*.

Boende 18-23

Man kan inte på ett säkert sätt stanna för att lämna av barn där *och då befarar vi att hämtning och lämning av skolans elever därför kommer ske på Laxåvägen som enda kvarstående alternativ*.

Boende 17-20

2. Skolans och bostädernas byte av placering har även en annan *avgörande funktion* vilket är att uppfylla målet med att skapa *ett levande område dygnet runt* i den norra delen av Bergholmsbacken och *öka tryggheten* där. Förslaget som ligger idag med skolans placering har ett strukturellt problem att uppfylla detta.

Boende 21-23

2. Skolans och bostädernas byte av placering har även en annan *avgörande funktion* vilket är att uppfylla målet med att skapa *ett levande område dygnet runt* i den 3.*södra delen av Bergholmsbacken och *öka tryggheten* där. Förslaget som ligger idag med skolans placering har ett strukturellt problem att uppfylla detta.

Boende 17-23

Vi liksom Skönhetsrådet anser att förslaget inte tillräckligt möter *planarbetets huvudsakliga mål* eftersom den tilltänkta bebyggelsen (skolan) är så placerad att en trygg koppling mellan Bagarmossen och Skarpnäck uteblir. Med bostäder på Bergholmsskolans fotbollsplan blir området befolkat dygnet runt och därmed tryggare.

Skönhetsrådet säger:

Kopplingar och zonering; Skönhetsrådet anser att förslaget inte tillräckligt möter planarbetets huvudsakliga mål eftersom den tilltänkta bebyggelsen är så placerad att en trygg koppling mellan Bagarmossen och Skarpnäck till stora delar uteblir. I förslaget är de olika funktionerna bostad och skola/förskola fysiskt åtskilda. Detta får till följd att de verksamheter som är stängda kvälls- och nattetid lags i ett sammanhang i den del av planområdet som stadsbyggnadskontoret säger sig vilja befolka över dygnet. I de

medborgardialoger om projektet som staden anordnat har det framkommit att många upplever stråket som otryggt, framförallt barn och unga. Därför borde en alltför hård zonerings undvikas till förmån för ett mer blandat område som lever under flera delar av dygnet. **Planen bör därför omarbetas så att exempelvis skolan och ett eller ett par av bostadskvarteren byter plats.** Eftersom området i planförslaget södra del består ett ekologiskt kärnområde anser rådet att det är av största vikt att det inte naggas i kanten och att värdefulla träd inte fälls under byggtiden. Det gröna stråket, särskilt runt Bergholmstorpet har stor betydelse som spridningskorridor och måste även i fortsättningen hållas obebyggd.

Boende 17-20

Myndigheten Brottsförebyggande Rådet säger på sin hemsida: Situationella brottsförebyggande åtgärder kan delas in i fem övergripande strategier som kan användas i såväl polisens arbete som av fastighetsägare, olika förvaltningar inom kommunen, inom kollektivtrafiken eller av andra aktörer. Ofta blir arbetet som mest effektivt i samverkan mellan flera aktörer. Grunden för dessa åtgärder bör utgå från ett kunskapsbaserat arbetssätt med tydlig problembild och analys, väl avvägda åtgärder och uppföljning av resultaten.

Boende 17

Öka ansträngningen som krävs för att genomföra ett brott.

Öka risken för den som har för avsikt att begå brott.

Minska belöningen för den som begår brott.

Reducera provokationer som kan leda till brott.

Ta bort ursäkter för den som begår brott.

Boende 17-20

En inriktning av situationellt brottsförebyggande arbete, som handlar om hur fysiska miljöer kan utformas för att förebygga brott och öka tryggheten i samhället, kallas Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED).

CPTED bygger precis som övrig situationell prevention på att en specifik plats eller situation kan påverka en person att begå brott. Genom att bygga på rätt sätt, företrädesvis genom att ha med dessa aspekter redan i planeringsfasen, eller genom att förändra den fysiska omgivningen via olika åtgärder kan man försvåra för potentiella gärningspersoner och på så sätt förebygga brottslighet. CPTED kan handla om till exempel arkitektur och byggande av bostadsområden, men också om mindre förändringar så som att skymmande buskage tas bort eller att belysningen förbättras på en otrygg eller brottsdrabbad plats.

Vi anser att skolan bör minskas i storlek till tidigare detaljplansförslag. Detta kan uppnås genom att flytta exempelvis högstadiet till Skarpaby/Tätorp och bygga en flygel där, plats finnes. Även det skulle öka rörligheten mellan de två områdena Skarpnäcksfältet och Bagarmossen.

Boende 21-23

Myndigheten Brottsförebyggande rådet säger på sin hemsida: CPTED: En inriktning av situationellt brottsförebyggande arbete, som handlar om hur fysiska miljöer kan utformas för att förebygga brott och öka tryggheten i samhället, kallas Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED). Genom att bygga på rätt sätt, företrädesvis genom att ha med dessa aspekter redan i planeringsfasen, eller genom att förändra den fysiska omgivningen via olika åtgärder kan man försvåra för potentiella gärningspersoner och på så sätt förebygga brottslighet.

4. Vi tycker att det är viktigt att behålla en intakt gång- cykel väg mellan Bagarmossen och Skarpnäck och är tacksamma över att den planerade bilvägen mellan stadsdelarna är borta ur planen.

5. Slutligen anser vi att skolan bör minskas i storlek till tidigare detaljplansförslag. Detta kan uppnås genom att flytta exempelvis högstadiet till Skarpaby/Tätorp och bygga en ny flygel där, plats finns. Den förändringen skulle också öka rörligheten mellan de två områdena Skarpnäcksfältet och Bagarmossen.

Boende 17-20, 21-23

Vi ser fram emot att Ni beaktar våra synpunkter och arbetar fram ett nytt detaljplaneförslag för översyn.

Boende 24, MT

Vill bara säga att jag tycker planeringen för bygget i Bagarmossen ser toppen ut! Antar att det mest är motståndarna som hörs men vi som kommer vara omedelbara grannar är så peppade och längtar till allt drar igång!

Tack för att ni satsar och gör vår stadsdel ännu bättre.

Boende 25-26, AK, JK

1. Förslag till angöringsväg till den tänkta skolan.

Vi anser att angöringsvägen till skolan är olämplig och dåligt underbyggd på flera sätt.

- Antalet fordon, 100/dygn, är underdimensionerat. En skola med 1200 elever och minst 150 anställda genererar många fler fordon, lägg också till den persontrafik som den tänkta idrottshallen skapar i form av bilskjuts av barn och idrottande vuxna.

- Bullernivåerna på grund av trafiken kommer att höjas avsevärt och under större delen av dygnet. Skolan startar 06.30 och idrottshallen stängs 22.00. Den gamla bebyggelsen i Bagarmossen är inte byggd för de bullernivåerna.
 - Angöringsvägen skapar en otrygg trafikmiljö för gång och cykeltrafikanter på grund av den mycket ökande trafikintensiteten.
Nuvarande gångväg används av alla åldrar och är en omtyckt gångväg i Bagarmossen. I förslaget måste gång och cykeltrafikanter korsa bilvägen, för att kunna gå fram mot skolan, strax efter en kurva.
Fordonstrafiken tvingas också göra en skarp vänstersväng skymda av tunnelbanans transformatorstation,. för att komma ut på Rusthållarvägen. Det är redan nu trångt på denna del av Rusthållarvägen med parkerade bilar och busstrafik flera gånger i timmen. Rusthållarvägen används också av många gång- och cykeltrafikanter.
 - Denna angöringsväg torde också bli kostsam med mycket bergschakt och sprängning.
2. Naturvärdena i skogen mellan Laxåvägen och Voxnegrand borde kompletteras med en undersökning under sommaren. Området har ett rikt fågelliv samt en stor population av igelkottar. Groddjur har också etablerat sig i området.
 3. Skolans placering.
Att placera skolan långt ner i området för att binda ihop Skarpnäck och Bagarmossen kan verka som en god tanke men vägs inte upp av de problem som placeringen medför.
Otryggheten ökar med en stor byggnad med olika prång och mörka platser där inga bostadshus finns. Skolans område kommer att dra till sig människor, främst ungdomar, som har behov av att inte synas. Skolan kommer också att bli utsatt för ständig skadegörelse. En bättre placering vore att lägga den vid den gamla skolans placering vid Rusthållarvägen. På så sätt skapas en tryggare plats med hjälp av de omkringliggande bostadshusen. Trafikflödet in i Bagarmossen hålls också nere.
 4. Skolans storlek.
Skolans storlek och de skolgårdsytor som erbjuds barnen borde också sättas i relation till barnens psykosociala miljö. Så många barn på en sån liten yta kommer att skapa en stressig miljö och inga möjligheter till avskildhet för barnen. Detta gynnar inte dagens redan stressiga barn som tvingas vara i stora grupper hela dagarna. Något som vuxna inte behöver utsättas för.
Behövs en så stor skola?

Boende 27, SC

Några synpunkter på planerna för projektet Rustmästaren 2.

- I plankartan är förslaget att bebyggelsen utmed Bergsrådsvägen ska bli 4-6 våningar. I en annan karta anges att befintlig bebyggelse på Bergsrådsvägen är 3-4 våningar högt. Detta senare är lite missvisande eftersom nuvarande bebyggelse längs Bergsrådsvägen nästan enbart är 3 våningar (framförallt det som ligger närmast nybyggnadsområdet). Den nya bebyggelsen utmed Bergsrådsvägen borde därför begränsas till 3 våningar utmed Bergsrådsvägen, medan högre hus kan byggas innanför denna första linje med hus. På så vis för att få en mjukare övergång.
- För delar av gata 2 ligger den föreslagna bebyggelsen på en höjd, där planen anger 6 våningar. Men med motsvarande höjdnivå på marken blir det väldigt höga hus. Husen på krönet på höjden vid Gata 2 bör därför max vara 4 våningar.
- Det planerade 12-våningshuset Rusthållarvägen/Bergsrådsvägen bör anpassas till motsvarande höjd som byggnaderna direkt bredvid, dvs 3-4 våningar.
- De planerade E1 tekniska byggnaderna för elinstallation borde flyttas närmare den nya bebyggelsen eller planeras på ett sätt där de inte gör onödigt intrång i naturen. Sådana byggnader drar t ex till sig klotter och upplevs negativt som "ödebyggnader" när de inte ligger direkt i anslutning till bebyggelsen.
- I planen finns även nämnt att gallring ska ske för att öga tryggheten längs gångstråket mellan Bagarmossen och Skarpnäck. Jag vill uppmana att vara så restriktiv som möjligt vid en sådan gallring. Personer som upplever otrygghet (unga tjejer nämns bl a i dokumenten) är sällan de som drabbas av brott på sådana platser. Den upplevda otryggheten är alltså bara upplevd, inte verklig. Det är viktigt att den gröna kilen/gröna infrastrukturen mellan Pungpinan och Nackareservaten hålls så intakt som möjligt. Vissa upplever kanske otrygghet men glöm inte bort att många fler gläds mycket åt det rika naturliv som finns i området, att det plötsligt dyker upp ett rådjur eller en ekorre förgyller dagen för småbarn. I våras kom t ex en hel familj med rävar springande utmed Bergsrådsvägen.
- Det har inte gått ut någon information i brevlådor eller lappar i portar till boende i närområdet om samrådet och att tiden nu tar slut. Jag hörde talas om detta först i veckan och vet att inte många grannarna på Bergsrådsvägen vet om detta. Den allmänna kunskapen är att skolan ska rivas och det ska bli en ny skola och några bostadshus. Nästan ingen vet något om ett 12 våningshus t ex eller att nya kvarter med fler än 600 bostäder planeras. Det kan skapa onödig osämja i framtiden. Det vore bra med

information i brevlådorna för samtliga intilliggande gator och en utökad samrådsperiod för att ta in alla synpunkter som nu inte hörs.

Tack för att ni redan visat så mycket hänsyn till de kultur-/miljövärden som finns i området och jag uppmuntrar er att fortsätta med det arbetet!

Boende 28, JN

I stort är jag positiv till byggnationen, tror att det kommer bidra till en mer levande och trygg förort. Här är mina synpunkter som jag hoppas man kommer att ta i beaktande.

1. Jag har observerat att det på ena sidan stråket blir bostadsrätter och på andra sidan hyresrätter. Tycker att det vore en idé att blanda så att det finns både bostadsrätter och hyresrätter på samma sida.

2. Ser också att bostadsrätterna planeras med relativt slutna gårdar vilket upplevs som tryggare. Likaså blir det en högre kapacitet, alltså fler lägenheter får plats på ytan. Det problematiska är alltså att bostadsrätterna får slutna gårdar men hyresrätterna får öppna gårdar vilket skapar otrygghet och har en lägre kapacitet. Färre lägenheter och en större otrygghet på sidan med hyresrätter. Forskning stödjer detta påstående och jag tycker verkligen att man ska tänka på detta vid byggnationen. Se länk för mer info:

<https://arkitekten.se/kultur/bostadsgarden-som-inramadrumslighet/>

I värsta fall blir det tal om en klassfråga, dom som har råd att bo i bostadsrätt får bo i en trygg miljö medan dom som bor i hyresrätter får bo i en otrygg miljö. Det blir även tryggare för barnfamiljer med slutna gårdar.

3. Jag bor på Voxnegränd och har balkong mot nuvarande cykelväg mellan Bagarmossen och Skarpnäck. Jag vill att man bevarar trädbarriären som skyddar mot insyn och gör vår baksida trevlig att vistas på. Borde gå att bevara träden utan att påverka bygget av lägenheter. Det skulle göra oss mer positivt inställda till exploateringen.

4. Bilvägen nedanför bergskanten mot Voxnegränd tycker jag är problematisk. Som det är nu rör det sig väldigt mycket barn från Voxnegränd det hållet, många tar alltså den vägen i stället för att gå på själva Voxnegränd där det kör bilar. Det skulle bidra till en tryggare känsla för oss som föräldrar om det fortsatt blir bilfritt nedanför bergskanten så man kan ansluta till trottoar längs Rusthållarvägen. Övriga vägar i programmet har jag inga

synpunkter på. Förslagsvis gör man bilvägen vid stråket öppen för trafik åt båda håll i stället för enkelriktad. På så vis bör man kunna skippa bilvägen vid bergskanten.

5. Tycker det är viktigt med lokaler i bottenplan som gör att det känns trevligt, skapar liv och rörelse samt ökar tryggheten. Hoppas därför man ger plats för kommersiella lokaler i bottenplan, om tanken med ett levande stråk ska bli verklighet så tror jag det är något av en förutsättning.

6. Gör plats för ett ordentligt gym någonstans. Jag tror att det är väldigt många som saknar ett gym i Bagarmossen. Tror nästan det är den enda platsen längs linje 17 som inte har ett riktigt gym, trots befolkningsmängden.

7. Bygg bostäder bredvid den stora skolan vid Bergholms bollplan som det var tänkt från början. När det är mörkt, vilket det är stora delar av året, är det väldigt få som rör sig mellan Bagarmossen och Skarpnäck den vägen. Gissningsvis är det för att man upplever det otryggt. Något jag personligen gör, jag drar mig för att röra mig där när det är mörkt ute. I synnerhet efter ett antal uppmärksammade personrån/överfall i närheten.

Bostadshus ända in till skolan skulle öka flödet av människor, öka tryggheten och skapa ett bättre samband mellan stadsdelarna. Människor måste också ha en anledning att röra sig i området, bostäder skulle vara ett skäl, likaså verksamheter i bottenplan i bostadshusen.

8. Slutligen hoppas jag att man verkligen tänker igenom hur man ska komma ut ur stråket och Bagarmossen säkert på cykel. Som det är nu cyklar många på Rusthållarvägen som är relativt trång och trafikerad av många bilar.

Boende 29, AH

Har tagit del av samrådsförslaget Bergholmsbacken.

Några synpunkter kring förslaget:

Kraftigt ökad trafik till och från Bagarmossen. Det finns bara en väg hit via Sockenvägen. Samma sak gäller trafikläget på Rusthållarvägen. Jag är starkt emot den nya vägen från Rusthållarvägen som ska gå runt hela bebyggelsen. Ännu mer trafik!

Bygg istället bara på Bergholmsskolans mark, dit det redan finns befintlig gata(Bergsrådsvägen) Låt grönområdet finnas kvar mellan Skarpnäck och Bagarmossen.

P-platser försvinner på Rusthållarvägen. Kollektivtrafiken. Trångt redan nu på tunnelbanan.

Inget höghus. För trångt bland de befintliga husen, och dessutom alldeles för högt. Vi vill inte ha så höga hus här. Flera nya hus i samband med förtätningen här i Bagarmossen, har dessutom redan ökat invånarantalet tillräckligt.

Boende 30, HW

Jag har några synpunkter på planerna för projektet Rustmästaren 2.

- Jag vill poängtera att befintlig bebyggelse på Bergsrådsvägen är 3 våningar högt varför det vore smakfullt att ha ALL ny byggnation på bergsrådsvägen i samma höjd och inte 4-6 våningar som det står i planerna. På så vis för att få mjukare övergång.
- Det planerade 12-våningshuset Rusthållarvägen/Bergsrådsvägen bör anpassas till motsvarande höjd som byggnaderna direkt bredvid, dvs 3-4 våningar. Det kommer att ge en disharmonisk känsla annars.
- De planerade E1 tekniska byggnaderna för elinstallation borde flyttas närmare den nya bebyggelsen eller planeras på ett sätt där de inte gör onödigt intrång i naturen. Sådana byggnader drar t ex till sig klotter och upplevs negativt som "ödebyggnader" när de inte ligger direkt i anslutning till bebyggelsen.
- I planen finns även nämnt att gallring ska ske för att öga tryggheten längs gångstråket mellan Bagarmossen och Skarpnäck. Jag vill uppmana att vara så restriktiv som möjligt vid en sådan gallring. Jag går här varje dag med vår bebis och det äe alltid fullt med folk som springer, leker, orienterar, går med hundar osv. Dessutom finns en i ur och skurförskola som håller till här. Skolorna intill har också mängder av aktiviteter skogsslingan.
- Berörda grannar på Bergsrådsvägen och rusthållarvägen bör få info om planerna i brevlådan.

Tack för att ni lyssnar!

Boende 31-32, PA, HK

För att göra en sammanhållen gång- och cykelväg (GC-väg) mellan Skarpnäck och Bagarmossen bör denna ej korsas av biltrafik. Prioritera människoflöde framför biltrafik. Som cyklist är en bilväg alltid ett hinder som måste förhandlas, och i värsta fall stannas vid, framförallt för yngre cyklister.

Jämför motsvarande GC-väg vid Skarpatorpskolan och Ballonggatan, Fallvindsgatan, Gondolgatan, Uppvindsgatan m fl, där korsar ej bilväg GC-väg utan avslutas med vändplan.

Följ Stockholms stads riktlinjer och styrdokument *Promenadstaden* och *Framkomlighetsstrategin* som lyfter fram bl a följande:

- Främja levande stadsmiljö i hela staden
- Mer plats till bussar och cyklister
- Trafiken ska bli mer pålitlig
- Gångtrafikanterna får bättre förutsättningar
- Minska de negativa effekterna som biltrafiken kan ha på storstadslivet. Avled trafik från innerstaden samt underlätta för buss, gående och cyklister.

Det vill säga, slopa de enkelriktade bilvägarna mellan husen jämte GC-väg, inrätta istället t ex park eller bredare gångstråk, möjlighet till t ex marknad, loppis, mobil försäljning, spontana umgängesytor, lekpark. Även detta finns exempel på i Skarpnäcks bebyggelse med möjlig tillfart vid behov på gångvägar eller via bom till innergård.

Åtgärder

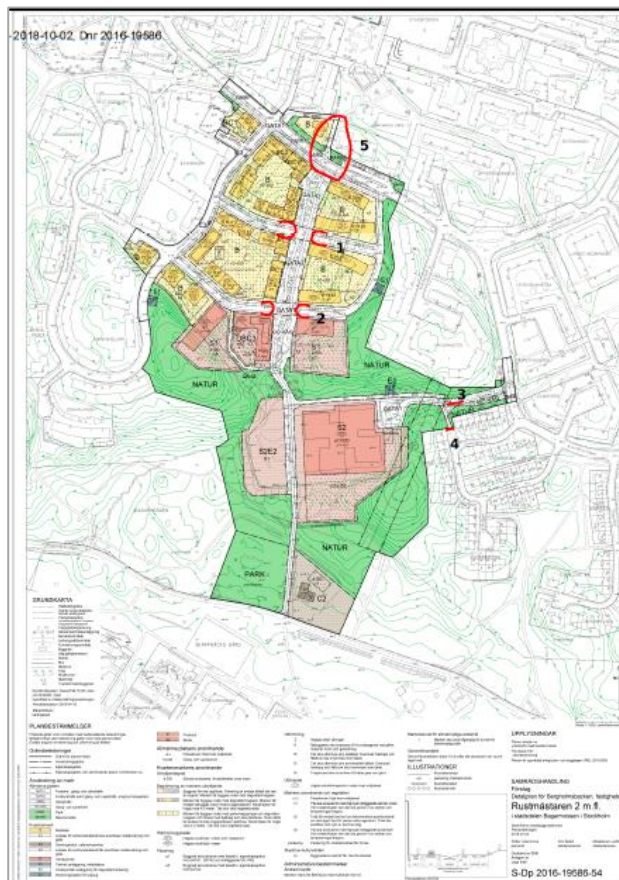
- Angör vändplaner vid markeringar 1 och 2 i den markerade plankartan. Låt ej bilväg korsa GC-väg. Detta kan kräva visst ingrepp och medföra flytt av bebyggelse för att göra plats för vändplaner.
- Låt GC-väg gå över eller under Rusthållarvägen för en obruten GC-väg från T-Bagarmossen till T-Skarpnäck. Angör överfart eller underfart vid markering 5 i den markerade plankartan.
- Slopa de enkelriktade gatorna mellan markeringar 1, 2 och 5 i den markerade plankartan och frigör mark för mellanmännisklig verksamhet.

Förbättra säkerhet för GC-väg vid planerad vändplan/stickväg till skola. Förhindra biltrafik som smiter över på GC-väg vid skola.

Åtgärder:

- Uppför ett plank eller staket vid markering 3 i den markerade plankartan.

- Uppför bilhinder vid markering 4 i den markerade plankartan.

Enligt tidigare synpunkter om förbättrad gång- och cykelväg (GC-väg) samt trafik i kvarteren B, C, D, E, H samt I; förtydligas följande.

Åtgärder:

- Angör vändplaner vid de nya vägarna 1, 2, 3 och 4 för att ej korsa GC-väg.
- Slopa den enkelriktade gatan 6 i sin helhet och ersätt den med gångväg intill huskropparna som vid behov fungerar som tillfartsväg och angöringsplats.

Boende 33, SH

Jag är boende på Bergsrådsvägen och skriver för att lämna synpunkter på detaljplaneförslaget för Bergholmsbacken som nu är på samråd.

- Som ett av tre huvudsyften anges att planen ska "förstärka sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck". I relation till det tycker jag att förändringen av det sammanlänkande stråket är allt för svag och särskilt kvällstid kommer förbli obefolkat och kan fortsatt upplevas som otryggt. En bättre gestaltning av gångstråket kan

bidra men inte på långt när lika bra som en vägförbindelse (helst även för biltrafik) med omgivande blandad bebyggelse hade kunnat.

- Mestadels tycker jag att kvartersstruktur/byggnadshöjder/täthet är väl utformat. Jag är dock tveksam till om 12-våningshuset skapar några tillräckligt stora värden för oss bagisbor för att kunna motiveras i sin nuvarande utformning. Tveksam även till kvaliteterna för husets innevånare själva med tanke på tomtens ringa storlek. En markering av den nya gatan med ett högre hus känns mer rimligt så som det också är föreslaget, där får ju också de boende tillgång till en rejäl gård. Med detta menar jag inte att tomten nödvändigtvis ska lämnas orörd, för inte heller idag tycker jag att den tillför några större värden. Möjlig användning skulle kunna vara pocketpark, plats för spontanidrott, någon form av gemensamhetslokaler för de nya bostadsrättsföreningarna eller kanske lägre hus med hyresrätts-bokaler (många bostadsrättsföreningar, inkl min egen tyvärr, tror jag i dagsläget omvandlar hyreslokaler till lägenheter vilket känns väldigt trist och kortsiktigt med tanke på att en viktig del för att skapa en hållbar stad ligger i att värna lokala verksamheter).

Blir 12-våningshuset ändå kvar skulle jag helst se ett omtag av gestaltningen. Som förslaget nu ligger refererar det tydligt en sen nyklassicistisk alternativt tidig funkisbebyggelse med de långsmala balkongerna, tvåvåningsindraget och den gröna kulören. Skulle säkert passa toppen på Kungsholmen, men känns lite bakvänt i Bagarmossen. Skulle hellre se en väl gestaltad nutida arkitektur eller om historien nödvändigtvis ska refereras att man prickar mer rätt på det omgivande 50-talet.

- Skulle gärna se ett mer genomarbetat gestaltungsprogram till granskningsskedet, som jag nu uppfattar det är det ganska spretigt mellan de olika fastigheterna men inte så olika att det verkar avsiktligt heller. Kulör- och materialpaletten får gärna utvecklas. Putsen dominerar ju idag i Bagarmossen men tyvärr utför vi sällan puts på samma höga nivå idag, så att sikta på likvärdig kvalitet känns mer relevant än att just plocka upp exakt samma material. Och för kulören en väl sammansatt palett.

Ser fram emot att följa det fortsatta planarbetet!

Boende 35, PJ

Jag vill framföra mina synpunkter angående nybyggnationen i Bagarmossen. I huvudsak gäller detta det föreslagna tolvvåningshuset i korsningen Bergsrådsvägen/Rusthållarvägen. Först dock min övergripande åsikt om hela projektet som sådant.

Att man bygger i Bergholmsbacken är en sak, det är i viss mån förståeligt även om jag tycker det är ogenomtänkt sett till infrastruktur. Förtätningen (eller snarare hoppresningen) verkar inte väga in aspekter om framkomlighet i vare sig kommunaltrafik eller bilvägar. Det är förmodligen en bisak för de intressen som ligger bakom nybyggnationen. Nu har man av vad jag förstår av det jag läst anpassat projektet en aning med skola och förskolor, men personligen kan jag inte låta bli att undra över hur så bristfällig planering ändå får grönt ljus.

Att man från politiskt håll inte heller tycks fundera över obalansen sett till arbetsplatser i södra Stockholm är också det häpnadsväckande. Antalet resenärer på tunnelbanan norrut om morgnarna har minst dubbla antalet resenärer mot när man tittar på tågen på de södergående plattformarna vid Gullmarsplan, Slussen och Gamla Stan. På eftermiddagen/kvällen vänder kaoset istället söderut och slutsatsen blir att Stockholm som stad känns felbalanserad. Är lösningen på detta verkligen att fortsätta bygga bostäder i söderort? Politikerna borde dessutom se till att hålla liv i städer i resten av landet, vad är nyttan i att drygt var fjärde medborgare ska tränga ihop sig på mindre än två procent av landets totala yta? Svaret på det är som de flesta vet ekonomiska intressen. Byggbolagen vill bygga där det är som mest lönsamt för dem, ingen kan lura i mig att huvudsyftet är att avhjälpa rådande bostadskris. Vilket för mig tillbaka till mitt kvarter.

Varför bygga denna koloss vid ett redan existerande kvarter bestående av trevåningshus? Det är svårt att se det som annat än att i ett sista led försöka att pressa ur maximal profit ur projektet. För mig och mina grannar innebär det, förutom extra byggkaos under uppförandet, även mindre ljusinförsel till en redan mörk gård. Om man nu överhuvudtaget ska använda denna lilla fria yta (det går stick i stäv med områdets ursprungliga planering), hur kommer det sig att man inte anpassar det till övriga hus? Det finns åtskilliga platser i Bagarmossen som hade varit bättre att placera ett så högt hus på om det nu prompt måste göras, men att det planeras just där kan väl inte bero på annat än att man vill pressa ut så mycket pengar som möjligt ur en relativt liten tillgänglig yta? Och det på bekostnad av de som redan bor i området.

Jag har inte för avsikt att föra någon offentlig diskussion i ämnet så jag ser gärna en anonymisering i händelse att något av ovan redovisas i en samrådsredogörelse.

Boende 36, HS

Jag bor på Bergsrådsvägen och är bostadsrättsinnehavare i bostadsrättsföreningen Byamännen 2.

Skriver med anledning av nytt förslag "Bergsholmsbacken" med diarienummer dnr 2016-19586.

Jag är starkt emot förslaget att bygga ett högre punkthus med 12 våningar ute vid Rusthållarvägen intill infarten till Bergsrådsvägen. Det som i förslaget kallas hus i kvarter A.

Fastigheten jag bor i är grönklassad och är en fastighet med bebyggelse som är av särskilt kulturhistoriskt och miljömässigt värde.

Även fastigheter intill Byamännen är grönklassade.

Att då intill, så nära, vår grönklassade fastighet bygga ett 12 våningshus passar inte in. Det är inte att ta hänsyn till vår fastighet eller områdets kulturhistoriska värde där alla bostäder runt hela Bergsrådsvägen är grönklassade fastigheter. Dessutom är även bostäderna Rotemännen och Registratorn grönklassade på andra sidan Rusthållarvägen.

När det gäller gällande planbestämmelser för alla bostadsfastigheterna på Bergsrådsvägen men även intill på andra sidan Rusthållarvägen mot tunnelbanan är maxhöjden på husen satta till ca 10 m.

Området är unikt med låg bebyggelse med omkringliggande parkmark med naturen ända in till huskropparna. Att då av den anledningen intill den låga bebyggelsen uppföra ett 12 våningshus ändrar totalt områdets karaktär.

Bebyggelsemiljön runt hela Bergsrådsvägen samt intilliggande fastigheter är unik. Hela bebyggelsen med byggnader, bebyggelseområden och de allmänna platserna runt tilltänkt byggnad är också unika och att då bygga en 12 våningsbyggnad skulle förvanska hela området och fastigheten där jag bor. Majoriteten av alla bostäder i Bagarmossen intill Bergsrådsvägen är lågbebyggelse. Det finns redan några högre punkthus i Bagarmossen och räcker med dessa enligt min mening.

Att förvanska bebyggelseområdets karaktär med detta 12 våningshus strider starkt gentemot PBL kap 2 §6 anser jag. Det är väldigt viktigt att hänsyn tas till varsamhet och att befintliga karaktärsdrag behålls för bebyggelseområdet som helhet. Det blir

inte fallet om detta nya höghus om 12 våningar utförs. En lägre byggnad som ansluter mer till omkringliggande bebyggelse är mer naturligt.

Boende 37, KS

Jag har som granne synpunkter på 2016-19586 med avseende på:

1. Extrainsatt punkthus benämnt K i Planbeskrivningen

I den senaste revideringen av plankartan har det tillkommit ett punkthus på den nordvästra sidan av Bergsrådsvägen i hörnet Viskagränd/Bergsrådsvägen. Detta punkthus har olämplig skala och placering. Vid första anblick är det tydligt att detta punkthus tillkommit på slutet och utan den omsorg och genomarbetning som gäller övriga planen. En kopia av de punkthus som avsetts för andra sidan Bergsrådsvägen har helt enkelt flyttats över in i den äldre bebyggelsen.

- Huset placeras på mark som har "Högt naturvärde" enligt naturvärdesinventeringen.
- Huset bryter på ett olyckligt sätt den gräns i form av Bergsrådsvägen som tidigare på ett tydligt sätt avgränsat det nya området från den äldre grönklassade bebyggelsen. Utsuddandet av det tydliga förhållandet försvagar planen i sin helhet och påverkar de befintliga miljöerna negativt. Den tidigare principen där det nya området tagit sin naturliga plats mellan Bergsrådsvägen och höjden vid Voxnegränd bryts i och med detta hus på ett slarvigt sätt.
- Huset placeras mellan Byamännen och Rikskanslern och skadar de miljöskapande värden som pekats ut i och med grönklassningen av de två fastigheterna. De befintliga kvarteren har olika men väl samspelande karaktärer som möts på ett find sätt vid Viskagränd. Det föreslagna punkthuset förstör det förhållandet.
- Husets skala. Det kvadratiska fotavtrycket är i jämförelse med den närmaste befintliga bebyggelsen enormt och stick i stäv med de arkitektoniska värden som finns i området. Jämför med Bergsrådsvägen 54.
- Huset ligger mycket nära gatan och bryter mot det mönster av friare placering som gäller i området. Detta kommer att få stora konsekvenser för hur området upplevs pga husets läge vid foten av den backe där den ursprungliga bebyggelsens terränganpassning, volymer och arkitektur är som bäst synliga. Huset också bryter sammanhanget mellan Byamännen och Rikskanslern. Husets placering tar endast hänsyn till maximal exploatering och fortsättning av byggsystemet på andra sidan gatan.

- Avståndet till det befintliga punkthuset på Bergsrådsvägen 54 närmar sig minimum och förvärrar därmed skadan som görs genom placering och skala.

Sammantaget bör huset inte uppföras.

2. Hanteringen av befintlig terräng i planen i stort

Om höjdsättningen i plankartan stämmer planeras en plansprängning av miljonprogramsmått. Utan att beräkna eventuella källare eller garage planerar ni spränga 6m över mycket stora områden. En enorm mängd sprängmassor. Detta har många väl kända nackdelar till exempel:

- Ovarsamt mot vacker befintlig miljö
- Skapar mycket buller under byggtiden
- Den enorma mängden bergmassor måste transporteras bort med mycket stor miljöpåverkan i form av koldioxidutsläpp. Det måste röra sig om hundratals om inte tusentals lastbilsresor.
- Den stora mängden tung trafik skapar buller och faror för barn och vuxna. Speciellt med tanke på platsens trafiksituation.
- Utarmade kvaliteter i den färdigställda bebyggelsen.
Teränganpassningar skapar ofta kvalitativa miljöer vilken på ett utomordentligt bra sätt exemplifieras av kringliggande befintlig bebyggelse. Plansprängda miljöer tenderar att te sig andefattiga.

Den finns säkerligen skäl för den planerade plansprängningen tex byggherrars önskemål och kanske dagvattenhantering. Dessa skäl kan dock svårligen väga tyngre än de miljö och stadsplaneringsskäl som talar emot denna enorma sprängning. Platsen går att bebygga på andra sätt!

3. Utformningen av stråket

Stråket ter sig som en överarbetad rest från tidigare planförslag där Bagarmossen och Skarpnäck kopplas samman med bilväg. Den stora gesten avlutas oceremoniellt och den övergår i cykelväg. Vilken typ av rum stråket hoppas bli är svårt att förstå. Framförallt i jämförelse med befintliga miljöer. I Bagarmossen finns riktig natur och vackert lagda cykelvägar. Stråket verkar inspirerat av miljöer som Highline i New York. En plats med väsenskiilt annorlunda förutsättningar än Bagarmossen. Valet att införa denna typ av plats i Bagarmossen är ytterst tveksamt. Rimligare vore att knyta an till kvaliteterna i befintliga gång och cykelvägar eller ännu bättre ge Bagarmossen en riktig parkmiljö eller till och med en esplanad.

Boende 38-39, ML, MS

Angående diarienummer 2016-19586 (Bergholmsbacken).

Vi har tagit del av förslaget på byggnation av Bergholmsbacken i Bagarmossen och har några synpunkter:

- * Bygg gärna företagslokaler i bottenvåningen på de nya husen. Vore trevligt med nya caféer och små butiker, alternativt småföretag.

- * Förslaget till design på höghuset vid Bergsrådsvägen (A) harmoniserar inte med omgivande hus. Vi efterlyser ett mjukare formspråk med inspiration från nuvarande byggnader i området. Förslaget är för kantigt och vasst. Skulle troligen passa bättre i ett helt nybyggt område.

- * Om möjligt, flytta höghuset in bland de nya hus som ska byggas på Bergholmsbacken istället. Det skulle passa bättre arkitektoniskt och störa de som redan bor i området mindre.

- * Vi ser gärna att även de andra husen tar inspiration av 50-tals bebyggelsen. Undvik gärna balkonger som liknar loftgångar. Det passar inte i stadsbilden.

- * Se till att avlasta Bergsrådsvägen så mycket det går. Det är redan en del trafik där.

- * Vi som är boende i området ser gärna att man undviker byggrafik på Bergsrådsvägen i största möjliga mån. Det borde gå att planera på annat sätt eftersom Bergholmsbacken är en stor yta.

- * Bygg säkra cykel och gångvägar för barn i det nya området, eftersom det är något som de boende i området uppskattar med 50-tals planeringen.

- * Bygg skola och de nya husen samtidigt. Annars kommer det finnas för lite skolplatser för de nya barn som flyttar in. Skolorna i området är redan fulla, så det kommer skapa en ohållbar situation.

- * Gemensamhetslokaler i de nya husen passar bra med hur resten av området är byggt. Skapar trivsel för de boende i området och förenklar för barnkalas och fester.

- * Bygg husen miljövänliga för att passa för framtiden. Använd ny miljöteknik. Passivhus och solceller mm.

Boende 40-42, SA, EA, KO

Gällande 12 våningshus i område A. Det finns inget befintligt hus som är 12 våningar, omgivande hus är 3 våningar. De höghus som

finns i Bagarmossen är 8-9 våningar, alltså blir huset 3-4 våningar högre än dessa. De boende på Bergsrådsvägen 26 (vi) förlorar morgonljuset och soluppgångarna. Det blir mörkare på alla årstider. Vi får en försämrad utsikt och ev. insyn från 12 våningshuset. Vi får alltså en försämrad boende miljö. 12 våningshuset bryter mot stilen gentemot de kringliggande hus. Dessa hus har ett kulturhistoriskt värde, vilket vi fick erfara när vi sökte byggnadslov för att bygga balkonger på BRF Byamännen 2. Troligtvis så sänker 12 våningshuset värdet på vår lägenhet.

Bygg 12 våningshuset närmare Skarpnäck som är byggt i en modernare stil, t.ex. i område G eller H så kommer inte redan befintliga byggnader att påverkas. De som flyttar in i planerade 4-6 våningshusen runt omkring kommer att vara medvetna om hur exploateringen kommer att se ut, de kan alltså välja. Bygger ni huset i område A, så kan inte vi som redan bor där sedan många år, välja! Vi protesterar mot att bygga på den tomten.

I nuläget är det begränsade parkeringsmöjligheter, speciellt under vinterhalvåret, då det infaller datumparkering. Ni vill ta bort parkeringsplatser och bygga 2 st parkeringsgarage. Vi blir tvingade till att hyra plats i garage, om det ens är möjligt att få plats, troligtvis kommer det att kosta mer än de 300 kronor som vi får betala idag, ännu en försämring för oss boende.

Det kommer att bli mer trafik, försämrad luft, mera ljud, mer tung trafik, transporter till förskolor, skola, vårdboende. Kollektiv trafiken kommer att belastas hårt. Det finns bara en väg ut ur Bagarmossen och där är det kö varje morgon under rusningstid. Hur ska det problemet lösas?

Boende 43, IS

Har lite åsikter och protester angående byggprojektet Bergholmsbacken 2016-19586 som inkluderar ett 12-våningshus.

Angående 12-våningshuset som ska innehålla främst små lägenheter;

- 1) Bagarmossen behöver fler större lägenheter inte små, det finns det gott om. Många flyttar hit och trivs bildar familj men det finns väldigt få lägenheter med 3 eller fler rum i redan då det på 50-talet inte var så vanligt med fler än 2 rum och kök. Varför jag anser att huset istället borde få flest stora lägenheter istället för små.
- 2) Om man nu måste klämma in ett 12-vånings hus i ett område som är minnesmärkt eller vad det nu var det är inte K-märkt men det ligger där i närheten. Vi har fått bygga balkonger men fick inte riktigt ha det hur som helst då det måste se ut som och bevara stadsbildens karaktär då det är arkitektoniskt intressant. Vi har

rustat upp våra hus och var tvungna att ta originalfärger så det skulle vara tidsenligt. Då anser jag att det är galenskap att bygga ett så modernt hus som visats på ritningar och modeller.

Mitt förslag är att om det måste bli ett hus som är högre än befintlig bebyggelse (där folk köpt balkonger för 100.000 kr var ska få sin balkongutsikt och sol tillförsel förstörd) så bygg ett hus som liknar det höghuset som ligger precis i korsningen

Rusthållarvägen/Fogdevägen så blir det lite Twin Tower och ger en stiligare arkitektonisk bild och harmoni över området.

3) Färgen måste absolut bli lik det andra höghuset alternativt samma kulör som intilliggande låghus.

Infart till garage på Bergsrådsvägen

1) Helt galet, området Bergsrådsvägen, Viskagränd, Bergsrådsgränd har en enda väg till och från hela området att då förlägga infarten till ett garage till de nya husen i backen är absolut urdåligt av flera skäl. Mer risk för barn och andra att bli påkörda, sämre luft (finns redan bevis i form av luftfilter hos boende på Bergsrådsvägen mitt emot där den planerade infarten skall vara) svårare för oss som redan bor i området att ta oss fram med fordon. Det är nya regler nu fick vi hör att det behövs fler infarter till ett område. Tycker dock det borde räcka med de infarter som visas på ritningarna även om man tar bort infart från Bergsrådsvägen.

Angående hela bygget på Bergsholmsbacken verkar bli sjukt mycket sprängningar då det är väldigt bergigt. Hur tänker ni lösa det? Då det sprängdes för att göra tunnelbanan blev det skador på fastigheter här, hur ska det då bli nu? Att man valt att försumma en skola så som man gjort med Bergholmsskolan tycker jag är helt förkastligt och att då behöva riva den för att bygga en ny på fotbollsplanen känns ännu mer dumt men visst det är ju bara pengar.

Tycker dock det är väldigt märkligt att man måste till varje pris försöka bygga på de små små gröna plättar vi har kvar i förorten. Varför slår man inte på stort och bygger på gårdet, där lär man ju inte behöva spränga så mycket men kanske fylla på lite då det lätt blir sankt där.

Så jag och min familj protesterar mot bygget som det är utformat nu.

Boende 44-45, CK, JR

Vill som boende på Laxåvägen 28 framföra vårt hushålls synpunkter på det planerade bygget av en skola på Bergholmsplan samt bygget av en väg ovanför Laxåvägen för transporter till skolan.

Vi skulle tycka att det vore bättre om man istället bygger bostäder på Bergholmsplan och istället bygger skolan där den gamla skolan låg.

På detta vis kommer tryggheten att ökas på Bergholmsplan under hela dygnet. Man kommer även att kunna nyttja befintliga vägar för transporter till och från den nya skolan och då behöver heller inte den planerade vägen ovanför Laxåvägen byggas.

Boende 46-47, AS, MC

Vi bor på Laxåvägen och vill härmed lämna följande synpunkter rörande planförslag för Rustmästaren 2 (Diarienum: 2016-19586)

Angöringsvägen till skolan (till kv J från Rusthållarvägen)

Vi motsätter oss placeringen av angöringsvägen till skolan och föreslår att den istället görs från Rusthållarvägen norr om planområdet, via nya gator. Detta bygger vi på följande resonemang:

Barnperspektiv och kulturvärde

Den befintliga gång- och cykelvägen till fotbollsplanen där skolan är planerad är idag välanvänd och knyter an till väl fungerande trafikseparerade G/C-nät i Bagarmossen. Idag är det möjligt att ta sig från Skarpnäcks kulturhus, via Bagarmossens centrum och hela vägen till Söderbysjön utan att korsa en bilväg. Att förlägga föreslagna bilväg som planerat bryter detta samband eftersom G/C-vägen är tänkt att korsa den nya angöringsvägen. Detta är dåligt både ur ett barnperspektiv och ett helhetsperspektiv för Bagarmossen då det gör det svårare för barn att transportera sig inom förorten utan en vuxen medföljare samt strider mot det tidstypiska planeringsideal som råder för Bagarmossen och som fungerar väl idag. Att ta bort angörings(bil)vägen skulle helt enkelt möjliggöra en trygg och säker väg till det nya området/skola/förskola österifrån samt bevara den trafikseparering som varit en viktig del i Bagarmossens ursprungliga utformning och som är väldigt uppskattad av de boende.

Naturvärden

I MKB:n lyfts området kring den nya angöringsvägen fram som ett område med höga naturvärden med många äldre träd. Genom att bevara dessa kan man minska den nya planens miljöpåverkan. Speciellt då övrig bebyggelse i den nya planen inte gör anspråk på områden med höga naturvärden i så stor utsträckning. Den nya vägen skulle innebära stor påverkan med schaktning och trädfällning som också kan påverka spridningsvägar.

Trafikbuller

Det konstateras i den utredning som är gjord att den nya vägen kommer att höja bullernivåerna. Det finns dock brister i denna

utredning som tyder på att trafikbullernivåerna kan komma att överskrida riktvärden. Antagandet om 100 fordon/dygn för tillfartsväg till skola J är för lågt. Eftersom 1200 elever ska gå på skolan och varje bil åker sträckan två gånger är det rimligt att denna siffra i verkligheten kommer mångdubblas. Även om stadens tanke inte varit att denna väg ska användas av föräldrar som kör sina barn till skolan, så kommer så bli fallet. Annars måste en bom eller liknande sättas upp för att förhindra sådan trafik och endast släppa igenom varutransporter. Byggnaderna närmast denna väg är byggda på 50-talet med mycket dåliga ljudisolerande ytterväggar och bullernivåerna (både vid uteplats och inomhus) riskerar att överskridas. Vägdragningen i bullerutredning är dessutom fel i förhållande till planförslaget och därför missvisande.

Placering och utformning av skolbyggnaden (kv J)

Skolbyggnadens placering närmast Skarpnäck motverkar planens syfte att skapa ökad trygghet då denna verksamhet är stängd kvälls- och nattetid samt på helger. Även om en eventuell idrottshall kan skapa en viss rörelse så kommer området närmast skolan upplevas som mörkt och svårt att överblicka och därmed otryggt. Det är dessutom väldigt otidsenligt att separera funktioner på detta sätt. Själva skolbyggnadens utformning med många byggnadsvolymer skapar också mörka hörn som är svåra att överblicka. Förutom att detta riskerar att bli tillhåll på kvällar och helger borde det vara ett problem för skolverksamheten eftersom rastvakter får svårt att ha koll på skolgården. Man bör studera möjligheterna att flytta skolan norrut i planförslaget och ersätta den med bostäder på den plats som nu anvisats.

Höjden på skolbyggnaden, skugga, buller och trygghet.

Skolan blir enligt förslaget ca 15 m högre än den högsta höjden på den bergskulle som skiljer bostäderna på Laxåvägen från den planerade skolan. Detta leder till stor påverkan för de boende på Laxåvägen. Idag finns det från radhusen på Laxåvägen bakom träden en obruten horisont vilket innebär eftermiddags-/kvällssol på tomterna stora delar av året. Med skolan så nära berget som planerat kommer tomterna bli mörkare. Blir skolan synlig från husen på Laxåvägens baksida kommer också känslan av avskildhet att försvinna. Dessutom kommer det låta mer på tomterna, framförallt genom bullret från den planerade vägen. Tomterna och skogsstrimman bakom kommer också att frekvent besökas av elever från skolan vilket ökar otryggheten för de boende. Sammantaget kommer detta påverka värdet på fastigheterna starkt negativt.

Vi tror att de problem som lyfts ovan rörande angöringsvägen samt skolbyggnadens placering, utformning och höjd osv är möjliga att

avhjälpa utan att skolans kapacitet eller andra mål i planen äventyras. Här är tre förslag på hur detta kan göras:

1. Flytta skolan norrut närmare Rusthållarvägen enligt kommentar ovan. Är det möjligt att förlägga skolan till platsen för den tidigare skolan finns redan idag angöringsvägar. Skolans höjd eller utformning skulle då inte heller att påverka någon idag befintlig bebyggelse i fråga om skuggning, ökad otrygghet, buller osv.
2. Om inte skolan flyttas till planområdets norra del är ett i planen mindre ingripande alternativ att flytta den lilla fotbollsplanen som i förslaget är placerad på andra sidan gångstråket genom det nya området till närmast Laxåvägen istället, och separera skolbyggnaderna så att förskoleklassens lokaler (jfr både Bagarmossens skola och Brotorpskolan), alternativt hela lågstadiet ligger skilda från resten av skolan. I princip skulle det innebära att skolan i stort sett byggdes på den planerade platsen men placeringen av skolbyggnaderna och planerad fotbollsplan skulle byta plats på ett sånt sätt att skuggningen och utsikten blev mindre störd från radhusen på Laxåvägen. En (eller flera) skolbyggnad(er) skulle enligt den här tanken då ligga på andra sidan den nya genomfartsvägen (stråket) från Laxåvägen sett (västra sidan) och de andra byggnaderna ligga på Laxåvägssidan (östra sidan) men lite längre bort från husen (med fotbollsplanen emellan). Detta skulle dels skapa en trygghet för de minsta - den föreslagna skolan är nästan dubbelt så stor som Bagarmossens skola och kan lätt upplevas som otrygg, och dels göra att den föreslagna höjden på skolan kunde bibehållas utan att störa solförhållandena eller utsikten för några närliggande hus.
3. Om inte förslaget ändras enligt punkt 1 eller 2 ovan kan man istället sänka skolbyggnaderna med en eller två våningar. Hade byggnaden mot Laxåvägen (östra sidan) varit 15 m lägre än förslaget och därmed legat jäms med eller under bergskullen skulle problemet inte finnas på samma sätt. Samtidigt hade det krävt att skolan skulle utformas på ett annat sätt om samma areal skulle bibehållas. Ett sätt att Inkom. göra detta är att ha fler våningar på huset/husen västerut (bort från Laxåvägen). Separerar man skolbyggnaderna kan till exempel förskoleklassen och/eller lågstadiets hus ligga mot Laxåvägen och ha färre våningar medan mellanstadiet/högstadietbyggnaden åt väster (där inga hus ligger direkt bakom) kan ha fler våningar.

Utöver givna synpunkter är det också av yttersta vikt för oss boende på Laxåvägen att samtliga träd på "bergskullen" får vara kvar. Det finns ett antal gamla ekar nära byggområdet som kan fungera som

naturlig barriär och som skapar en avskildhet som är ytterst viktig för oss boende.

Vid Rusthållarvägen närmast centrum föreslås ett 12 våningar högt punkthus. Med tanke på hur låg bebyggelsen är i övrigt i området är det sannolikt att utsikten från översta våningen i huset är ganska bra. Det vore därför roligt om den kunde njutas av fler än bara en eller ett par lägenhetsinnehavare. Byggs en restauranglokal/terrass högst upp i 12-våningshuset och en restaurang/bar flyttar in skapas ett mervärde för hela området och det lyfter attraktiviteten i hela det nybyggda området.

Boende 48, MW

Hur fan tänkte ni med kvarter As byggnad??? Skärp er, visa lite yrkesstolthet!

Boende 49, DS

Höghuset på 12 våningar sticker både ut och upp. Det kommer att stå ensligt och väl synligt i ett område där husen är oftast på tre våningar. Ett och annat hög hus på 9 våningar finns en bit bort (3 våningar är stor skillnad). Bagarmossen har kulturvärde med aning från 50-talet. Många som flyttat hit har attraherats av detta och naturligtvis också av naturreservatet.

Hur väl passar ett tolvvåningars hus, den pastellgröna färgen till trots i det sammanhanget? Kapa ner det till högst 9 våningar.

Tack för ni tar intryck.

Boende 50-52, AA, AP, MM

Projekterade områden A, B och D

I stadsmuseets kulturhistoriska klassificering betecknas stora delar av bebyggelsen i Bagarmossen med grön klassificering. Särskilt värdefull är bebyggelsen ur miljömässig synpunkt.

1 Område D

1.1 Garageinfart

Den byggnadsplan som Stockholms stad presenterade 2018-09-19 visar att ett garage ska byggas under Bergholmskolans skolgård. Fastigheten Bergsrådsvägen 40-42 är belägen mitt emot infarten till den projekterade garageinfarten och har nio lägenheter vars sovrumsfönster vetter mot gatan. Fastigheten byggdes 1954 och har endast frånluftsventilation. Under de år den arabisktalande friskolan var verksam i Bergholmskolans lokaler hade vi under terminerna varje skottdag varierande problem med avgaser från skolbussarna. En av lägenheterna på bottenvåningen har på grund av för hög radonhalt ett extra ventilationsintag under fönstret. Filtret blev då snabbt kolsvart medan det under somrarna höll sig riktigt bra.

Som en konsekvens av det stora antalet lägenheter som ska byggas kommer trafiken på början av Bergsrådsvägen att öka kraftigt. **Vi boende protesterar kraftigt mot det planerade garaget och dess infart och accepterar inte att det byggs på den nu projekterade platsen.** Varför ska de personer som kommer att bo i det område som nu planeras slippa avgaser och vi som inte bor där få drabbas av avgaser?

1.2 4/5 våningar

Enligt er planbeskrivning är citat den planerade bebyggelsens skala måttlig med i huvudsak 4-6 våningar. Ambitionen är att åstadkomma en mjuk övergång mellan befintlig och ny bebyggelse slut citat. Vi som bor på Bergsrådsvägen vill gärna ha en-mjuk övergång och anser därför-att tre våningar räcker för husen utmed Bergsrådsvägen. Ni har reserverat er med 4/5 våningar på Bergsrådsvägen. **Vi kräver att ni bygger högst tre våningar på Bergsrådsvägen. Då får vi en mjuk övergång som passar in i omgivningen!**

Område A och B

Förslag

Bygg ett trevåningshus på område A. Ingen vill ha det projekterade höghuset. V g observera att det var stadsbyggnadskontoret som en gång gav bygglov för ombyggnad av bottenvåningen på Bergsrådsvägen 8 med ingång på kortsidan till en av lägenheterna.

Förlägg de projekterade husen längs Bergsrådsvägen inom område B på ett annat ställe där byggkostnaderna blir lägre. Den informatör vi hade under ovan nämnda samråd visste inte ens hur många kubikmeter berg måste sprängas innan byggnationen kan påbörjas. Allt han visste var att det ska sprängas en väg inom området för en väg som löper parallellt med den del av skolan som står i rät vinkel mot gatan. Vi understryker att husen inom området är byggda med blåbetong. Vi vill inte ha sprängskador- de fick vi när tunnelbanan byggdes. Skador orsakade av sprängning visa sig många gånger efter en viss tid. Har ni för avsikt att teckna avtal med Bostadsrättsföreningen Byamännen 2 i denna fråga?

Boende 53, BS plus 29 namnteckningar delvis sakägare

Alldeles för sent kom jag på att jag skulle starta en namnlista. Så det är inte så många namn på den, eftersom jag dessutom gick själv med den...

Men här är den i alla fall!
Bättre 30 namn än inga!

Angående 12-våningshus Rusthållarvägen/Bergrådsvägen.

Jag tycker att huset är vackert, men det passar inte på denna plats. Nu när Bagarmossen växer, känns det angeläget att värna om de områden som har en tidstypisk 50-talsbebyggelse och inte i onödan blanda in avvikande byggnader där.

Boende 54, AK

Jag skulle vilja lämna in tre synpunkter/förslag till projektet gällande byggnation i Bagarmossen. Jag ville gärna träffa er på samrådsmöte men tunnelbanan fick stopp då så jag kom aldrig fram, annars vore det trevligt att möta er personligt och prata om projektet.

Mina synpunkter gäller för det mesta utformning av lokalsamhället i Bagarmossen för redan befintliga boenden, men även för de framtida. Jag vet att nedan angivna punkter inte ligger inom stadens direkta ansvar, men eftersom det är staden som bygger, så tycker jag att staden får samordna dessa med.

1. Kollektivtrafik

Jag har tagit del av alla SL tabeller för tunnelbanelinje 17 för de senaste 10 åren. Jag har inte gjort någon forskning i dem, men vid första ögonkastet överensstämde det med min upplevelse jag fick genom åren: trots det stora befolkningstillväxten längst linjen, har inte avgångarna blivit tätare. Detta måste förändras innan man bygger fler hus.

2. Matförsörjning

Vi har 2 matbutiker i Bagarmossen, som redan är ombyggda och optimerade, men jag anser inte att dem räcker. Inflationen för matpriserna under de senaste åren märks så pass, att jag inte har råd med vissa artiklar som ingick i min matkorg bara 3-5 år sedan (jag arbetar heltid och har stabil inkomst). Orsaken till inflationen anser jag att efterfrågan är större än utbudet. Detta bekräftas av t.ex. släkt och kompisar som stannar på besök då och då, och får uppleva dessa stickprov med jämna mellanrum på t.ex. 1 år. Jag skulle vilja se en till matbutik i Bagarmossen centrum.

3. Sjukvård och säkerhet

Är det planerat någon förändring i Bagarmossen Vårdcentral? Som det ser ut nu, så har den aldrig tider för de redan boenden i området, jag får åka någon annanstans varje gång jag blir sjuk. Hur kommer det se ut efter befolkningstillväxten? Samma situation gällande Landstingets tandvård: ett halvårs väntetider i Björkhagen. Polis, kommer det att finnas fler poliser både på gator och i utredningsgrupperna? Polismyndigheten för Stockholm Syd bör på något sätt vara involverad/informerad i/om ert projekt.

Dessa punkter kommer bara från mig, men det finns fler andra som diskuteras av lokalboenden på Facebook i t.ex. gruppen "Allt om exploatering av Skarpnäck/Bagarmossen". Också som förslag att ni pratar med medborgerliga lokalprojektet "Hållbar utveckling av förorten Skarpnäck/Bagarmossen", som samlat en del information hos sig direkt från lokalboenden ang. hur man ser på ortens utveckling och behov.

Boende 8, 14, 30, 49, 52-53, 55-72, HO, EA, HW, DS, MM, BS, LM, MA, DA, WA, CH, KO, HA, PL, AM, NE, ST, JF, SV, HOHE, SN, EK, LR

Stoppa det misspyrdande och opassande 12-våningshuset mitt i ett grönklassat kulturhistoriskt värdefullt Bagarmossen!

Stadsmuseet har utarbetat en metod som innebär att kulturhistoriskt värdefulla byggnader kan få tre olika klassificeringar, blå, grön och gul. Enligt Plan- och bygglagen får en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte förvanskas. Grön klassning innebär ett högt kulturhistoriskt värde och betyder att bebyggelsen är särskilt

värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Gult på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta innebär att fastigheten har bebyggelse av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde.

Som man kan se på Stadsmuseets karta för kulturhistoriska klassificeringar av byggnader ovan, är bebyggelsen i direkt anslutning till det planerade 12-våningshuset på Bergsrådsvägen/Rusthållarvägen grönklassad och således särskilt värdefull från kulturhistorisk och miljömässig synpunkt.

Under Stadsmuseets inventering och klassificering av ytterstadsbebyggelsen i Stockholm togs en informationsbroschyr per stadsdel fram, som skickades till fastighetsägare vars hus ansågs kulturhistoriskt värdefulla. För Bagarmossen angavs följande: *(Bagarmossen: information till Dig som äger ett kulturhistoriskt värdefullt hus i ytterstaden. Stockholms stadsmuseum, Kulturmiljöenheten, 2009)*

- *Bagarmossen karaktäriseras av stadsplanens och husens anpassning till den svagt kuperade skogsterrängen där mycket av naturmarken har bevarats. ...1950-talets bebyggelse i Bagarmossen utgörs till stor del av lamellhus i 3-4 våningar sammankopplade kring delvis slutna grönskande gårdsrum, kombinerade med enstaka punkthus. Gångkontakter mellan gårdsrummen och gatan skapas genom portiker, ofta förlagda till hörnen. Merparten av byggnaderna är putsade och färgade i ljusa toner. Husen har i allmänhet en gedigen och tidstypisk arkitektur och är goda representanter för folkhemsbebyggelsen, med sin prägel av socialt tänkande och genomtänkta standard. Den stilmässigt måttfulla och sammanhållna bebyggelsen präglas av omsorgsfullt utformade detaljer i tex. dörrpartier och balkonger samt i vissa fall genom fältindelningar i putsen, med varierad färgsättning.*

Och vidare:

- *Med undantag för bebyggelsen längs Byälsvägen är större delen av Bagarmossen utpekad som särskilt kulturhistoriskt värdefullt i översiktsplanen för Stockholm. Inom området skall stor hänsyn tas till såväl helhetsmiljöns till de enskilda byggnadernas kulturhistoriska värde. Bagarmossen är ett av de främsta exemplen på den tidiga tunnelbanestadens utformning. Stadsplanen bygger till stor del på idén om grannskapsenheter, dels genom planeringen av bebyggelsen i rumsbildande halvslutna kvarter, dels genom etablerandet av ett centrumtorg där den kommersiella och social servicen samlats. Flera*

bostadsområden i Bagarmossen besitter stora kulturhistoriska värden, av dessa kan speciellt nämnas kvarteret Friheten vid Kolbäcksgård och kvarteren kring Bergsrådsvägen, med punkthuset i kvarteret Hovrättsrådet. Byggnaderna har en välgestaltad arkitektur med omsorgsfullt utformade detaljer. Båda områdena utgör väl sammanhållna enheter med såväl miljö som karaktärsskapande värden, något som understryks av de för stadsbilden viktiga punkthusen.

För synnerligen och särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, det vill säga blå och grönmarkerade byggnader, är 3 kap. 12 § i Plan- och bygglagen, PBL, tillämplig. Denna lagstiftning är kopplad till Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering. Bland annat anges att byggnadernas kulturhistoriska värde skall bevaras också ur ett miljömässigt perspektiv. I broschyren påtalas att man som ägare och förvaltare av en kulturhistoriskt värdefull byggnad bland annat bör beakta följande:

- Att större till- och påbyggnader undviks.
- Att tidstypisk markplanering och växtlighet bevaras.

Denna uppmaning torde inte minst gälla Stockholms stad, som i rollen av markägare har att förvalta och bevara kulturhistoriskt värdefulla miljöer i Stockholm. Att på en mycket liten plats, mitt bland den oerhört välgenomtänkta, sammanhållna, specifika karaktäristiska miljön i bebyggelsen på Bergsrådsvägen/Rusthållarvägen, uppföra ett 12-vånings höghus i modernistisk stil, som kunde ha platsat bra mitt i den nya bebyggelsen i Hammarby sjöstad eller i Djurgårdsstaden, kommer att fullkomligt förstöra den ovan beskriva kulturhistoriskt värdefulla miljön och helt förändra karaktären på området. Vi uppmanar därför de ansvariga att tänka om gällande denna byggnad.

Boende 8

Höghuset slår ihjäl det omgivande området!

Boende 14

Väldigt fult passar inte alls in och det är ett alldeles för högt hus som inte alls smälter in i befintlig miljö så som stadsplanerna använder som argument för övrig nybyggnation på Bergholmsbacken.

Boende 30

Det skulle kännas väldigt tråkigt men ett sådant typ av hus just där.

Boende 49

Ett höghuset på 12 våningar mitt i ett området som karakteriseras av byggnader på, oftast, tre våningar ibland 6. Tre höghus på 9 våningar står på var sitt hörn och en bra bit bort. Det är stor skillnad

mellan 9 och 12 våningar. Hur bra kommer planerat höghus att smälta in den pastelgröna färgen till trots? Det kommer tvärtom att stå enskilt och synligt från långt håll i ett kulturhistoriskt område, ett stenkast från Nacka Naturreservat, alltså utan sammanhang. Kapa ner till åtminstone 9 våningar så det bli i alla fall ett eko av något befintligt. Tack för att ni tar intryck.

Boende 52

Det planerade 12-våningshuset och de 4/5-våningshus som planeras på Bergsrådsvägen är ett avskräckande exempel på arrogans och bristande respekt för den gröna klassning Bagarmossen har. Dessutom: flytta på den projekterade garageinfarten. vi på Bergsrådsvägen 40-42 vill inte ha den, Bygg husen på Bergsrådsvägen med max tre våningar = mjuk anpassning.

Boende 53

Huset är alldeles för högt och skrymmande i ett område där befintliga hus är 3-våningars.

Boende 55

Som boende i direkt anslutning till det planerade 12-våningshuset är jag förskräckt över planerna att uppföra denna otroligt misspyrdande och fullkomligt opassande byggnad på en liten plätt mitt i ett område med en väldigt specifik 50-talskaraktär och byggnader av en helt annan utformning.

Boende 58

Nybyggnation i Bagarmossen vid bl.a. bergsrådsvägen kommer helt att förstöra den tidstypiska atmosfären och delar av nackareservatet. FÖRSTÖR INTE IDYLLEN OCH LUGNET MED 12-VÅNINGSHUS I ETT OMRÅDE MED 3-VÅNINGSHUS. Förtäta inte, bygg nytt i nya områden men då med mindre bebyggelse. Ta gärna våra byggnader som modell eller bygg radhus/villor. Sverige är ett glesbefolkat land.

Boende 61

Har bott i Bagarmossen i hela mitt liv, värnar om vår kommun med historiska byggnader, låga hus, charmiga gårdar och all härlig grönska.. Höga hus passar inte in i miljön.. Bygger man här, anpassa till 3-4 våningshus, färg och stil som övriga hus och miljö runt i kring.. Ta hänsyn till oss som bor här sen generationer tillbaka, visst bygg ut, men ta hänsyn..! Tack..!

Boende 62

alla byggnader i kvarteret byamännen är kultur historiska en "Manhattan" skyskrapa passar inte in i området.

Boende 64

Bagarmossen den 25 september 2018. hej! jag har bott i Bagarmossen sedan 2009 och har under denna tid sett många nya bostadsprojekt poppa upp och förtätningar som inte alltid har varit

lyckade och anpassade till ursprungsbebyggelsen. nu senast på fogdevägen. det nu föreslagna höghuset (kolossen) förfular miljön och "kväver" de kulturhistoriska värdefulla byggnaderna, fastigheterna på bl.a. bergsrådsvägen 8-48, och där jag bor. tung byggtrafik, luftföroreningar, buller, skuggzoner i närområdet och sättningskador är oundvikliga och förstärks ytterligare när staden också skall bygga Bergholmsbacken. dyra bostadsrätter dessutom! stoppa eländet! gör om och gör rätt när ni skall förtäta! stoppa nu detta vansinniga höghusprojekt! man kan också undra vad det är för arkitektfirma som har utarbetat detta vansinniga projekt med ett jättehöghus??? stopp; stopp!

Boende 65

Vem har hittat på dessa dumheter? I samband med renovering förelades vi måla om fasaden därför att den inte stämde med den tidigare K-märkta färgskalan. Och så ska ett 12-våningshus få pryda alldeles intill?! Vem är arkitekten som "skapat" denna lösning? Varför måste sedan bebyggelsen packas ihop så maximalt så inte ens bilarna får plats?

Boende 67

Bagarmossen har en nisch dom alla vet om i Stockholm. Här bevaras kultur på många sätt. Vi har en aktiv kulturskola samt naturbevaring. Stockholm har valt att behålla dessa tvåvåningshus för att det ger förorten en viss charm och kulturarv. Varför ska vi ändra på det? Jag är för mer bostäder men INTE höga skyskrapor.

Boende 68

skymmer ljusinsläpp på både bergsråds och Rusthållarvägen. försvårar för bilparkering. är för högt, det skämmer. ta lärdom av bra förtätning, de 5 husen på Rusthållarvägen 39-47?. ljust, luftigt lågt.

Boende 71

Jag är boende på första gården på Bergsrådsvägen. Jag ser gärna att det byggs bostäder på parkeringen vid vår gård, men 12 våningar känns för högt på denna lilla plats bredvid 3-våningshus. Ca 8 våningar borde vara nog. Vad händer med solljuset för oss som redan bor på platsen? Orolig för ett liv i skuggan av ett tolvvåningshus.... Ser gärna ett hus som passar bättre in i den befintliga miljön, dessutom. Bygg, men inte så högt och inte i den stilen!

Boende 72

Bor tvärsöver gatan där detta hus planeras och ett så högt hus tar bort det enda solljus vi får in nu!

Boende 73, GA

Övergripande synpunkter

Hållbarhetssynpunkter, i synnerhet ekologiska och miljömässiga
Stockholms Stad har klart uttalat att man ska vara ledande i hållbar utveckling. Det är då beklämmande att se hur denna plan, liksom flera av de övriga aktuella inom denna och närliggande stadsdelar, totalt bortser från betydande och viktiga aspekter ur hållbarhetsperspektiv. Att Översiktsplanen, som ligger som grund, fortfarande (2018-03-23) har målen för stadsbyggnad "en växande stad, en sammanhängande stad, god offentlig miljö samt en klimatsmart och tålig stad" då flera av delmålen faktiskt står i stark och direkt konflikt med hållbarhet, åtminstone så länge staden inte på något sätt har kunnat visa att en sådan utveckling är i linje med en långsiktigt hållbar utveckling baserad på alla tre benen: ekologisk, social och ekonomisk utveckling. Det är helt klart att det ekologiska benets krav långt ifrån uppfylls med denna och flera andra planer som staden bygger den fortsatta utvecklingen på.

Det är anmärkningsvärt att det inte på något sätt framgår hur målen inarbetats i den aktuella planen, vilka hållbarhets- och miljökrav staden själv har samt vilka som har ställts på de företag som fått markanvisningar. Att stadsdelen redan har högre befolkningstäthet än kommunen i genomsnitt reflekteras inte över. Att den med den tillkommande byggnationen kommer att ligga långt över kommungenomsnittet samt vilka konsekvenser det medför för de lokala förhållandena för framtiden verkar ej ha reflekterats över. Det är också minst sagt märkligt att planen medför att i stort sett all tillkommande trafik kommer att gå på två gator i stadsdelen, Rusthållarvägen och Bergsrådsvägen, den senare en gata med idag begränsad trafik och som med planen får en kraftigt försämrad trafiksituation. Därtill kommer den enda tillfartsvägen till Bagarmossen, Sockenvägen, att belastas ännu hårdare. Den gatan är redan idag hårt ansträngd med köbildningar under flera tider under dygnet.

Det är också anmärkningsvärt att man med planen avser att bygga bostäder där gällande bullernivåer inte klaras. Staden har visserligen sin egen "Stockholmsmodell" för hantering av bullerproblem. Men den gör inte invånare friskare utan utsätter dem för högre nivåer och sämre levnadsförutsättningar än vad de nationella bullernivåerna tillåter. Risken för högre sjukdomsfrekvens bland invånarna byggs medvetet in. Stadsmiljöerna är nog så bullriga redan innan. Likaså kommer man genom den tillkommande byggnationen att påtagligt försämma ljus- och bullersituationen för redan befintliga byggnader utan att detta redovisas tydligt nog.

Det är också märkligt att man inte renoverar och fortsätter att använda den befintliga Bergholmsskolan. I stället ska hela planområdet bebyggas med miljöförstörande bygglösningar och ytterligare reduktion av grönområden. Det är märkligt att stadsdelen ska utsättas för att bli en av de mer exploaterade (hög befolkningstäthet per yta) och att befintliga påverkade grönområden ytterligare ska krympas och parkifieras för kortsiktiga lösningar som för all framtid förstör ytterligare delar av stadsdelens karakteristiska hällmarkslandskap och den öppna, luftiga stadsbebyggelse som baserades på tankar om hälsosamma miljöer och människovänligt byggande. Det saknas en framsiktande hållbar samhällsplanering och den kortsiktiga planeringen tillåts förstöra ännu större delar av stadsdelen och staden. Att vi har marken och land skapat till låns av framtida generationer finns inte en tanke på. Att staden på de senaste dryga 70 åren redan har sprängt sönder stadsdelens landskap irreversibelt rättfärdigar inte att en fortsatt irreversibel förstöring av landskapet planeras utan att detta överhuvudtaget ses som ett hållbarhetsproblem. Detsamma gäller även andra aspekter på hållbar utveckling. I tider då klimateffekter och sårbarhet är i högsta grad aktuella frågor saknas dessa helt i planen.

Faktiskt markbehov utöver redovisat

Är den planerade befolkningsökningen långsiktigt hållbar?

Stadsdelen saknar helt egen matproduktionsförmåga liksom merparten av de råvaror som staden konsumerar. Den planerade ökning av antalet bostäder med cirka 650 stycken innebär en befolkningsökning på cirka 1625 personer (med 2,5 pers/bost. enligt uppgift från stadsbyggnadskontorets personal på samrådsmöte 19/9 i Folkets Hus, Bagarmossen). Det motsvara en befolkningsökning på nästan 13,9 procent (dagens 11703). Enligt uppgifter från forskare på SLU behövs 4000 m² odlingsbar mark per person för att tillgodose det årliga behovet av livsmedel. Bagarmossen (och Stockholm!!) saknar helt sådan mark. De 1625 tillkommande personerna behöver en yta av 6,5 km² odlingsbar mark enbart för sin matkonsumtion. Var finns den? Stadsdelen behöver redan idag en yta av cirka 46,8 km² för de redan boende. Stadsdelen Bagarmossen har en yta av 1,98 km². Hur går ekvationen ihop? *En miljökonsekvensbeskrivning där dessa delar ingår måste tas fram.*

Klimateffekter kan förväntas generera nya och oförutsedda problem i snabbt ökande omfattning både inom staden men framförallt i en omvärld. Följder av dessa problem kan förväntas ge upphov till ökande migrantströmmar, sämre eller starkt förändrade matproduktionsförhållanden m.m. En starkare krishanteringsförberedelse är nödvändig. Genom denna typ planering bygger staden upp en snabbt ökande sårbarhet och

resiliensen minskar fort. Stadens planering och krishantering lämnar en hel del i övrigt att önska. Tidigare fanns utrymningsplaner. Anslag fanns uppsatta i varje portuppgång om vart invånarna skulle bege sig i händelse av en utrymningssituation. Sådana planer saknas idag och det anses inte realistiskt att utrymma staden. Hur ska framtida krissituationer i en orolig värld mötas med den idag snabbt ökande befolkningen? Varifrån ska maten komma till de boende? Lokal odling klarar inte mer än en bråkdel av behoven. Redan idag klarar inte Sverige att försörja sin egen befolkning genom landets jordbruk.

Svenskens ekologiska fotavtryck är idag så stort att det krävs uppemot 4 jordklot om alla på Jorden lever som vi. Staden måste starkt börja tänka om! Hur många invånare ryms i en långsiktigt hållbar stad? Stadens (kommunens) yta är idag 187,16 km². Om hela stadens yta hade varit odlingsbar mark skulle 46 790 personer kunna leva på den mat som då kunnat produceras och då fanns inte utrymme för bostäder. Dagens befolkning i kommunen (955 397) kräver en areal odlingsbar mark av 3821,59 km², d.v.s. drygt 20 gånger Stockholms kommuns yta. Var finns den? Hur rör staden över dessa marker? Stockholms län kan i bästa fall producera en knapp tiondel av behoven. Kanske är det så att befolkningen redan idag är för stor för att vara hållbar? Någon sådan analys har inte redovisats men borde vara en viktig och självklar grund för den framtida samhällsutvecklingen/-planeringen.

Befolkningen i Stockholms kommun är idag (enligt Wikipedia, 955397 personer), d.v.s. 5104 personer /km² landyta. I Bagarmossen blir tätheten med den planerade bebyggelsen 6731 personer/ km². Det innebär att Bagarmossen får en befolkningstäthet som är 32 procent högre än stadsgenomsnittet. Idag är redan tätheten 5910 personer/km² vilket motsvarar omkring 16 procent över stadsgenomsnittet. Ärt inte stadsdelen redan tillräckligt tätbebyggd?. Vad motiverar detta? Ur hållbarhets- och sårbarhetssynpunkt är det en olycklig utveckling.

Planeringen i varje kommun ska utgå från förutsättningarna i respektive kommun. För en hållbar planering bör även klargöras den sårbarhet som planeras in om man överskrider de gränser som kommunens egna markområden och resurser medger. Varken gällande översiktsplan eller RUFS diskuterar denna typ av frågor på ett sätt som tydligt visar miljömässiga och samhälleliga riskerna med en planering av det slag som denna detaljplan de facto innebär. Naturligtvis diskuterar inte heller detaljplanen dessa frågor utan den pekar mot att den följer Översiktsplanen. Hur ska dessa problem överhuvudtaget komma in i planeringen? Varför är de redan inte

med? Vi har akuta climateffektproblem och staden planerar som om de inte existerar.

"Ingen betydande miljöpåverkan"

Liksom flertalet detaljplaner i staden anger denna att

"Stadsbyggnadskontoret bedömer att detaljplanens genomförande inte kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL (2010) kap 4 34§ eller MB 6 kap 11§ att en miljöbedömning behöver göras". Detta trots att paragraferna anger att syftet i dessa är att åstadkomma en hållbar utveckling. Samtidigt innebär planen att stora delar av planområdet kommer att sprängas sönder/bort för att möjliggöra nedsänkta husgrunder, ledningar för vatten och el m.m. och vägar. Omfattningen av sprängningarna anges/redovisas överhuvudtaget inte. Den typen av ingrepp är irreversibla och omöjliggör att berört område kan återfå sin ursprungliga karaktär. Det ska då i sammanhanget nämnas att redan tidigare bebyggelse, vägar etc. har lett till att drygt 20 procent av stadsdelens berggrund/yta har irreparabelt sprängts bort av samma anledning. Sprängningarna är dessutom relativt jämnt spridda över stadsdelen, vilket innebär att i praktiken har ingrepp gjorts överallt och med ett genomsnittligt avstånd av cirka 50 m. Genomsnittligt upptar varje befintlig byggnad cirka 300 m² och det var, då det räknades ut, cirka 610 byggnader i stadsdelen. Den bortsprängda ytan för dessa är cirka 18 ha eller större. I stort sett ingen del av stadsdelen har sparats för framtiden i ursprungligt skick. Framtida generationer kommer inte att ha någon möjlighet att kunna uppleva området som naturligt. De sprängda delarna kan dessutom inte återställas eller ge naturen samma förutsättningar som innan ingreppen gjordes om de i en framtid ska återställas. Detta, om något, visar också att betydelsen av "hållbar utveckling" inte förstås inom Stadsbyggnadskontoret/Staden, åtminstone inte i ett ekologiskt perspektiv. Att vi har området/landskapet till låns av kommande generationer finns inget som tyder på. I ett hållbart samhälle ska de ha samma möjligheter som vi själva en gång har haft. Det får de inte längre.

Krav: Innan beslut om detaljplanen tas ska en redovisning av hur stor yta de samlade sprängningarna täcker av stadsdelens yta före och efter den aktuella planen, hur stora bergmassor som kommer att tas bort på grund av planen och hur motsvarande ingrepp kan ersättas av hållbart byggande så att så mycket som möjligt av det ursprungliga landskapet lämnas kvar som möjligt. (I sammanhanget ska också lyftas fram att nästan alla de ingrepp som gjorts i berggrunden har tillkommit efter omkring år 1950. Innan dess var området i stort sett helt opåverkat, möjligen med undantag för de sprängningar som utfördes för bunkerbyggnationer kring andra

världskriget. Det är en snabb irreversibel landskapsomvandling som genomförts sett i ett historiskt perspektiv)

Här i stockholmstrakten är dessutom berglandskapet ett unikt sådant med benämningen *Svealands sprickdalslandskap* vilket har särskilt stora värden. Men detta beaktas överhuvudtaget inte i planarbetena. Vi har dessutom lagar som förhindrar oss medborgare att elda på berghällar och att knacka in meddelanden på desamma på grund av berghällarnas känsliga ytor. Det känns nästan som ett hån när man ser hur ingrepp i berggrunden idag hanteras av Staden och dess stadsbyggnadskontor.

Att i en stadsdel dominerad av ett hållmarkstallskogslandskap okänsligt gå in och spränga ner såväl husgrunder som garage för flera kvarters bilar är ett tydligt tecken på bristande insikt i vad hållbart markanvändande innebär. Det enda som kan återställa miljön efter sådana ingrepp i en framtid är nästa istid. Hållbart bostadsbyggande kräver i denna typ av miljö byggnader som kan byggas på marken och inte i den såvida marken inte består av sedimentära jordarter där ingrepp inte spelar samma roll. *Det är därför helt klart att miljöpåverkan är betydande och att en miljökonsekvensbeskrivning måste till med tanke på lagarnas krav om hållbar utveckling.*

Jag uppfattar Stadens/Exploateringsnämndens beslut om anvisning av områdena A-K för byggande som kravlösa. Vilka krav har Staden ställt på de bolag som anvisats i fråga om hållbart byggande? Med tanke på det som redovisas i detaljplanen på samråd kan det inte ha varit många krav? Eller har Exploateringsnämnden/Staden ingen uppfattning om vad att bygga hållbart innebär?

Krav: *Att Stadsbyggnadskontoret ska redovisa omfattningen av de sprängningar som planen kommer att kräva. Dels hur stor yta som ska påverkas av sprängning inom planområdet, hur djupa hål som kommer att skapas och dels hur stora volymer berg som kommer att tas bort. Det ska dessutom ställas i relation till den mängd och yta som redan är bortsprängd inom stadsdelen. Stadsbyggnadskontoret bör därtill redovisa vilka delar av stadsdelen som avses bevaras naturliga för en längre framtid. Detta ska dessutom göras innan planen antas.*

Grönområden

Med tanke på människans ingrepp, climateffekter, behov av avkoppling och ekosystemtjänster är det viktigt att tillräckligt stora, mer eller mindre, orörda naturområden finns kvar inom varje kommun. Människan som art, har en förmåga att se allt som sitt.

Men hon saknar ofta förmåga att bedöma hur mycket som faktiskt behöver sparas för att alla andra levande varelser ska ges en chans att leva vidare, att naturen ska bistå oss med de naturliga processer som kallas ekosystemtjänster och som ger oss rent vatten, ren luft, syre, möjlighet att finna ro i ostörd natur, uppleva bullerfria områden, lugn och ro. För att vara på säkra sidan behöver i stort sett minst 50 procent av landområdena (och naturligtvis även vattendito) lämnas för detta. Idag är det betydligt mindre som avsätts. Planer, som den nu aktuella, bidrar till att ytterligare minska förekomsten av naturliga grönområden av olika typer. Detta ger invånarna längre väg till närliggande attraktiva grönområden och försvårar för vilda djur att leva och röra sig mellan grönområden.

Dessvärre har stadsbyggnadskontor och en del andra svårt att se att även så kallade trivialmiljöer har ett stort existensberättigande. De är viktiga för de kringboende. De är livsmiljöer för många av de arter som inte står på rödlistorna men som också har ett existensberättigande och som drabbas hårt av samhällets expansion. De skyddsvärda områdena är inte de enda som ska skyddas, vilket man lätt får uppfattningen av i planer som den aktuella. Mångfalden av naturtyper, rödlistade eller ej, ökar chansen att naturen kan erbjuda de ekosystemtjänster vi är helt beroende av. Rödlistor ger lätt en bild av att bara områden med rödlistade arter bör skyddas, vilket är en helt felaktig bild av vad ett hållbart samhälle är beroende av. För människors hälsa är både trivialområden som rödlistområden lika värdefulla. Med dagens stadsplanering är grönområden en bristvara och den kraftigt ökande mängden invånare gör att de kvarvarande slits hårdare för varje år. Detta får negativa effekter på människors hälsa samt på grönområdenas kvaliteter och flora och fauna. Dessutom är närliggande grönområden väldigt betydelsefulla för vuxna och barn som inte har samma rörlighet eller kan släppas iväg utan tillsyn.

Bagarmossen med sina tall dominerade barrskogar är och har än mer varit en del av ett gammalt skogsområde med många gamla träd. Flera av träden i planområdet är fortsatt gamla och har därför högre värden än ung skog. Området som sådant är ett av få med riktigt gamla träd i sett i ett större perspektiv och kommer att drabbas hårt av exploateringen.

Kartan på sidan 10 med klassning av naturvärden är för en gammal miljötjänsteman som jag något märklig då klart störda tomtområden mellan husen ges betydligt högre klassning än de grönmarkerade områdena på kartan. När det gäller vilda fågelbestånd är de gröna områdena klart mer frekventerade än tomtmarken mellan husen med sina parkifierade markytor. Jag vill inte förringa de gula områdena

men flera av de gröna har klart större lockelse på fåglar och är mer attraktiva som naturmiljöer. Det norra gröna området har sådana kvaliteter och bör även vara en viktig sambandskorridor för fåglar trots att det ligger utanför, men har nära anslutning till det sydvästra gröna området liksom kärnområdet i söder. Genom att bibehålla de gröna ytorna kan även kärnområdet utökas och stärkas.

Stockholms stad behöver fler närliggande små men även större gröna områden. Att ge folk längre och längre avstånd till närmaste grönområde bidrar inte till att förbättra folks hälsa och tryggar inte ekosystemtjänsterna i staden som helhet. De stora områdena tål inte hur högt besöksstryck som helst. Redan idag kan tydliga förslitningsskador ses i t.ex. Nackaresrvatet där mountainbike cyklisterna nu cyklar sönder de små upptrampade stigarna som går i obanad terräng.

Kommunikationer

Den ökande befolkningen ställer också stora krav på goda allmänna kommunikationer då merparten av befolkningen kan förväntas behöva resa till arbete på andra håll inom eller utanför staden. Det är inte troligt att merparten kan få arbete i den egna stadsdelen. Redan idag är transportmedlen hårt ansträngda. Minsta störning ger snabbt stora problem. Tunnelbanan, Tvärbanan, järnvägarna och även vägtrafiken har redan nu alltför ofta stora driftstörningar med mycket besvärande följder för de resande. Effekterna av sådana störningar lär knappast minska med ökad befolkning. Stadsdelen Bagarmossen har dessutom bara T-banan, buss 161 och en bilväg till omvärlden, utöver cykel- och gångvägar. Hur många tusen nya resenärer kommer i och med de nya stadsdelsplanerna? Hur mycket avses resandeströmmen öka då det redan idag är svårt att få en sittplats i T-banan efter station Bagarmossen under morgon- och kvällsrusningen? Detta gäller då det inte är någon störning!

Med alla de planer staden idag har på förtätning i olika stadsdelar kommer situationen för framtida resenärer att bli än mer ansträngd även om linje 19 kommer att försvinna från gröna linjen. Nya trafikleder, spårdragningar har svårt att svälja de ökande resandeströmmar som genereras av den snabbt ökande befolkningen. Brister i underhåll, krishantering vid störningar och effekterna av de hittills gjorda utbyggnaderna pekar mot att problemen sannolikt kommer att öka snabbare i stället för att minska. Även kommunikationssystemen kräver stora ingrepp i miljön och leder till än mer krympande naturmiljöer, störda bostadsområden och ökande bullerproblem.

Användning av cement/betong för byggnation

Ur hållbarhetssynpunkt är cement/betong inte lämpliga som byggmaterial då cementframställningen är en betydande källa till koldioxidutsläpp, totalt omkring 5 procent av de samlade mänskliga utsläppen av CO₂. Därtill kommer de ingrepp som krävs i kalkstenbrott för att bryta råvaran liksom de sprängningar som behövs för att få bulkråvaran i betongen. Krossgrus ses inte som något problem trots att det för alltid förändrar lokalmiljön där det bryts och därmed förändrar landskapets karaktär och utseende. De flesta av dessa aktiviteter är irreversibla och skapar bara mer ohållbara skador i vår omgivande miljö. Framtida hus bör byggas av mer miljövänliga och återcirkulerande material, när de ska byggas.

Påverkan på lokala butiker

Med den 13 procentiga befolkningsökningen som planen medför, samt den av andra planer tillkommande befolkningen (som t.ex. planerna för det östra området på gränsen mellan Kärrtorp och Bagarmossen mot Nackareservatet rymmer) kan allvarliga kapacitetsproblem uppstå i Bagarmossens två större matbutiker. Båda har redan idag kapacitetsproblem i kassorna. Dessa problem kommer att öka. Samtidigt har butikerna svårt att expandera på de ytor de har tillgång till. Det är stor riska att dessa problem leder till en kundflykt och minskad attraktionskraft i Bagarmossens Centrum. Hur har detta beaktats och hur ska problemen lösas? Det finns inget om detta redovisat. Men det hänger starkt ihop med planerna. Risken är också att dessa problem kan leda till ökad biltrafik.

Buller

Detaljplanen anger att bullernivåerna vid de tillkommande husen på Rusthållarvägen kommer att bli för höga. I ett hållbart samhälle skapar man inte boplatser/vistelsemiljöer där godkända bullernivåer. Varianter som den s.k. Stockholmsmodellen gör inte folk mindre sjuka. Många läkare menar att det är mycket viktigt att klara bullergränser med marginal. Folk blir sjuka av för högt buller. Det är inte acceptabelt att bygga på sätt som överskrider gränsvärdena. Vi ska inte bygga hus som genererar sjukdomar på grund av buller. Bostadsområden ska vara möjliga att vistas i utan att buller stör vistelsen över fastslagna gränser. Man ska kunna vistas i alla delar av sin bostad och även utanför densamma utan att behöva utstå buller ovanför gränsvärdena.

De redovisade bullernivåerna för de dockningsstationer för sopsug som föreslås är för höga och introducerar nytt buller i områden som idag har lägre nivåer. Annan och tystare lösning på sophämtning måste till.

Byggnadsstil och storlek - kulturhistorisk märkning

Bagarmossen är idag grönklassat kulturhistoriskt med avseende på dess gamla byggnader och den öppna, luftiga miljön. Stadsdelen är till stor del "särskilt värdefull från kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt". Flera av de planerade byggnaderna kommer att på flera olika sätt avvika från de värdefulla elementen. De kommer att ha helt andra storlekar, utseendemässiga karaktärer och produceras med helt andra ytmaterial och placeringar som totalt avbryter från stadsdelens nuvarande genomtänkta och värdefulla karaktär. Att placera in kvarter med sådan avvikande egenskaper kommer att förstöra områdets värden. Det kommer inte hela att göra stadsdelen till tät stad, vilket just nu är på modet. För det krävs ännu större förändringar. Men det kommer att skapa en påtaglig obalans mellan gammalt och nytt genom klåfingrig, kortsiktig, trendkänslig planering. Det finns ingen som helst anledning att göra så då det inte heller bidrar till ökad hållbar utveckling utan till motsatsen. Därtill försvåras räddningsaktioner vid eventuell brand. Ska byggnationerna komma till stånd kan byggnaderna lätt krympas till som högst 4 våningar och anpassas till stadsdelens karaktär. Ett höghus på tolv våningar i avvikande stil hör inte hemma i en stadsdel där de andra höghusen är omkring 8 våningar höga när de ligger mer perifert. Ett tolv våningar högt hus vid sidan av centrum skickar dessutom ut helt fel visuella signaler då det förringar byggnaderna i stadsdelens centrum utöver att det kommer att skugga befintliga lägenheter på Rusthållarvägens norra sida från middagstid och under eftermiddagen.

Det finns inget som motiverar att husen byggs högre i den norra delen av planområdet. Vad är motivet för sådant? Det finns däremot många motiv för att inte avvika för mycket mot omgivningarna. Stadsdelen Årsta, där Årstavägen möter Johanneshovsvägen, till exempel. Där har de nya bostadshusen fått storlekar och stil som helt omotiverat avviker våldsamt från omgivningarna och inte alls fungerar tillsammans med dessa. Trafiklösningen där avskräcker. Därtill har de fysiska ingreppen i landskapet varit väldigt stora och är goda exempel på ohållbar byggande. Använd det området som ett lärdomsexempel och se till att sådant inte åstadkoms i Bagarmossen.

Sida 23. "Utmed Bergholmsstråket och dess offentliga karaktär placeras byggnaderna så nära stråket som möjligt...". På vilket sätt har de en offentlig karaktär? Är det de eventuellt kommersiella lokaler som planeras i bottenvåningarna? Varför inte en bredare zon mot stråket för bättre dagvattenhantering. Grönskan kan lätt bibehållas/utvecklas utan att lokalerna blir mer svårtillgängliga. Tvärtom kan ett bredare grönnare stråk bli än mer lockande.

Tegel är mindre vanligt som fasadmateriäl i Bagarmossen, även om det förekommer. De idag befintliga byggnaderna med detta ytmateriäl upplevs som mer avvikande och inte lika inbjudande som de putsade byggnaderna. Låt tegel vara Skarpnäcks kännetecken och använd de ljusa putsfärger som idag används i Bagarmossen för eventuellt nya byggnader.

Ljuspåverkan

Även på Bergsrådsvägen kommer befintliga byggnader på västra sidan av vägen att drabbas förmiddagsskugga från byggnaderna i kvarter B och D under okänt antal timmar under vinterhalvåret. Av redovisningen av ljusförhållandena i planen framgår inte hur lång tid och hur högt skuggningen kommer att gå på de befintliga byggnaderna. Under vinterhalvåret är behovet av ljus mycket större än under sommarhalvåret. Som pensionär boende i ett av de drabbade husen och i bottenvåningen, Bergsrådsvägen 30, är detta av stor betydelse för mig då jag vistas i lägenheten även under dagtid. Skuggningen kan drastiskt förändra/försämrå ljussituationen i min lägenhet. Även andra boende i de lägre våningarna kommer att få lika försämrade ljusförhållanden. Det är inte acceptabelt. Det kan undvikas genom anpassning av höjden på de nya byggnaderna.

Krav: *Det måste tydligare och i förväg redovisas för de olika drabbade redan befintliga byggnaderna hur lång tid olika lägenheter/våningsplan kommer att hamna i skugga på grund av de tillkommande byggnaderna. Det måste även redovisas hur skuggproblemen ska kunna undvikas.*

Parkering

Bagarmossen är redan idag anslutet till stadens parkeringstaxeområden. På vissa gator kan antalet parkeringsplatser vara otillräckligt för dagens antal bilar. Men i stort är utrymmet mer än tillräckligt och bilarna utgör normalt inget större hinder. Detta gäller i alla fall gatorna i ytterkanten av planområdet. Då antalet garageplatser är mycket litet idag är det inget alternativ för merparten av bilägarna. Även antalet platser på kvartersmark runt befintliga byggnader är starkt begränsat.

Att bygga stora, nedsänkta/-sprängda garage kanske kan uppfattas som en lösning. Men byggnationen av sådana är långt ifrån en försvarbar, hållbar lösning. De fysiska ingreppen i berggrunden är mycket stora och kommer aldrig att kunna återställas. Ur miljösynvinkel kan det därför inte vara en godtagbar lösning. Därtill kommer att nya garage under områdena B och D starkt kommer att öka trafiken på Bergsrådsvägen. Hur stor blir den ökningen totalt och i procent?

Detaljsynpunkter

Sida 20: Något som inte framgår av planen är att i praktiken all tillkommande personbilstrafik kommer att gå på Rusthållarvägen och inte minst Bergsrådsvägen. Den senare kommer att få en starkt förändrad trafiksituation genom att alla tillkommande bilar passerar där till och från de tänkta garagen. Det går inte att utläsa ur Buller utredningen av ÅF (pkt 5 sida 6) hur det tänkta framtida trafikflödet på Bergsrådsvägen skiljer sig från dagens, då det framtida scenariot i merparten av vägsträckorna där Bergsrådsvägen nämns har samma siffror för nuläge och prognos. Så lär inte vara fallet då planen har genomförts.

Krav: *Det måste därför innan planen godkännes redovisas hur denna väntade trafikökning påverkar bullersituationen längs såväl Rusthållarvägen som Bergsrådsvägen inom de områden där trafiken till och från garagen ska gå.*

Sida 25. Kvarter A. "Ambitionen är att gårdens förutsättningar med befintliga träd och inslag av berg i dagen ska sparas..." Märkligt att här ska berget sparas där det sticker upp men i övrigt sprängas bort. Det är kosmetika och inte ett hållbart byggnadssätt. Hur kommer det framtida landskapet att se ut när huset tjänat ut?

Sida 25. Kvarter B. Det är märkligt att man frångår bebyggelse med huskroppar med öppningar emellan i delen mot Rusthållarvägen. Är det bullersituationen som föranleder detta? Lös den genom att angripa källan och skapa inte den massiva, höga husfronten med allt för många våningar mot Rusthållarvägen. Den passar inte in i stadsdelens kulturhistoriska miljö. Låt hellre grönområdet vara kvar i norra delen av område B. Det samspelar viktigt med de områden med höga naturvärden mellan de äldre husen och används av många, inte minst hundägare. Därtill kommer de massiva och höga huskropparna att skugga husen på andra sidan Rusthållarvägen, särskilt vintertid. Hur lång tid och vilka våningar som drabbas framgår ej av redovisningen på sidan 54.

Ett hus med åtta våningar i den nordöstra delen av område B får ett alldeles för dominerande genomslag på den totala byggnadsbilden mot Rusthållarvägen. Därtill kommer att norra delen av den senare kommer att hamna i skugga under stora delar av dagen. Hela huskroppen blir en koloss som totalt avviker från karaktären i grannområdena och starkt förändrar de kulturhistoriska värdena i förorten. Det finns ingen anledning att skapa en "entré" till vad som benämns "parkstråket". I praktiken är entrén redan vid T-banestationen respektive nere vid Bergholmstorpet. Om området kommer att få någon ökad attraktionskraft eller ej beror på vad som

bjuds där, inte på hur höga byggnader som står i änden av stråket. Om man menar att kommersiella lokaler ska stå för attraktionskraften så måste de ha möjlighet att vara långlivade. De ska heller inte slå undan benen för andra kommersiella utövare i området omkring. Någon undersökning som visar på behovet av dessa lokaler finns inte redovisad och inte heller konsekvenserna av dem. De kommersiella aktiviteter som redan finns i stadsdelen har svårt att överleva då 9 större köpcentra på andra håll och Internet-handel redan idag "slår undan fötterna" för de som finns.

Staden har av miljöskäl inte råd att fortsätta att minska andelen grönområden. Om de gröna områden som idag finns tas i anspråk behöver de kompenseras med nya grönytor. Det går inte att bara ta bort dem. De kompensationsplanteringar som staden gjort på andra håll som en del av kompensationsplantering för andra grönområden (t.ex. träden på gräsmattorna vid östra delarna av Gubbängsfältet) är verkliga skräckexempel på missförstånd, eller avsiktligt åstadkommen icke-fungerande kompensation och som totalt sett bara är att kasta pengar i sjön och goda exempel på ohållbar planering och skapande av dysfunktionella grönytor. Fortsatt konsumtion av landskap är en ohållbar utveckling. De gröna ytor och den viktiga växtlighet/djurliv som står för ekosystemtjänster behöver tillräckligt stora livsutrymmen och möjlighet att föryngra sig. Att spara en värdefull ek (sida 26 sista stycket) utan att ge eken och tillräckligt stor samspelande närmiljö möjlighet till att utvecklas och föryngras och även att kunna ersättas naturligt med tiden är som att tro att det sista burlevande exemplaret av t.ex. en djurart ska kunna fortsätta att hålla miljön vid liv. Det krävs mycket större ytor för att trygga ekens och dess förutsättningar för framtiden. Det finns inga stora städer på Jorden som hittills har kunnat visa att de är långsiktigt hållbara och i samklang med naturens förutsättningar. Tvärtom, det finns massor med exempel som visar det ohållbara med storstadsmiljön, även om utsläpp per capita faktiskt är ganska låga. Stockholm är inget undantag. Stockholm klarar t.ex. fortfarande inte att uppfylla Ramdirektivets för Vatten krav på god ekologisk status i Stockholms innerskärgård, där stadens avloppsvatten hamnar efter rening. Artiklar i massmedia av forskare har också lyft fram behovet av att säkra grönområdena i storstäderna. Stockholm behöver bli mycket bättre på det. Denna plan visar inte att planeringen går i rätt riktning på detta område.

Sida 27: Kvarter D. Gården föreslås vara underbyggd med garage för flera av delområdena samt även för en del kringliggande befintlig bebyggelse. Det redovisas inte hur stort ingreppet för att spränga ut garaget är. Hur många kubikmeter berg ska bort? Hur ska området restaureras i en framtid? Området är visserligen redan

påverkat av byggnationen av Bergholmsskolan. Men att fortsätta landskapsomvandlingen är inte exempel på hållbar markanvändning. Hur ska Bagarmossens landskap se ut i en framtid? Vart tar förutsättningarna för de tallbevuxna hållmarkerna vägen? Hur stor andel av de av inlandsisen slipade mjukt rundade berghällarna kommer att finnas kvar? Ett hållbart byggande bygger på landskapet och inte i det, såvida detta inte består av sedimentära jordarter där ingrepp lättare kan återställas. Ingreppen och deras summa, ihopslaget med övriga redan gjorda ingrepp i stadsdelen, visar tydligt att detta faktiskt är frågan om en betydande miljöpåverkan enligt PBL (2010) 4 kap 34§ och MB 6 kap 11§. Ingreppen i de karakteristiska landskapsformande berghällarna är inte hållbara ingrepp sett i ett långsiktigt perspektiv. Förutsättningar för framtida växt- och djurliv blir radikalt annorlunda med helt andra topografiska egenskaper eller jordartsegenskaper. Det är därför nödvändigt att göra en miljöbedömning/ miljökonsekvensbeskrivning på grund av de irreparabla ingrepp och förändrade förutsättningar för en framtida miljö så att ingreppen inte kan anses vara i linje med en hållbar utveckling. Ingreppen gäller alla de olika delområdena i planen och konsekvenserna av dessa ingrepp.

Sida 32. Planen redovisar inte heller omfattningen av ingrepp i berggrunden som de planerade gatorna medför. Gata 7 kommer definitivt att medföra stora sprängningsinsatser i ett idag måttligt påverkat grönt område. Antingen bör vägens utformning/läge planeras om för minskade ingrepp eller så bör den avföras från planen. Hur trafikförsörjningen till skolan i det senare fallet ska ske måste redovisas.

Sida 33: "Sambandet mellan Bagarmossen och Skarpnäck ska...". Det finns inget i den redovisade planen som visar på stadsdelarnas "samband". Detta är ett modeord som på senare tid smugit sig in i planhanteringen och dess texter. Folk rör sig redan idag mellan stadsdelarna. Det idag gröna stråket är mer inbjudande än det som planeras. Någon anledning till att "tvinga fram" något som inte upplevs som naturligt finns inte. Boende i de båda stadsdelarna söker sig redan idag till naturområdena runt omkring. I mån av behov vandrar eller cyklar man lätt mellan stadsdelarna. De samband som planen nämner, vari består de och hur långsiktiga är de? Finns de överhuvudtaget? Hur stor del av dem är bara teoretiska konstruktioner och modeord? Det måste finnas ordentligt attraktiva verksamheter i respektive område för att nya rörelsemönster ska uppstå. De måste även konkurrera med attraktioner i andra stadsdelar och kan då lätt komma till korta.

Bergholmsstråket tillför bara något om det får höga kvaliteter och kvaliteter som är långsiktiga/ uthålliga. Inget av detta framgår av planen. Tvärtom minskar planerna för stråket ytterligare de grönytor som bland annat tidigare har använts av t.ex. Parkteatern i den norra delen av planområdet. Utrymmet för sådana aktiviteter minskar nästan helt i och med att planen tar den öppna marken i anspråk. De stora grönytorerna i Bagarmossen som används spontant, och tidigare för den nämnda aktiviteten, försvinner helt med planen. De ersätts i stället med våldsamt ökade asfalterade eller hårdgjorda ytor (gång- och cykelvägar liksom en bilkörbana) som inte alls lockar de boende eller besökare. Uppdelningen på flera vägstråk minskar dessutom chansen till möten i stället för att öka dessa. Delar hamnar dessutom i skugga under stora delar på senare delen av dagarna till skillnad från idag. Det gör stråket väldigt mindre attraktivt än idag. De planterade träden bidrar även till detta. Det är tveksamt om detta kan bidra till en ökad lockelse på folk som rör sig.

Något som helt saknas i planen är en beräkning av hur markvindar påverkas/skapas av den planerade bebyggelsen i olika vindhastigheter och riktningar och hur det påverkar situationen för gående, cyklande och skräpansamling i olika delar på marken. Situationen utanför Folkets Hus i Bagarmossen avskräcker. *En modellering och presentation av effekter av byggnader på markvindsförhållanden behöver tillföras.*

Ytterligare något som saknas och behöver redovisas innan planen kan antas är effekter på kollektivtrafikresandet, fordonsrörelser med sårbarhetsanalys. Redan idag är effekterna av störningar i trafikflödet såväl på spår som på vägar tidvis problematiska. Frekvensen störningar förefaller dessutom ha ökat. I en hållbar stad ska störningar vara små, begränsade och inte få den omfattning som de har idag. Hur stor blir den tillkommande resandeströmmen i tunnelbanan efter att nu aktuella och planerade planer realiserats? Hur klarar tunnelbanan att hantera denna. Det finns ingen antydning om detta annat än att kapaciteten ska bli högre då linje 19 kommer att kopplas om. De nya bostadsområdena i Sköndal, Skarpnäck, Bagarmossen, Kärrtorp, Hammarbyhöjden medför en betydligt ökad resandeström som måste kunna hanteras om och när planerna realiserats. Resandekomforten och pålitligheten får inte försämrats.

Sida 36: Rusthållarvägen: "Gatan byggs om utmed planområdet. Sektionen breddas för att möjliggöra..". Det förefaller väldigt ologiskt att bara för den aktuella plandelen göra om vägen då övriga delar öster och väster om planområdet lämnas opåverkade med dagens utformning. Det blir i så fall upplagt för olyckor med en sådan lösning. Detta förefaller endast skapa onödigt trassel då

cykelbanor, t.ex., saknas på båda sidor. Antingen görs hela Rusthållarvägen om, eller så anpassas den aktuella plandelen till befintlig blandtrafik. Det är nog problematiskt att en hel del vuxna cyklisterna redan idag cyklar på trottoarerna i stället för på gatan. För bilister blir det mycket förvirrande med helt olika system för olika delar av Rusthållarvägen. Eftersom trafiken redan idag är begränsad i hastighet till 30 km/tim och trafiken är blandad kan den lika gärna fortsätta så även i planområdet. Motiverar antalet olyckor en separering lokalt?

Planeras möjligen en höjning av hastigheten till 40 km/tim? Bullerutredningen av ÅF anger hastigheterna 30/40 km/tim i tabeller.

Sida 37. Höjden på byggnaderna och fasadernas utseende i de tre kvarteren längs Rusthållarvägen avses bli så höga och annorlunda att de radikalt förvanskar de kulturhistoriska värdena runt omkring. Därtill kommer att de höga byggnaderna drastiskt(?) förändrar de lokala vindförhållandena. Hur måste redovisas innan planen antas. En blandning av olika typer av huskroppar med en gemensam sammanhållen fasad är därtill ett väldigt starkt avvikande inslag. Rent generellt är nästan samtliga huskroppar i planen dubbelt så breda som de gamla byggnaderna och därtill är höjden på de nya högre. Området kommer därför att starkt avvika och ge ett "främmande" inslag i stadsbilden. Om huskropparna dessutom ska vara sammanbundna bör de vara enhetliga i såväl höjd (max 3-4 våningar) som fasadtyp och färg. Tegel bör ej förekomma då det är en kraftig avvikande fasadtyp.

Bullernivåerna i denna del av planområdet måste sänkas. Alla rum i bostäderna ska ha bullernivåer under nationella riktvärden. Det ska vara möjligt att bo i alla delar av lägenheterna utan begränsningar orsakade av buller från omgivningen.

Sida 38: Bebyggelsen i kvarter B mot Bergsrådsvägen måste, om den byggs, få lägre höjd. Det saknas idag redovisning av hur ljusförhållandena för husen på andra sidan Bergsrådsvägen förändras under förmiddagarna under olika delar på året. Hur många timmar om dagen kommer bottenvåningarna att hamna i skugga under vinterhalvåret? Den nya bebyggelsen får inte försämra ljusförhållandena för de redan befintliga bostäderna. Det är inte hållbar utveckling!

Samma sida. Det framgår ingenstans hur mycket trafiken förväntas öka på Bergsrådsvägen som en följd av dels den nya bebyggelsens invånare samt av att underjordiska garage planeras i kvarter B och

D och E. För en lekman kan dock trafiken väntas öka betydligt till följd av planen.

Sida 38 - 39: Lokalgator. Precis som med huskropparna ska ingrepp i berggrunden för vägbyggen minimeras och helst helt undvikas i områden med berg i dagen eller nära markytan. Flera av lokalgatorna kommer att medföra sådana ingrepp. Områdena är visserligen delvis påverkade genom byggnation av den nuvarande Bergholmsskolan och de förskolor samt vägar som går genom planområdet. Men den nya planen medför radikalt ökade ingrepp och förändring av hela lokaltopografin utan att detta redovisas eller nämns som problem och konflikt i relation till ett hållbart samhällsbygge och gällande lagstiftning (MB) och även delar av PBL.

Sida 42: Parker och natur. "I programmet anges att befintliga rekreativa och ekologiska kvaliteter ska förstärkas i såväl parkmark som skogsmark". Samtidigt innebär planen att ännu flera gröna områden försvinner från stadsdelen. Vissa av dessa har stor betydelse för såväl djurliv som de boende (ex. området i område B:s nordvästra hörn). Det området har högre kvaliteter och betydelse för bland annat fågellivet än vissa av de kvartersmarksområden som klassats högt ur natursynvinkel. Det finns ingen antydning till att någon grönytekompensation för de ianspråktaga grönområdena kommer att ordnas, än mindre i närområdet! Ett hållbart samhälle kräver en högre andel grönytor än vad Stockholm, och även Bagarmossen har. Det går inte att hänvisa till Nackareservat och liknande områden som kompensation när den totala andelen grönyta konstant minskas. Slitaget och ökat besöksstryck på kvarvarande områden kan medföra att dessa inte längre kan behålla sina kvaliteter och inte räcker till för stadens och naturens behov. Stadsutvecklingen är inne på en farlig utvecklingslinje ur led med tidens krav.

Sida 43: Teknisk försörjning. Även här dyker samma problematik upp. VA, dagvattenledningar, el/tele och fjärrvärme kräver också sprängningsarbeten och irreversibla ingrepp i berggrunden. Storleken och konsekvenserna av dessa ingrepp har inte heller beaktats i miljöbedömningen. Av ren slentrian anses sådana ingrepp inte vara betydande. Effekterna för framtida miljö, påverkan på naturliga grundvattensrörelser och ingreppens effekter på framtida miljöförhållanden saknas helt i redovisningen. De anses "inte vara betydande" trots att de starkt påverkar planområdet och dess framtida grundvattenförutsättningar och -förhållanden. Sammantaget med tidigare ingrepp har dessa starkt påverkat hela stadsdelens miljöegenskaper. Det är hög tid att sätta denna typ av

ingrepp i ett större, samlat perspektiv och då även med framtida förhållanden inräknade!

Sida 45: Avfallshantering. Är det föreslagna sopsystemet med sopsug och underjordiska behållare verkligen förenligt med hållbarhet? Kräver onödig ingrepp i marken. Sophantering bör kunna hanteras helt ovan jord. Så fungerar det i närliggande hus. Hur mycket energi går ut för sugsystemet? Vilka övriga onödiga miljökostnader uppstår till följd av ett sådant system? Idag finns sophus ovan jord i bebyggelsen på bergsrådsvägen. Föreslaget system verkar onödigt och miljömäsigst tveksamt.

Sida 46: Räddningstjänst. Planen tar inte upp svårigheterna att rädda folk ur ett höghus på 12 våningar. Såvitt jag förstått når stegbilar högst 24 m upp. Ett tolvvåningshus är högre än så. Hur är räddningsaktioner vid eventuell brand i höghuset tänkt att klaras?

Sida 46: Konsekvenser. Som tydligt framgår av mitt inlägg menar jag att stadsbyggnadskontoret gjort en felaktig bedömning av detaljplanens genomförande och dess samlade miljöpåverkan. Stadsbyggnadskontoret har överhuvudtaget inte bedömt de samlade ingreppen på berggrunden och deras långsiktiga konsekvenser för den framtida miljön och därmed hållbarheten i samhällets och naturens fortsatta utveckling. Det är helt klart att de ingrepp planen medför får förödande konsekvenser för framtida naturförhållanden, såväl effekter på grundvattenrörelser, jordmån och samlad påverkan på området som sådant. Landskapet blir ett helt annorlunda, sargat bergslandskap med vertikala bergskanter och urgröpningar som inte har någon som helst likhet med det isslipade hållmarkslandskap som förorten består av. Därmed framgår tydligt att förutsättningar för framtida miljöförhållanden blir totalt annorlunda än vad de tidigare har varit. Det är inte på något sätt i linje med Miljöbalkens och samhällets krav på en hållbar utveckling. Planen medför således en betydande påverkan enligt PBL(2010) 4 kap 34§ och MB 6 kap 11§ och således måste en miljökonsekvensutredning göras.

Att spara en värdefull ek mitt i ett i övrigt starkt påverkat planområde kan på kort sikt ses som en miljöinsats. Men försvinner möjligheterna för eken att föröka sig och ersättas av en ny, eller fler, så är det en dödsdömd operation som bara tillfredsställer kortsiktiga intressen. Det bidrar inte till att trygga en långsiktigt hållbar utveckling. Då måste större grönområden finnas kvar för att trygga ekosystemtjänster, djurs och växters sambandskorridorer och även människors behov av gröna närområden för hälsa och rekreation. Planen bidrar dessvärre, till att ytterligare försämra situationen i dessa avseenden i stadsdelen. Inte heller det ses som ett problem.

Sida 47: Miljökvalitetsnormer för vatten. "Planförslaget anses inte påverka möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten eftersom näringsämnen eller förorenande ämnen inte tillförs recipienten." Detta är helt felaktigt. De boende som framöver flyttar in i planområdet kommer att belasta Henriksdalsverket med det förorenade avloppsvatten de ger upphov till. Även med dagens höga reningsgrader kommer detta att bli ett påslag på den redan befintliga belastningen av reningsverket och recipienten Strömmen. Sammantaget med alla andra tillkommande byggnadsprojekten i de olika stadsdelarna "söder om Söder" blir belastningsökning på reningsverket påtaglig. Eftersom miljökvalitetsnormen idag inte uppnås för recipienten och tillståndet inte är tillräckligt bra medför den tillkommande belastningen ytterligare negativ påverkan på recipienten. Det är därför helt felaktigt det som står i planbeskrivningen. I planbeskrivningen bedöms enbart effekterna av dagvattnet på recipienterna, inte påverkan från avloppsvattnet, som faktiskt är en tillkommande andel till reningsverket i fråga och till recipienten Strömmen. Avloppsvattnet är ett betydligt större problem än dagvattnet. Det kan inte negligeras utan måste tas med. I detta avseende har staden i tidigare planer konstant negligerat denna fråga. Det måste ändras.

Sida 48: Kulturhistoriskt värdefull miljö, landskapsbild/stadsbild. Det är felaktigt att påstå att den nya bebyggelsen kopplas till den befintliga "med den äldre stadsplanens luftighet. Genom att de planerade byggnaderna genomgående är ungefär dubbelt så breda som de befintliga och därtill även högre, i flera fall betydligt högre, så avviker de från områdets karaktär. De nya byggnaderna kommer till skillnad från de gamla, att nå över trädtopparna och därmed ta en helt annan plats i landskapet. Får de dessutom avvikande fasadytor så avviker de än mer och upplevs ej som passande i den värdefulla kulturhistoriska miljön. Fasaderna/byggnaderna längs med Rusthållarvägen kommer dessutom att genom sin höjd skapa ett kraftigt skuggat område längs gatan där ljus och luft varit förhärskande. Skuggorna kommer att påverka även andra delar utanför planområdet negativt och detta redovisas inte tillfredsställande i de få bilder som finns i planbeskrivningen.

Redovisning av hur stora de samlade naturingreppen är saknas här liksom deras konsekvenser för det långsiktigt framtida landskapet. Förutsättningarna för det framtida landskapet stöps om radikalt och berggrunden sprängs sönder utan en tanke på dess förutsättning som landskapsformande element och förutsättning för framtida växt- och djursamhällen inklusive människa.

Beskrivningen av det nya Bergholmsstråket som "gent, generöst" och "vistelsestråk med naturkaraktär" känns påtagligt konstruerat. Dagens gång- och cykelstråk är luftigt och inbjudande. Det har nyttjats för Parkteaterföreställningar och har en påtagligt större naturkaraktär än det framtida splittrade stråket med flera uppdelade gång- och cykelbanor samt körväg och med trottoaraktigt planterade träd emellan. Inte särskilt inbjudande! Det kommer inte att finnas ytor för spontanlek och pic-nic längs det nya stråket, vilket dagens stråk redan rymmer. Därtill kommer de tillkommande byggnaderna att lägga stora delar av stråket i skugga på eftermiddagarna/kvällarna. Det ökar inte heller områdets attraktionskraft.

Sida 49: Störningar och risker. Bebyggelse där bullernivåerna överstiger gränsvärdena bör ej komma till stånd. I stadsmiljö är det än viktigare med marginal i bullerhänseende då stadsbor normalt utsätts för buller även på arbetsplatser och under resor till och från dessa. Det är inte hållbart att bygga för avvikelser från normer. Det framgår inte av bullerutredningen hur mycket bullret kommer att öka längs Bergsrådsvägen på grund av tillkommande biltrafik till och från de nedsprängda garagen. Det kan förväntas en betydande ökning av trafiken till följd av garagens placering.

Sida 50: Översta kartorna av bullernivåer 2 m över mark. Av kartorna framstår det som att bullret på Rusthållarvägen kommer att öka efter att planen genomförts. Vad åstadkommer den ökningen? Det framgår inte. Är det tillkommande trafik till den planerade nya skolan? Åtgärder måste i så fall vidtas så att ökande buller inte uppstår. Ökande buller är inte förenligt med hållbar utveckling.

Sida 53: Som tidigare nämnts ovan behöver det tydligare redovisas hur mycket och hur länge som skuggeffekter av den tillkommande bebyggelsen negativt påverkar redan befintliga byggnader längs såväl Bergsrådsvägen som Rusthållarvägen. Eftersom skuggeffekterna blir som störst under vinterhalvåret då ljus är som viktigast spelar det stor roll för de boende som påverkas, i synnerhet för sådana som jag själv som är pensionerad och vistas i lägenheten dagtid.

Krav: *Den av de nya byggnaderna orsakade skuggningen på befintliga byggnader måste redovisas och innan planen antas (hur många timmar med skugga kommer att uppstå i olika delar av de kringliggande byggnaderna under vinter, vår, sommar och höst? De i planbeskrivningen infogade bilderna visar enbart att enskilda byggnader och boende drabbas. Men hur detta förändras och hur lång tid under olika årstider måste redovisas i tid innan planen antas.*

Planen redovisar inte hur ett barnperspektiv på den nya bebyggelsen slår igenom? Kommer det att finnas tillräckligt stora och säkra lektyor av naturligt stimulerande utformning, inte enbart färdiga lösningar. För barn är en starkt varierad miljö av stor vikt. Den inkluderar även naturmarksinslag av olika karaktär och bör inte bestå av större delar hårdgjorda ytor. Barnfamiljer är och kommer att bli viktiga komponenter i det framtida samhället. Goda miljöer för dessa är ett måste. Förskolorna ska inte bli för stora och måste ha ordentligt tilltagna uteytor med varierande markegenskaper och växtlighet så att minst 50 procent av marken är beskuggad.

I artikeln "Stockholm riskerar att sälja ut sig själv" av Julia Svensson (Dagens Nyheter, 30 september 2018) tar författaren upp en del av de problem som jag lyft i texten ovan. Men det allvarligaste är att staden fortfarande inte förmår att hantera frågor om långsiktigt hållbar utveckling på ett grundläggande sätt utan fortsätter att planera som om inga gränser finns. Med ett synsätt där ekonomin sätts i främsta rummet är det inte märkligt att vi står inför allvarliga klimat- och miljöproblem. Det krävs ett helt annat synsätt och ett uppvaknande om stadens utveckling ska kunna bli långsiktigt hållbar. Den aktuella planen är dessvärre inget undantag från stadens sätt att hantera utvecklingen.

Övriga, ej sakägare

Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening

Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening har i tidigare skeden av denna process yttrat sig. Vi vidhåller de åsikter vi tidigare fört fram, se bifogad skrivelse från samråd 2015. Vi betonar emellertid att trafikfrågorna måste lösas långsiktigt, och då inte bara trafik i just detta område utan hela till-/frånfarten till Bagarmossen samt att inte bara köbildning utan även störning för dem som bor utmed till-/frånfartsgatorna beaktas.

Om föreningen

Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening är en ideell, religiöst och politiskt oberoende sammanslutning av boende i sydöstra Stockholm. Föreningen omfattar småhusen söder om Sockenvägen, mellan Bagarmossen och Skogskyrkogården, ned till och med Pungpinan och har till ändamål att tillvarata medlemmarnas gemensamma intressen som boende i området.

Bakgrund till yttrandet

Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening tackar för inbjudan till medborgardialogen och ser fram emot fortsatt dialog.

Föreningens upptagningsområde gränsar till programområdet. Det ökade antalet boende i området Kärrtorp- Bagarmossen-Skarpnäck

påverkar föreningens område och medlemmar vad gäller trafikförsörjning, tillgång till vård och omsorg, arbetsplatser, kultur, natur, sport och fritidsanläggningar med mera.

Trafik

Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening instämmer i programförslagets slutsats att utbyggnaden innebär bättre underlag för service och kollektivtrafik. Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening bedömer dock att trafiksituationens komplexitet underskattas grovt i samrådsförslaget.

Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening menar att trafiksituationen på Sockenvägen är ohållbar, och uppfattar föreslagna åtgärder för trafiken som allt för svaga och oprecisa. Att satsa på utbyggd gång- och cykeltrafik är bra och lovvärt, men räcker inte för att klara områdets trafikförsörjning. Vi bedömer att både buss- och tunnelbanetrafiken måste byggas ut kraftfullt för att satsningen på gång- och cykeltrafik skall vara verkningsfull.

Trafiken på Sockenvägen

Sockenvägen och Gamla Tyresövägen är idag hårt belastade med stor störning för boende utmed vägarna som följd. Situationen utmed Sockenvägen är särskilt svår eftersom Sockenvägen är enda tillfartsväg till Bagarmossen. Föreningens åsikt är att Bagarmossen måste kunna trafikförsörjas via ytterligare någon väg förutom Sockenvägen.

Tidigare har staden kommunicerat två scenarier för trafiken, hög och låg. Föreningen noterar att i nuvarande förslag finns endast scenario låg med och scenario hög omnämns inte alls. I båda scenarierna beräknades trafiken öka, och i förslaget konstateras det att både Sockenvägen och Nynäsvägen idag är kraftigt belastade. Skarpnäcks Trädgårdsstadsförenings uppfattning är dock att Sockenvägen är överbelastad redan idag och att detta innebär en stor olägenhet för det boende i området längs Sockenvägen.

De enda lösningar avseende trafiken som föreslås är nedprioritering av biltrafiken till förmån för gång- och cykeltrafik bland annat med hjälp av utbyggnad av cykelparkering vid tunnelbanestationerna samt bil- och cykelpooler. Det är oklart hur detta kommer att minska biltrafiken på Sockenvägen.

Ökad kollektivtrafik

Samtidigt som förslaget konstaterar att området har bra tillgång till tunnelbanan uppges att kollektivtrafiken kommer att få ökad kapacitet. Om detta innebär att busstrafiken till och från Bagarmossen kommer att ökas innebär detta rimligtvis en

ytterligare belastning av Sockenvägen. Någon analys av framtida resande med busstrafik finns inte i förslaget.

Trafikprognoser

Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening saknar trafikprognoser för såväl utbyggnadsperioden som när området är utbyggt och har stabiliserat sig, i samrådsförslaget.

Utbyggnad av samhällsfunktioner mm

Området har många kvaliteter som närhet till både Stockholms centrum och natur och kulturvärden. Samrådsförslaget omfattar utbyggnad av förskola, skola och idrottsanläggningar. Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening menar att utbyggnaden av området måste omfatta även vård och omsorg så att det blir möjligt att bo kvar i området, då ålder och andra orsaker inte längre gör det möjligt att bo kvar i villa och radhus.

Vidare bör det skapas möjligheter för lokalt näringsliv som i förlängningen kan möjliggöra ”arbete nära bostaden”.

Grönområdet mellan Bagarmossen och Skarpnäck

Skarpnäcks Trädgårdsstadsförening värdesätter att det gröna stråket mellan Bagarmossen och Skarpnäck och att även naturen i övrigt förefaller hanteras varsamt i förslaget.

Livsloppsperspektiv

Föreningen ser positivt på de insatser för ökad trygghet som nämns men delar inte förslaget åsikt att det är en självklar följd av utbyggnaden. Tryggheten är angelägen och kräver specifika insatser.

De kvaliteter som tas upp i förslaget under rubriken ”Barnperspektivet” måste självklart även gälla för området som helhet, och även omfatta de boende längs tillfartsstråken. Lika så bör de nämnda kvaliteterna, i relevant omfattning, vara vägledande för att området skall fortsätta vara attraktivt för de äldre medborgarna.

HUF Bagarmossen-Skarpnäck

Dimensionera skolan efter elevunderlaget

Det är av yttersta vikt att skolans storlek återspeglar det kommande behovet av elevplatser. Enligt uppgift från stadsbyggnadskontoret kommer inga befintliga skolor, varken i Skarpnäck eller i Bagarmossen, att stängas och den planerade skolan ska ha plats för 1200 elever. Det innebär att det i genomsnitt kommer att krävas 3 barn i skolåldern för varje nybyggd bostad inom programmet. Detta är en orimlig siffra och därför bör staden nogsamt utreda ett mera verklighetsförankrat framtida elevunderlag och ge SISAB i uppdrag att dimensionera skolan utifrån det resultatet.

Angöring till skolan

Angöringen från Rusthållarvägen till skolan är bra planerad och vi uppskattar att Bergholmsstråket inte har en bilväg till skolan. Att det är bilfritt ner till skolan från stråket är mycket viktigt. Det finns, sedan många år, ett stort lokalt motstånd mot en bilväg från Bagarmossen till Skarpnäck och genom att endast tillåta gångare och cyklister att använda stråket ges en viktig signal till boende att ingen väg i framtiden heller kommer att dras här.

Lämna Bagarmosseskogen orörd

Enligt förslaget kommer en del av Bagarmosseskogen att användas som gård för de 1200 elever som ska gå i den nya skolan. Skogen behöver lämnas orörd och inte användas som skolgård. Det är viktigt att i detta skede ta i beaktande hur ett så stort antal elever kan komma att påverka naturskogen.

Rörig arkitektur

I planförslaget har alla kvarter getts olika arkitektur och detta ger ett mycket rörigt intryck. Arkitekturen behöver samordnas så att kvarteren fungerar tillsammans och att de som helhet smälter in i Bagarmossen. Här kan speciellt nämnas 12-våningshuset i kvarter A som helt bryter av vad gäller både höjd, färg och arkitektur samt vårdboendet i kvarter H som behöver få en mera öppen arkitektur, det gällande förslaget påminner tyvärr om en gammaldags institutionsbyggnad.

Höjden på kvarter A, B och C

Vad gäller kvarter A behöver antalet våningar sänkas från 12 till 8 för att harmoniera med de två andra 8-våningars punkthus som redan finns inom synhåll på Rusthållarvägen. De flesta hus som omger exploateringsområdet har 3 våningar idag och därför behöver de nya husen i kvarter B och C mot Rusthållarvägen och kvarter C och E inte byggas högre än 4 våningar.

Undvik alltför kantiga kvarter

Bagarmossen har en unik utformning där inga rätlinjiga kvarter finns eftersom man på 1950- talet byggde in bostadshusen i naturen och lämnade gott om grönska mellan alla byggnader. Det här har tyvärr helt frångåtts i planförslaget. Vi önskar att mera hänsyn tas till detta och att exploateringsområdet utformas mera likt den befintliga bebyggelsen för att undvika en kantighet som är främmande för Bagarmossens.

Den demokratiska processen luckras upp

Inför detta samråd har sakägarna i området för första gången blivit informerade om planerna för Bergholmsbacken. Vi ställer oss frågande till att de först i detta sena skede ges chansen att komma in med synpunkter. Markanvisningsavtal har redan ingåtts med alla byggherrar och de har blivit tilldelade en specifik del av

Bergholmsbacken. I och med detta är möjligheten för sakägarna att påverka minimal och det gör att den demokratiska processen luckras upp. Vi anser att detta är under all kritik och att sakägarna ska informeras tidigare i processen.

Boende 74, AN

Det är ett extremt slöseri med dyrbar mark genom att bygga glesa antiurbana lamellhus i kvarter c och e. Här bör det i stället byggas slutna kvarter med lokaler i bottenvåning likt den extremt populära stenstaden som finns i innerstaden. Det behövs fler urbana områden i Stockholm så att fler människor får tillgång till en trevlig och urban miljö. Det är bara att titta på kötiderna och lägenhetspriserna för att se vilken typ av miljö som är mest populär.

Slutna kvarter skapar en tydlig gräns mellan privat och allmän i stället för att skapa en gråson". Genom att bygga slugna kvarter får man dessutom plats med fler bostäder i ett kollektivtrafiknära läge, någonting som verkligen behövs i Stockholm! Även kvarter B och D bör slutas för att få till fler bostäder och slutna trygga innergårdar.

Boende 75, D

Jag undrar hur ni tänkt att anhöriga och färdtjänst till de 1200 barn i den nya stora skolan, boende söder om skolan ska kunna lämna av barnen med bil. Det är skrämmande orimligt, tidskrävande och miljöovänligt att tvingas köra runt via Enskedevägen och Sockenvägen för att nå den nya skolan söderifrån. Att promenera från närmsta p-plats i Skarpnack 400meter är inte heller ett alternativ för barn, anhöriga och funktionshindrade. Dessutom finns inte tillräcklig parkering ifrån Skarpnacks håll nåbar eller tillgänglighet till skolan.

Boende 76, JP

Gör om!

Det är okänsligt, oinspirerande och dåligt process och arkitektarbete bakom detta förslag. Hela utformningen saknar en övergripande och tydlig designide.

Element att jobba med!

- Se över designprocessen, klura ut ett vettigt koncept.
- Kontext.
- Fönstersättning.
- Balkonglösningar.
- Färg och materialval.

En del av ovanstående föranleder naturligtvis att man ser över lokalprogram för att underbygga en övergripande ide. Gör det!

Ska staden släppa till mark, tycker jag att man kan kräva mer av byggaren och dess arkitekt.

Bakläxa helt enkelt. Gör om gör rätt!

Boende 77, KP

Med anledning av byggprojektet Bergholmsbacken i Bagarmossen vill jag lämna följande synpunkt.

Skulpturen Lodjuret som försvunnit bör återfinnas och få en väl synlig och fin plats i eller vid det nya bostadsområdet.

Går det inte att hitta lodjuret så bör det återskapas, så att det får komma tillbaka till sin bergsknalle.

Boende 78, KR

Jag har tagit del av samrådsförslaget för Bergholmsbacken och har några kommentarer på den. Personligen är jag positiv till att platsen bebyggs om det görs med gedigen känsla och omsorg om platsens själ. Kopplingen mellan Skarpnäck och Bagarmossen är både otrygg och svår att hitta så Bergholmsstråket kan verkligen bidra till att göra det bättre. Med tanke på hur ödsligt det upplevs idag undrar jag varför gårdarna är halvöppna mot det stråket, vore det inte bättre med fler entréer och fönster i gatuplan så att man känner sig sedd? Jag vågar inte låta barnen ta den vägen till sin mormor ensamma eftersom det känns otryggt. Jag förstår faktiskt inte vitsen med såna öppna gårdar som aldrig befolkas. Bagarmossens öppna gårdar gör att man aldrig vet om man rör sig på nåns gård eller har rätt att vara där för att det är allmän plats. Gör nu inte samma misstag här! Gårdarna kan väl vara öppna åt skogsbacken men slopa alla öppningar som bara skapar en otydlig offentlighet mot det viktiga stråket! Mer tydliga kvarter ger trevligare gatumiljö. Titta på hur dåligt det blev nere vid Flatenvägen med dålig kvalitet och okänsligt utplacerade hus med öppna gårdar som inte en kotte vistas på. Bygg gärna lågt och tätt nu hellre än höghus som inte passar in här.

Bra med en skola och förskola som samlande punkt mellan det nya och befintliga men tänk på att den gärna också bör ha en tydlig närvaro längs Bergholmsstråket, gärna bokningsbara lokaler och kvällsaktiviteter som lyser upp mot gatan.

Nu till min stora invändning, nämligen det klart försämrade trafikläget för oss som bor på Gamla Tyresövägen. Det är inte rimligt att vi tvingas utstå all trafik till och från Bagarmossen eftersom det bara finns en enda koppling till Bagarmossen. En finmaskigare trafikföring skulle fördela trafiken mer jämnt och

rättvist genom området. Jag vet att vissa inte vill se biltrafik på Bergholmsstråket men om det görs bra, som en trevlig stadsgata med träd och lagom låg hastighet så är det klart värt det för många av oss. Våga stå upp för att den kopplingen behövs i närområdet. Bra att åtminstone bussar kan köra här. Ni borde erkänna att trafikproblematiken är svår och att vi som bor längs Gamla Tyresövägen är orimligt belastade av buller och avgaser. Kan ni inte plantera större träd längs raksträckan mellan Skarpnäcksvägen och ända ner till Horisontvägen? De höga träd som finns på Gamla Tyresövägen närmare Sockenvägen har en fartdämpande effekt, även forskning visar att det är så. Vill verkligen be er ta ett helhetsgrepp kring trafiken, inte minst gäller det tryggheten för alla barn i området som förväntas ta sig till och från skolan till cykel eller fots. Korsningen vid Sockenvägen/Gamla Tyresövägen fungerar så illa idag pga den nämnda överbelastningen när all Bagarmossen trafik måste ta den vägen. Att bilar kör mot rött pga köer är snarare regel än undantag. En väl genomtänkt koppling vid Bergholmsstråket skulle kunna råda bot på det.

Med hopp om en bra vidareutveckling av planen som tar hänsyn till oss redan boende!

Boende 79, GM

Betänk:

Ingen biltrafik mellan Bagarmossen och Skarpnäck.
Kommer att försämra vår miljö!

Boende 80, NS

Betänk:

Ingen biltrafik mellan Bagarmossen och Skarpnäck.
Kommer att utnyttjas av andra än de som bor här.
Miljön viktig!

Boende 81, ED

Jag skriver för att jag tycker ni håller på att begå ett stort misstag i att bygga ett hus som helt avviker från nuvarande 50-talsstil i området, i hörnet Bergsrådsvägen/Rusthållarvägen.

Huset passar inte alls in i stilen i området och kommer att förfula det. Jag har förståelse för att det behövs byggas bostäder, men varför inte bygga ett högt hus i samma stil som nuvarande byggnader?

Boende 82, SÅ

Jag tycker det är jättebra att ni bygger fler bostäder i Bagarmossen och jag tycker hela planen ser lysande ut! Viktigt att byggherrarna bygger flertalet större lägenheten från 4 rok och uppåt.

Boende 83, PN

Vill snabbt rikta mitt stöd till byggplanerna på Bergrådsvägen-Rusthållarvägen i Bagarmossen. Bor i området och stadsdelen skulle bo bra av mer bebyggelse och att växa i takt med staden. Förändringsnegativa tar ofta mest plats i debatten om bebyggelse, försök att inte räkna det som hela allmänhetens åsikt.

Boende 84-99, 101-104, PE, BM, BK, CB, JK, MK, HÖ, HÖ, KC, LN, BN, PD, ÖL, AL, MN, PN, EH, MH, KG, KK

Boende 103-104

Vi är några som anser att det är bättre att ändra detaljplanen så att skolan hamnar där det redan idag finns skolverksamhet. Det underlättar vid hämtning och lämning, man kan stanna på befintlig trafikerad väg och behöver inte äventyra säkerheten vid andra mindre vägar.

Vidare är det bättre att lägga ett bostadshus närmare tryggare vägar och därför förlägga den planerade bebyggelsen nära skogen och närmare radhusen på Laxåvägen.

Önskar att ni tar hänsyn till detta förslag.

Boende 84-91, 100-104

Vi är boende på Laxåvägen i Bagarmossen och har tagit del av förslaget på den nya detaljplanen Rustmästaren 2 och har följande synpunkter:

Boende 92-99

Vi är boende på Voxnegränd i Bagarmossen och har tagit del av förslaget på den nya detaljplanen Rustmästaren 2 och har följande synpunkter:

Boende 84--104

1. *Skolans placering, transporter, storlek, naturvärden i området*
2. *Tryggheten i området*

Boende 100-104

3. *Rättelse* södra delen av området mot Skarpnäck*
4. *Sammanhållen G/C väg*
5. *Högstadiet*

Boende 84--104

1. Skolan och bostadshusen i detaljplaneförslaget bör byta plats så att skolan istället placeras där Bergholmsskolan ligger idag. Det kommer att lösa problemen med angöring av de tunga transporter till och från skolan som krävs samt hämtning och lämning av barn. Om skolans placering flyttas till befintligt läge så skulle tyngre

transporter kunna hållas kvar ute på Rusthållvägen som redan är planerad och byggd för skolverksamhet. Den tunga biltrafiken skulle inte behöva dras in i området, trafikflödet genom Bagarmossen hållas nere och säkerheten och tryggheten runt skolan öka. Den planerade bilvägen från områdets norra del skulle då kunna förlängas och höga naturvärden skulle bevaras trots en *omfattande exploatering*.

Den nu liggande planen på bilvägen genom skogspartiet, G/C-väg väster om Voxnegränd (Bergholmsstråket) och en bilväg och G/C-väg öster om Voxnegränd genom ett skogsparti är olämplig på flera sätt, både beroende hur man angör den (östra) och placeringen.

En ombyggnation enligt den planen blir också kostsam då den kommer att kräva bergschakt och sprängning för att möjliggöra den. Bilvägen kommer också att innebära att skogsområden med ett högt naturvärde förstörs (gul markering). Utfarten från den nya vägen ut på Rusthållarvägen är direkt farlig. Lastbilar kommer att behöva göra *en skarp vänstersväng runt en transformatorstation, i ett backkrön i en sväng med skymd sikt*. Idag får bussen stanna när den ska passera parkerade bilar och mötande trafik i backkrönet.

Boende 84-91

Och vi befarar att hämtning och lämning av skolans elever därför kommer ske på Laxåvägen med ökad trafik som följd.

Boende 92-104

Man kan inte på ett säkert sätt stanna för att lämna av barn där och då befarar vi att hämtning och lämning av skolans elever därför kommer ske på Laxåvägen som enda kvarstående alternativ.

Boende 84-99

2. Skolans och bostädernas byte av placering har även en annan *avgörande funktion* vilket är att uppfylla målet med att skapa *ett levande område dygnet runt* i den norra delen av Bergholmsbacken och *öka tryggheten* där. Förslaget som ligger idag med skolans placering har ett strukturellt problem att uppfylla detta.

Boende 100-104

2. Skolans och bostädernas byte av placering har även en annan *avgörande funktion* vilket är att uppfylla målet med att skapa *ett levande område dygnet runt* i den 3.*södra delen av Bergholmsbacken och *öka tryggheten* där. Förslaget som ligger idag med skolans placering har ett strukturellt problem att uppfylla detta.

Boende 84-104

Vi liksom Skönhetsrådet anser att förslaget inte tillräckligt möter *planarbetets huvudsakliga mål* eftersom den tilltänkta bebyggelsen (skolan) är så placerad att en trygg koppling mellan Bagarmossen

och Skarpnäck uteblir. Med bostäder på Bergholmsskolans fotbollsplan blir området befolkat dygnet runt och därmed tryggare.

Skönhetsrådet säger:

Kopplingar och zoner; Skönhetsrådet anser att förslaget inte tillräckligt möter planarbetets huvudsakliga mål eftersom den tilltänkta bebyggelsen är så placerad att en trygg koppling mellan Bagarmossen och Skarpnäck till stora delar uteblir. I förslaget är de olika funktionerna bostad och skola/förskola fysiskt åtskilda. Detta får till följd att de verksamheter som är stängda kvälls- och nattetid lagts i ett sammanhang i den del av planområdet som stadsbyggnadskontoret säger sig vilja befolka över dygnet. I de medborgardialoger om projektet som staden anordnat har det framkommit att många upplever stråket som otryggt, framförallt barn och unga. Därför borde en alltför hård zoner undvikas till förmån för ett mer blandat område som lever under flera delar av dygnet. Planen bör därför omarbetas så att exempelvis skolan och ett eller ett par av bostadskvarteren byter plats. Eftersom området i planförslaget södra del består ett ekologiskt kärnområde anser rådet att det är av största vikt att det inte naggas i kanten och att värdefulla träd inte fälls under byggtiden. Det gröna stråket, särskilt runt Bergholmstorpet har stor betydelse som spridningskorridor och måste även i fortsättningen hållas obebyggt.

Boende 84-99

Myndigheten Brottsförebyggande rådet säger på sin hemsida:

Situationella brottsförebyggande åtgärder kan delas in i fem övergripande strategier som kan användas i såväl polisens arbete som av fastighetsägare, olika förvaltningar inom kommunen, inom kollektivtrafiken eller av andra aktörer. Ofta blir arbetet som mest effektivt i samverkan mellan flera aktörer. Grunden för dessa åtgärder bör utgå från ett kunskapsbaserat arbetssätt med tydlig problembild och analys, väl avvägda åtgärder och uppföljning av resultaten.

En inriktning av situationellt brottsförebyggande arbete, som handlar om hur fysiska miljöer kan utformas för att förebygga brott och öka tryggheten i samhället, kallas Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED).

CPTED bygger precis som övrig situationell prevention på att en specifik plats eller situation kan påverka en person att begå brott. Genom att bygga på rätt sätt, företrädesvis genom att ha med dessa aspekter redan i planeringsfasen, eller genom att förändra den fysiska omgivningen via olika åtgärder kan man försvåra för potentiella gärningspersoner och på så sätt förebygga brottslighet. CPTED kan handla om till exempel arkitektur och byggande av

bostadsområden, men också om mindre förändringar så som att skymmande buskage tas bort eller att belysningen förbättras på en otrygg eller brottsdrabbad plats.

Boende 100-104

Myndigheten Brottsförebyggande rådet säger på sin hemsida: CPTED: En inriktning av situationellt brottsförebyggande arbete, som handlar om hur fysiska miljöer kan utformas för att förebygga brott och öka tryggheten i samhället, kallas Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED). Genom att bygga på rätt sätt, företrädesvis genom att ha med dessa aspekter redan i planeringsfasen, eller genom att förändra den fysiska omgivningen via olika åtgärder kan man försvåra för potentiella gärningspersoner och på så sätt förebygga brottslighet.

4. Vi tycker att det är viktigt att behålla en intakt gång- cykel väg mellan Bagarmossen och Skarpnäck och är tacksamma över att den planerade bilvägen mellan stadsdelarna är borta ur planen.

5. Slutligen anser vi att skolan bör minskas i storlek till tidigare detaljplansförslag. Detta kan uppnås genom att flytta exempelvis högstadiet till Skarpaby/Tätorp och bygga en ny flygel där, plats finns. Den förändringen skulle också öka rörligheten mellan de två områdena Skarpnäcksfältet och Bagarmossen.

Boende 92-99

Slutligen anser vi att skolan bör minskas i storlek till tidigare detaljplansförslag. Detta kan uppnås genom att flytta exempelvis högstadiet till Skarpaby/Tätorp och bygga en flygel där, plats finns. Den förändringen skulle också öka rörligheten mellan de två områdena Skarpnäcksfältet och Bagarmossen.

Boende 84-91

Vi anser också att skolan bör minskas i storlek till tidigare detaljplansförslag. Detta kan uppnås genom att flytta exempelvis högstadiet till Skarpaby/Tätorp och bygga en flygel där, plats finnes. Även det skulle öka rörligheten mellan de två områdena Skarpnäcksfältet och Bagarmossen.

Boende 98-99

Ovanstående skrivelse är författad av vår granne, men vi instämmer i synpunkterna. Vi ser fram emot att ni beaktar våra synpunkter och arbetar fram ett nytt detaljplaneförslag för översyn. Vi påminner särskilt om att den biologiska mångfalden minskar i rask takt i Sverige och att alla grönområden som kan sparas är av stor vikt, större än vi kan förstå.

Boende 84-97, 100-104

Vi ser fram emot att Ni beaktar våra synpunkter och arbetar fram ett nytt detaljplaneförslag för översyn.

Boende 105, ES

Jag tycker att mycket i förslaget är bra och det kommer att påverka Bagarmossen mycket positivt.

Några synpunkter:

När man ändå bygger tycker jag att staden borde överväga att bygga högre hus. En våning till på det som planeras nu ger ytterligare ett antal välbehövliga bostäder, utan att mer mark behöver tas i anspråk.

Det är väldigt viktigt att säkerställa att de lokaler som är tänkta för centrumändamål verkligen blir kommersiella lokaler, så att det nya används av alla Bagisbor.

Jag tycker att det borde bli en bilväg mellan Skarpnäck och Bagarmossen och att det är synd att missa chansen att bygga det nu. Skogen binder inte alls ihop stadsdelarna, under den märka delen av året och på kvällar är skogen en mycket kraftig barriär, speciellt för kvinnor.

När Bagarmossen växer med så här många nya invånare behöver Centrum ses över. Mitt förslag är att "tårtan" flyttas, så att tunnelbanetorget öppnas för t. ex torghandel, uteserveringar, en byggnad (gärna med restaurang!) osv. Butikerna som ligger på den västra sidan av torget är helt undanskymda och de egentligen fina lägena kan inte utnyttjas på bästa sätt.

Boende 106, JS

Först av allt - kul att det byggs och utvecklas i Bagarmossen och Skarpnäck. Jag bor med min familj i Bagarmossen sedan 15 år och här är mina synpunkter på planerna:

Lokaler vid sidan av bostäder

Det är otroligt viktigt att värna det lokala näringslivet i förorten - för den sociala samvaron och tryggheten i hela området, så väl som för miljön i ett större perspektiv. Planera och bygg nu så att det blir fysiskt möjligt att etablera gym, restauranger, butiker mm. Det är ett klurigt dilemma att många flexibla lokaler försvinner från förorterna när t ex gamla industribyggnader rivs för att ge plats åt välbehövliga bostäder. Nya potentiella kunder flyttar till området, men näringsidkarnas lokalerna försvinner. Med andra ord - låt inte alla bottenvåningar bli tvättstugor och soprum i de nya husen. Fundera gärna en extra vända på denna utmaning.

Elljusspår

Ett konkret förslag: Utveckla det befintliga 3 kilometers promenad/löpspåret som går i skogsområdet mellan Bagarmossen

och Skarpnäck genom att låta det få elbelysning (utan att för den skull bredda och ta bort den charmiga, kuperade småskaligheten i skogen). Ett elbelyst spår skulle binda ihop Skarpnäcks sportfält med utegymet i Bagarmossen (och även med resten av Nackareservatet) så att det kan ytnyttjas av fler och under fler timmar på dygnet. Trots att detta skogsområde inte är så stort är det tyvärr många som drar sig från att springa och träna det när det blir mörkt.

Undvik att skapa livlösa platser

Jag är lite orolig för att förskolorna, bollplanen och skolområdet i förslaget tillsammans kommer att bilda en stor yta som riskerar att bidra till otrygghet på helger och kvällar då verksamheterna är stängda. Dessa ytor kommer att bli utmärkta platser för unga, rastlösa killar att hänga på. Dagens grusplan på samma plats är för det mesta helt öde, förutom sporadiska samlingar av ungdomar under sommarkvällarna. Det är inte optimalt för tryggheten i området. Går det att bygga fler bostäder runt skolan och grusplanen (utan att för den skull ta bort det fina löparspåret) så vore det nog klokt.

Bygg ihop stadsdelarna tydligare

Går det att bygga fler bostäder söder om Bergsrådsvägen/Bergsrådsgränd? Det vore synd att inte passa på att försöka bygga ihop Bagarmossen och Skarpnäck mer. Cykelvägar och promenadstråk i alla ära, men det är bostäder som gör det trevligare att ta den där promenaden eller cykelturen till träningen på kvällen. Liv och rörelse är det som stärker sambandet mellan stadsdelar, inte cykelbanor som gapar tomma under stora delar av dygnet, och speciellt under vinterhalvårets mörka kvällar.

Boende 107, RM

Planen innehåller en grundskola med idrottshall för 1 200 elever i åk F- 9 samt två förskolor, kring nuvarande Bergholms bollplan. I planen för Bergholmsbacken ingår avverkning av delar av skogspartiet mellan Bagarmossen och Skarpnäck ("Bagisskogen").

Sammanfattning

Skola och förskolor – utmärkt. Men låt skogen vara. Byggnader för skolan och förskolorna samt övrig exploatering måste planeras, så att Bagisskogen bevaras, utan skogsavverkning, utan att grönområdet naggas i kanten.

Bakgrund

De gröna kilarna i Stockholm är viktiga att bevara av flera skäl, såväl sociala som ekologiska. Mer om de gröna kilarnas värden:

<http://www.rufs.se/sakomraden/gronstruktur/grona-kilar/>

All avverkning i Bagisskogen måste stoppas av flera skäl. Grönområdet är ingen barriär mellan de två förorterna. Skogen mellan Bagarmossen och Skarpnäck är snarare en unik mötesplats som samlar människor i olika åldrar, från olika samhällsklasser. Motionärer från Bagis samsas med lekande barn från Skarpnäck som samsas med hundägare på promenad från Pungpinan. Att leva nära naturen ska inte bara vara förbehållet överklassen i Saltsjöbadens villor. Också vi i hyresrätterna Skarpnäck har rätt till mer än betong och asfalt i vår vardag. Att avverka delar av Bagisskogen är inte att binda förorterna samman, utan att undergräva just de viktiga värden som gör våra områden värdefulla, inte bara för oss, utan också för våra barn och barnbarn.

Men ett par skogsbackar mindre gör väl ingen skada? Varje enskild avverkning tar oss ett steg längre från den helt nödvändiga omställningen mot ett hållbart och resilient samhälle. Denna, visserligen begränsade, exploatering i ett grönområde måste sättas in i ett större sammanhang. Sammantaget är Stockholms gröna kilar utsatta för ett massivt exploateringstryck som hotar viktiga sociala och ekologiska värden.

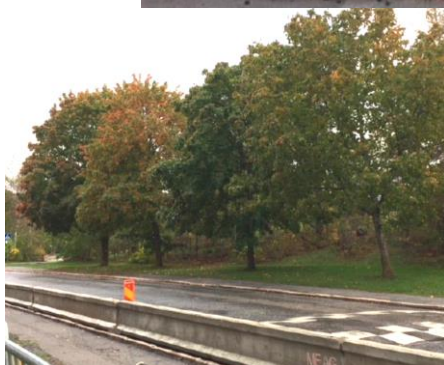
Begrepp som "sociala och ekologiska värden" må låta abstrakta. Men i ljuset av det akuta läget i klimatfrågan, blir hotet högst konkret. All skövling av skog har negativ klimatpåverkan. Utsläppen av koldioxid från skogsskövling uppgår till nästan 20 procent av alla växthusgaser som släpps ut i atmosfären.

Den senaste tidens värmerekord, torka och skogsbränder har gjort det ännu tydligare hur sårbara vi är för klimatkrisen. Klimatförändringarna är inte en fråga bara för framtida generationer. Tvärtom – den globala uppvärmningen pågår redan nu. Om den inte begränsas kommer följderna bli förödande, den här sommaren har gett oss ett smakprov på det.

Om vi som land och stad, ska följa våra åtaganden i Parisavtalet krävs en långt tuffare klimatpolitik än dagens. Det är dags att börja här och nu. Att låta Bagisskogen vara i fred skulle kunna vara en blygsam början.

Boende 108, GL

1. Jag har en synpunkt gällande Kvarter B och den del som kommer att veta ut mot Rusthållarvägen precis efter korsningen Bergsrådsvägen/Rusthållarvägen. Jag skulle önska att man behåller så mycket som möjligt av den växtlighet som idag finns här, i synnerhet de fyra lönnar som idag står längs med Rusthållarvägen (se bilder nedan). På samrådet fick jag veta att all växtlighet ska bort på grund av det ska grävas ner fjärrvärme - men går det verkligen inte att skona dessa träd? Kan man inte

gräva upp trottoaren? Eller del av gatan? Även om nya träd planteras kommer det att ta lång tid för dessa att växa upp. De fyra lönnarna skulle även skänka glädje åt de nya människor som ska flytta in här i framtiden.

2. Min andra synpunkt gäller Kvarter A. Jag anser att det planerade 12-våningshuset är alldeles för högt, räcker det inte med 8 våningar? Dessutom tycker jag inte att stilen passar med övriga Bagarmossen. Jag vänder mig också mot att huset till största del ska vara bostadsrätter på 23,5 kvm för "ungdomar" (förutom två 2:or högst upp). Jag tycker det är cyniskt eftersom inga ungdomar kommer att ha råd att köpa dessa lägenheter. Jag hade föredragit att Stockholms Hem hade byggt ett hyreshus här.

Boende 109, JA

Jättebra förslag och bra genomfört samrådsmöte.

Boende 110-112, TP, MG, AG

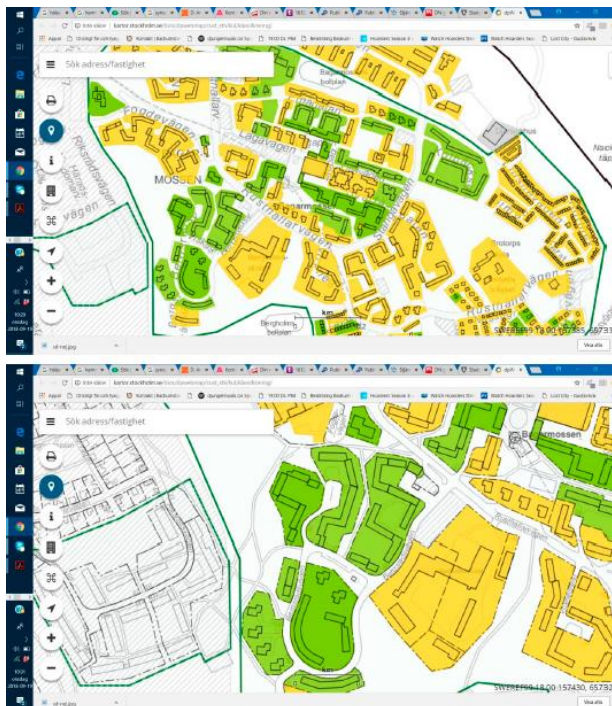
Några synpunkter:

1. Bygg ut infrastrukturen först, innan det byggs fler bostäder.
Redan nu är tunnelbanetågen i högtrafik överfulla. Dessutom har linje 17 färre avgångar än linje 18 & 19. Köer på perrongen till rulltrapporna då det är så mycket folk. Kollektivtrafiken måste fungera bättre överlag.
2. Behåll karaktären i området. Bygg 3-våningshus i 50-talsstil.
Inga höghus.
3. Bevara grönområden mellan bostäderna.
4. Se till människors hälsa (långsiktigt). Vi behöver ljus, grönska & utblick för att klara av stressen omkring oss i stadsmiljön.
5. Bevara skog & strövområden. Människan behöver naturen för att må bra.
6. Arkitektur som är människovänlig (ingen brutalism).
7. Lös parkeringskaoset & trafiksituationen. Upprätta farthinder med mera för att få bukt med vansinnes- körningar i området.

Boende 81, 87, 95, 110, 113-151, ED, CB, PD, TP, TP, MS, EK, MO, HD, GB, HB, AS, EL, AL, LS, MS, ME, HT, HB, CA, MA, CM, JN, KL, RG, TC, TS, JW, ER, CG, LJ, IH, EK, SO, PB, CA, AJ, ST, AK, MF, TO, GA, MS

Stoppa det misspyrdande och opassande 12-våningshuset mitt i ett grönklassat kulturhistoriskt värdefullt Bagarmossen!

Stadsmuseet har utarbetat en metod som innebär att kulturhistoriskt värdefulla byggnader kan få tre olika klassificeringar, blå, grön och gul. Enligt Plan- och bygglagen får en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte förvanskas. Grön klassning innebär ett högt kulturhistoriskt värde och betyder att bebyggelsen är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Gult på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta innebär att fastigheten har bebyggelse av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde.

Som man kan se på Stadsmuseets karta för kulturhistoriska klassificeringar av byggnader ovan, är bebyggelsen i direkt anslutning till det planerade 12-våningshuset på Bergsrådvägen/ Rusthållarvägen grönklassad och således särskilt värdefull från kulturhistorisk och miljömässig synpunkt.

Under Stadsmuseets inventering och klassificering av ytterstadsbebyggelsen i Stockholm togs en informationsbroschyr per stadsdel fram, som skickades till fastighetsägare vars hus ansågs kulturhistoriskt värdefulla. För Bagarmossen angavs följande: *(Bagarmossen: information till Dig som äger ett kulturhistoriskt värdefullt hus i ytterstaden. Stockholms stadsmuseum, Kulturmiljöenheten, 2009)*

- *Bagarmossen karaktäriseras av stadsplanens och husens anpassning till den svagt kuperade skogsterrängen där mycket av naturmarken har bevarats. ...1950-talets bebyggelse i Bagarmossen utgörs till stor del av lamellhus i 3-4 våningar sammankopplade kring delvis slutna grönskande gårdsrum, kombinerade med enstaka punkthus. Gångkontakter mellan gårdsrummen och gatan skapas genom portiker, ofta förlagda till hörnen. Merparten av byggnaderna är putsade och färgade i ljusa toner. Husen har i allmänhet en gedigen och tidstypisk arkitektur och är goda representanter för folkhemsbebyggelsen, med sin prägel av socialt tänkande och genomtänkta standard. Den stilmässigt måttfulla och sammanhållna bebyggelsen präglas av omsorgsfullt utformade detaljer i tex. dörrpartier och*

balkonger samt i vissa fall genom fältindelningar i putsen, med varierad färgsättning.

Och vidare:

- *Med undantag för bebyggelsen längs Byälsvägen är större delen av Bagarmossen utpekad som särskilt kulturhistoriskt värdefullt i översiktsplanen för Stockholm. Inom området skall stor hänsyn tas till såväl helhetsmiljöns till de enskilda byggnadernas kulturhistoriska värde. Bagarmossen är ett av de främsta exemplen på den tidiga tunnelbanestadens utformning. Stadsplanen bygger till stor del på idén om grannskapsenheter, dels genom planeringen av bebyggelsen i rumsbildande halvslutna kvarter, dels genom etablerandet av ett centrumtorg där den kommersiella och social servicen samlats. Flera bostadsområden i Bagarmossen besitter stora kulturhistoriska värden, av dessa kan speciellt nämnas kvarteret Friheten vid Kolbäcksgård och kvarteren kring Bergsrådsvägen, med punkthuset i kvarteret Hovrättsrådet. Byggnaderna har en välgestaltad arkitektur med omsorgsfullt utformade detaljer. Båda områdena utgör väl sammanhållna enheter med såväl miljö som karaktärsskapande värden, något som understryks av de för stadsbilden viktiga punkthusen.*

För synnerligen och särskilt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, det vill säga blå och grönmarkerade byggnader, är 3 kap. 12 § i Plan- och bygglagen, PBL, tillämplig. Denna lagstiftning är kopplad till Stadsmuseets kulturhistoriska klassificering. Bland annat anges att byggnadernas kulturhistoriska värde skall bevaras också ur ett miljömässigt perspektiv. I broschyren påtalas att man som ägare och förvaltare av en kulturhistoriskt värdefull byggnad bland annat bör beakta följande:

- Att större till- och påbyggnader undviks.
- Att tidstypisk markplanering och växtlighet bevaras.

Denna uppmaning torde inte minst gälla Stockholms stad, som i rollen av markägare har att förvalta och bevara kulturhistoriskt värdefulla miljöer i Stockholm. Att på en mycket liten plats, mitt bland den oerhört välgenomtänkta, sammanhållna, specifika karaktäristiska miljön i bebyggelsen på Bergsrådsvägen/Rusthållarvägen, uppföra ett 12-vånings höghus i modernistisk stil, som kunde ha platsat bra mitt i den nya bebyggelsen i Hammarby sjöstad eller i Djurgårdsstaden, kommer att fullkomligt förstöra den ovan beskriva kulturhistoriskt värdefulla miljön och helt förändra karaktären på området. Vi uppmanar därför de ansvariga att tänka om gällande denna byggnad.

Boende 87

Det passar inte in i Bagarmossen.

Boende 114

Jag bor här.

Boende 116

Tycker det höghuset förstör den genuina arkitektur som råder i Bagarmossen!

Boende 118

Betydligt minskat ljusinsläpp, mer insyn. Jämför förtätning på fogdevägen 2001 där ljus kommer emellan och det känns luftigt. Färre parkeingsplatser.

Boende 122

Ett tolvvåningshus så pass nära så pass låg bebyggelse borde vara något som Skönhetsrådet borde se över.

Boende 95

Jag skriver under för att jag tycker att huset skulle förstöra karaktären på hela Bagarmossen som är ganska intakt och därför unikt. 12-våningshuset är inte bara osedvanligt fult, det skulle också förstöra området genom att vara just 12 våningar högt.

Boende 126

Huset passar inte in i befintlig bebyggelse.

Boende 128

Jag skriver under på detta frivilligt att vi skall inte ha några nya höghus på fler plan än 3-4 i vårt Bagarmossen.

Boende 129

sluta packa in mer i Bagarmossen. det måste få ett slut nu!
Bagarmossen byggs sönder. bygg utåt i Stockholm istället...inte ovanpå där folk redan bor. Snälla, sluta!

Boende 132

Huset kommer förfula området, ta bort fri utsikt, ljus och himmel och skapa skugga. Det mänskliga formatet tillför trivsel i ett bostadsområde. Höga hus orsakar anonymitet och de boende i området förminskas. Fascistisk arkitektur syftade till just detta, att få medborgarna att känna sig små. Dagens höghusbyggen har bara ett syfte - att ge byggherrar och ägare större vinster i förhållande till den markyta som krävs. Det måste finnas ett ansvarstagande hos politiker och folkvalda beslutsfattare att skapa goda miljöer för våra medborgare. Våra medborgares boendemiljö måste försvaras av någon. Att inte bara förfula utan även förstöra ett område som är klassificerat som särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt är att förstöra en del av det kulturarv som tillhör både dagens och kommande generationers

svenskar. Det borde vara åtalbart. Våra folkvalda politiker måste försvara vårt kulturarv.

Boende 135

Förtätningen har redan gått alldeles för långt utan hänsyn till människorna som ska bo, det finns inte längre nån tanke på avkoppling och trivsel i dagens boendeplanering. Stoppa nu!

Boende 136

Jag anser att det är trist och ful arkitektur. Jag vill se något som passar bättre in i närområdet. Antingen mer i linje med 50-talshusen eller mer åt det spektakulära hållet. Huset fyller inte heller områdets behov. Boende i området tvingas flytta för att det finns för få stora lägenheter, dvs 4:or och större. Platsen för bygget är bra men det behövs något annat. Kontakta arkitekten Tina Wik för att få hjälp med hur man bygger nytt samtidigt som man bevarar den tidstypiska känslan.

Boende 137

Jag skriver under för att jag vill bevara den fina känslan i Bagarmossen. Jag vill inte att bagarmossen expanderas i form av stora höghus med höga hyror.

Boende 140

Huset blir för högt. Passar inte in i den befintliga miljön. Varför förtäta just där?

Boende 141

Bagarmossen karaktäriseras av lägre hus på tre till fyra våningar, och så bör det förbli. Det skulle se otroligt märkligt ut med ett så högt hus i området, och dessutom ser byggnaden ganska ful ut på ritningarna.

Boende 142

Ligger för nära befintlig bebyggelse och kommer att skugga/skymma denna. Ett trevåningshus som passar in i befintlig bebyggelse och förortsutformning. Däremot gärna högre hus på bättre plats ex tomten vid Bergholmsskolan närmre Voxnegränd. Där går att planera bra för mycket högre hus.

Boende 143

Höghus passar bättre i Danderyd.:0)

Boende 146

Huset kommer inte att passa in och kommer få människor att må dåligt.

Boende 147

För att inte bygga bort kulturhistoriskt värdefulla miljöer.

Boende 150

Huset blir totalt malplacerat i den äldre bebyggelse, bygg men bygg på rätt ställen och bygg vackert!

Boende 151

Kulturhistoriskt värde inbegriper hela Bagarmossen. Ett hus med 12 våningar skulle förstöra hela området.

Boende 158, L

Jag vill framföra synpunkter på diarienummer 2016-19586, exploatering av Bagarmossen- Skarpnäck, Bergsholmsbacken område C.

Antal byggnader och placering av dessa tycker jag är bra.

Men jag tycker att det borde vara lägre 3-våningshus.

Vi som bor här vill inte att områden med höghus ska skapa känslan av "höghus område".

Boende 152-157, BC, CL, MN, BD, BL, KL m.m. del av namnlista med 29 namnteckningar (delvis sakägare)

Alldeles för sent kom jag på att jag skulle starta en namnlista. Så det är inte så många namn på den, eftersom jag dessutom gick själv med den...

Men här är den i alla fall!

Bättre 30 namn än inga!

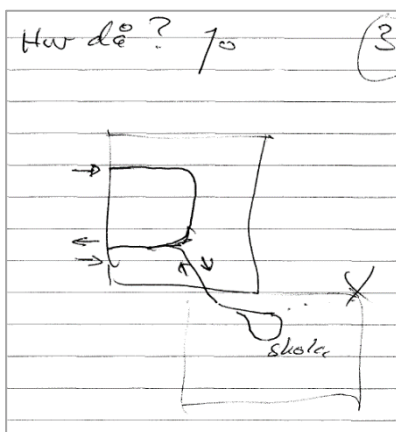
Angående 12-våningshus Rusthållarvägen/Bergrådsvägen.

Jag tycker att huset är vackert, men det passar inte på denna plats.

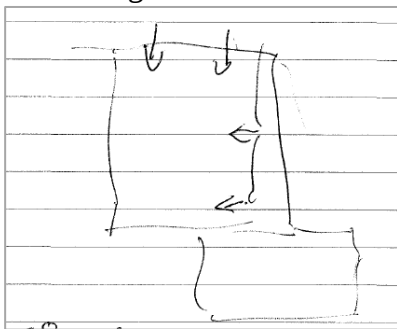
Nu när Bagarmossen växer, känns det angeläget att värna om de områden som har en tidstypisk 50-talsbebyggelse och inte i onödan blanda in avvikande byggnader där.

Boende 159, AL

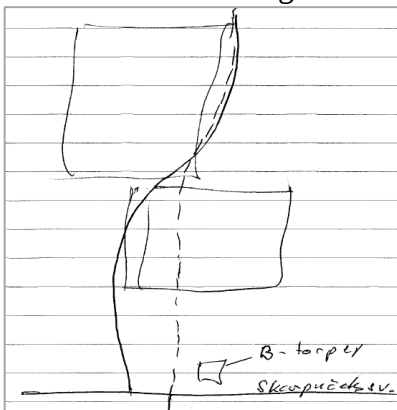
Separera trafik flödena för gång-, cykel- och biltrafik så får vi en säker och trygg bostadsmiljö och skolmiljö. Genomfartstrafik cyklar och gående gör som förbifartsled från bostäder och skola. Ungefär som idag.

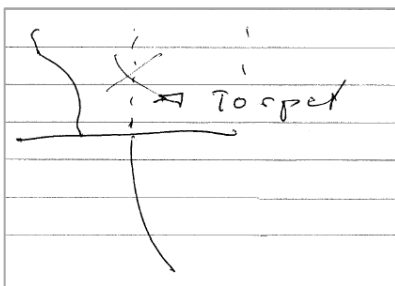
Bilar: från Bergrådsvägen i en enkelriktad slinga från väster. Dubbelriktad i den södra delen så allmän kan åka till och från nya skolan. Ingen tillfart från öster av bilar bara cykel och gående.

Gående: Till och från bostadsområdet från Rusthållarvägen dvs norrifrån. Kortaste vägen till tunnelbana.

Trafik Skarpnäck-Bagarmossen. låt den följa dagens läge men låt den gå längre västerut vid fotbollsplanen och backen vid Bergholmstorpet. Separat gångväg och cykelväg. Fyrvägskorsningen vid Bergholmstorpet gör om till två T-korsningar. Backen bör göras mindre brant dvs man lägger den "på skrå".

Petter Lindencrona
planchef

Nynke De Jong
stadsplanerare